

Ҳ.К.Ахроров

ФОРС ТИЛИ

Мустақил ўрганувчилар учун

ДУШАНБЕ
«Маориф»
1992

Сўз боши

Ушбу "форс тили" китоби 100 дарсдан ибора бўлиб, матн ва луғатларни ўз ичига олади. Муаллиф ушбу китобда уч масалани, яъни насх ва настаълиқ услубидаги хатни ўргатиш ҳамда ҳозирги форс тилини ўрганувчиларга содда матнлар билан етказишни асосий мақсад қилиб олган.

Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган фан
арбоби, профессор Б.Н.Валихўжаевнинг
УМУМИЙ ТАХРИРИ ОСТИДА

МАСЪУЛ МУҲАРРИРЛАР: Ҳ.Ҳ.Далилий, Ш.М.Аминов

ХАТТОТ: С.С.Рафиддинов

Дарслик СамДД шарқ қўлёзмаларни ўрганиш
илмий тадқиқот лабораториясида ёзилиб,
нашрга тайёрланган

Аҳроров Ҳафиз. Форс тили.

4306020200

А   без объявл.
504 (12) - 91

© Ҳафиз Аҳроров

Ушбу дарслик узок йиллик тажриба натижасидир. Қўлланма на фақат бошланғич синфлар, балки кенг китобхонлар оммасига мўлжалланган. Мазкур қўлланма икки қисмдан иборат. Унинг биринчи қисмида форс имлоси ва унга хос бўлган барча хусусиятлар насх ёзувда берилган. Насх ёзуви бундан минг йиллар муқаддам вужудга келган ва ўқиш, ёзиш осон бўлганлиги сабабли ҳозиргача қўлланиб келиняпти. Ҳозирги аврда ҳам чопий ва қўлёзма тариқасида кенг ўлланилади.

Иккинчи қисмида настаълиқ хати ва шу ёзувнинг турли хил матнлар киритилди. Матнларни тайёрлашда болалар дунёси билан боғлиқ нарсалар, кундалик эҳтиёжда кўп ишлатиладиган сўзлар танлаб олинди. Маълумки, ёзувнинг настаълиқ усули аксарият қўлёзмаларга хосдир.

Матнлар дастлаб транслитерацияда, кейин форс алифбосида ҳамда унинг остидан ўзбекча мазмуни билан берилган. Бу эса матнларни тушуниш ва қиёслаб ўқиш учун яқинда ўнрай ва осон бўлди.

Дарслик охирида қисқача луғатлар шарҳи берилган. Луғатлар дарсликда шарҳ берилмаган сўзлардан иборатдир.

Ушбу дарсликни янада мукамал ва мазмунли қилиши учун қимматли маслаҳатини дарин тутмаган устозларимдан бири донишманд ва фозил инсон, мухтарам Ҳусейн Ҳоди Далилийга чуқур миннатдорчилигимни изҳор этаман. Шунингдек форсча матнларни кўчирган хаттот шогирдимиз Сайфиддин Рафиддиновга ҳам ўз ташаккуримни билдираман.

I дарс. Форс алифбосининг хусусиятлари

I. Форс тилида 32 ҳарф мавжуддир. Араб алифбосида эса, 28 ҳарф бор. Тўрт қўшимча ҳарф араб алифбосида йўқдир. Форс алифбосининг уч гуруҳга бўлиш мумкин: I. Форс тилининг махсус ҳурфлари: ч, ж, г, п. 2. Араб тилининг махсус ҳарфлари: с, х, сод, зод, то, зо, айн, айн, қоф. 3. Йигирма ҳарф форс ва араб тилида муштарак хизмат қилади.

II. Форс алифбоси шакл жиҳатидан икки турга бўлинади: I. Форс имлосининг йигирма беш ҳарфи 4 шаклга эга; 2. Форс имлосининг етти ҳарфи эса 2 шакллидир.

III. Форс алифбоси чизиқдаги ўрнига кўра ўрт гуруҳга бўлинади: I. Баъзи ҳарфлар чизиқнинг юқорисига ёзилади: **ا ط ظ ک گ**

2. Баъзи ҳарфлар чизиқнинг устида ёзилади:

ب پ ت ث 3. Баъзи ҳарфлар чизиқнинг пастидида ёзилади: **ز ژ م ن و** 4. Баъзи ҳарфларнинг ярми чизиқда ва ярми чизиқнинг пастидида

ёзилади:

ج ح خ چ ذ ز س ش

IУ. Форс алифбосида кўп ҳарфлар бир-бирига ўхшайди ва уларни фақат нуқталар ва белгилар билан ажратиш мумкин. Масалан : **س ح درس**

У. Араб ва форс алифбосида баъзи унлилар мавжуд эмас, уларнинг ўринларида аломатларни қўллаш мумкиндир. Бу аломатларни ёзув билан ифода этишда ҳарфнинг устида ё пастида ёзамиз.

форс алифбосида аломатлар

• Форс алифбосида аломатлар икки қисмга бўлинади: 1. Асосий аломатлар; 2. Ғайриасосий /илова/ аломатлар;

Асосий аломатлар

Ҳамма ҳарфларга қўйиши мумкин бўлган аломат асосий аломатлар дейилади. Улар тўрттадир

I. Забар аломати ـ = "а"

Забар аломати ҳамма ҳарфларнинг устига ёзилиб, "а" товушини ифода қилади. Мисол:
бад = б'д, абад = аб'д.

2. Зир аломати _____ "э"

Зир аломати ҳамма ҳарфларнинг пастида ёзилади ва "э" товушини билдиради: кэтоб=к, тоб, қобэл=қоб, л, Собэр=Соб, р, кэлос=к, лос.

3. Пиш аломати _____ = қисқа "о"

Пिश аломати ҳарфларнинг устида ёзилади ва қисқа "о" товушини ифода этади: болбол=б'лб'л, сопордан=с'п'рд'н.

4. Сокин аломати _____

Сокин аломати ундош ҳарфларнинг устига ёзилади ва бу аломатдан кейин унли ҳарф келмаганига ишора қилади. Масъалан: д'с̣т̣, д'р̣бон, ас̣б̣, л'ф̣з̣, т'р̣з̣.

2 дурс. Алиф", "бе", "дол" ҳарфлари

"Алиф" ва "дол" ҳарфи 2 шаклдан иборат бўлиб, ўзидан кейинги ҳарфларга қўшилмайди. "Алиф" ўрни жиҳатидан чизиқнинг юқорисида ёзилади. "Дол" ҳарфи эса "д" товушини билдиради ва ярим қисми чизиқдан юқори, ярим қисми чизиқдан пастда ёзилади. "Бе" ҳарфи

чизиқнинг устида ёзилади ва икки томондан бошқа ҳарфлар билан қўшилади. "Алиф" ҳарфи забар аломатини қабул қилса "а" товушини, зир аломатини қабул қилса "э" товушини, пиш аломатини қабул қилса қисқа "о" товушини, сокин аломатини қабул қилса "ъ" товушини ифода қилади. "Алиф" ҳарфи сўзнинг бошида узун "о" товушини ифодалаши учун юқорисида аломатини қабул қилади.

сўз охи- рида	сўз ўр- тасида	сўз бошида	ало- ҳида	Ҳарфнинг но- ми ва товуши
5	4	3	2	I
ا	ا	ا	ا	Алиф: а, э, о, ъ, о
ب	ب	ب	ب	Бе - б
د	د	د	د	Дол - д

I машқ. Қуйидаги сўзларни кўчиринг ва уларга зарур аломатларни қўйинг:

I. Абад, 2. Одоб, 3. Бод, 4. Дод, 5. Одабо, 6. Об, 7. Бод, 8. Обод, 9. Адаб, 10. Бобо, 11. Боб, 12. Бобо об дод. 13. Абад одоб бод!

ابد آداب باد داد ادبا آب
 باد آباد ادب بابا باب
 بابا آب داد ابد آداب باد

1. Абадлик, 2. Одоб, 3. Шамол, 4. Берди, 5. Адиблар,
 6. Сув, 7. Доим бўлсин, 8. Обод, 9. Адаб, 10. Бува, 11.
 Боб, 12. Бобо сув берди. 13. Доим бўлсин!

3 дарс. "Ре" ҳарфи

"Ре" ҳарфи ҳам 2 шаклдан иборат бўлиб,
 ўзидан кейин келган ҳарфларга қўшилмайди.

Бу ҳарф чизик остида ёзилади:

5	!	4	!	3	!	2	!	1
ر	!	ر	!	ر	!	ر	!	ر

Re - p

2 машқ. Қуйидаги сўзларни форс алифбоси-
 да ёзинг ва эътибор беринг, "дол", "алиф",
 "ре" ҳарфлари ўзидан кейинги ҳарфларга қў-
 шилмайди, кейинги ҳарф сўз бошидаги шакл
 билан ёзилади:

1. Дар, 2. Дор, 3. Бар, 4. Бор, 5. Борбар, 6. Борд, 7. Бародар, 8. Орд, 9. Дорад, 10. Дарбор, 11. Робоб, 12. Борбар борро борд. 13. Бобо обро барад. 14. Бор бор бародарро бзбар. 15. Бобо ордро барорад.

در دار بر بار باربر برد
برادر آرد دارد دربار رباب
باربر بار را برد بابا آب را برد
بابر برادر را ببر بابا آرد را برارد

1. Эшик, -га, -да, 2. Ушла, 3. Кенглик, олиб бор, 4. Юк, 5. Юк ташовчи, 6. Олиб борди, 7. Ака ё ука, 8. Ун, 9. Унда бор, 10. Сарой, 11. Рубоб, 12. Юкташовчи юкни олиб борди. 13. Бобо сувни олиб борсин. 14. Бобур укангни олиб бор! 15. Бобо унни олиб чиқсин.

3 машқ. Қуйидаги сўзларни форс алифбосида ёзинг, сўнгра аломатларини қуйинг:

Абр, дард, бадр, дарб, бародар, дороб, доро.

4 дурс. "Зе" ҳарфи

"Зе" ҳарфи 2 шаклдан иборат ва ўзидан кейинги ҳарфлар билан қўшилмайди. Бу ҳарф чиқиқнинг пастида ёзилади:

5	!	4	!	3	!	2	!	1

ز	ز	ز	ز	ز	ز	Зе - з

---

4 машқ. Қуйидаги сўзларни форс алифбосида ёзинг:

1. Зор, 2. Зар, 3. Роз, 4. Раз, 5. Зард, 6. Зад, 7. Озод роз дорад. 8. Бозор одоб дорад. 9. Одабо адаб дорад.

زار زر راز رز زرد زد

آزاد راز دارد بازار آداب دارد

ادب آداب دارد

1. Мўхтожлик, йиғлаш, 2. Олтин, 3. Сир, 4. Узум, 5. Сарик, 6. Урди, 7. Озоднинг зарзи бор. 8. Бозорнинг одоби бор. 9. Адиблар одобга эга.

5 машқ. Қуйидаги сўзларни форс алифбосида ёзинг:

Забар, оро, аз, бо, бадро, бародар, баробар, барбод, баззоз, дод, дароз, даро, дарбадар, дарз, дард.

5 дарс. "Нун" ҳарфи

"Нун" ҳарфи "н" товушини билдиради. Бу ҳарфнинг алоҳида ва сўз охиридаги шакли чизикдан пастда ёзилиб, сўзнинг бошидаги ва ўртасидаги шакли чизикнинг устида ёзилади

5	4	3	2	I
ن	ن	ن	ن	Нун - н

6 машқ. Қуйидаги сўзларни ёдланг ва форс алифбосида ёзинг:

1. Нон, 2. Нор, 3. Банд, 4. Наҳрд, 5. Он, 6. Бон, 7. Бон, 8. Назд, 9. Забон, 10. Борон, 11. Бано, 12. Доно, онон

14. Он зан нон дорад. 15. Бародар анор дорад.

16. Он анор бон дорад.

نان نار بند نرد آن بان

بن نرد زبان باران بنا

دانا آنان آن زن نان دارد

برادرانار دارد آن انار بن دارد

1. Нон, 2. Қизил, анор, 3. Тугун, борлик, 4. Норвон,
5. У, 6. Қаровчи, 7. Томир, 8. Олд, 9. Тил, 10. Ёмғир,
11. Бино, 12. Ақлли, 13. Улар, 14. У аёлнинг нони
бор. 15. Акамнинг анори бор. 16. У анорнинг
томири бор.

7 машқ. Қуйидаги сўзларни ёдлаб, форс
алифбосида ёзинг:

Боз, анор, боз, зад, озод, род, орд, дарбор.
Озод анорро борд. Он бародар ордро назда ба-
но орад.

6 дарс. "Мим" ҳарфи

"Мим" ҳарфи "м" товушини ифода этади ва у 4 шаклга эга. Бу ҳарфнинг алоҳида ва сӯз бошидаги шакли чизик устидан бошланади. Сӯзнинг ўрта ва охирдаги шакли чизикдан пастда ёзилади:

5	!	4	!	3	!	2	!	I
	!		!		!		!	Мим - м

8 машқ. Қуйидаги сӯзларни ёдлаб, форс алифбосида ёзинг:

I. Модар, 2. Мор, 3. Мард, 4. Ман, 5. Ном, 6. Нам, 7. Намад, 8. Омад, 9. Модарэ ман аз бозор омад. IO. Об нам дорад. II. Озод забондон, I2. Бобо озор набад. I3. Зан ордро барад. I4. Бародарам бодомро бэמודарам дод. I5. Модарэ ман Анор ном дорад

مادر مار مرد من نام نم

нмд Амд مادرمن از بازار
Амд Аб нм دارد آزاد زبان دان
بابا آزار نبرد زن آرد را برد برادر
بادام را ب مادر داد مادرمن انار نام دارد

I. Она, 2. Илон, 3. Эркак, 4. Мен, 5. Исм, 6. Нам, кигиз,
Келди, 9. Менинг онам бозордан келди. IO Сувнинг
намлиги бор. II. Озод тилчи. I2. Бобо озор чек-
масин. I3. Аёл унни олиб борсин. I4. Акам бо-
домни онамга берди. I5. Онамнинг исми Анордир

9 машқ. Қуйидаги сўзларни ёдлаб, форс
алифбосида ёзинг:

Одам, ором, ормон, эдбор, арзон, арзан, ан-
ом, бодбон, базм, базморо, дармон, рондан.

7 дарс. "Син" ҳарфи

"Син" ҳарфи "с" товушини билдиради ва у
тўрт шаклга эга. Бу ҳарфнинг бир қисми чи-

зиқ устида, бир қисми эса чизиқдан пастда
ёзилади:

5	4	3	2	1
س	س	س	س	Син- с

10 машқ. Қуйидаги сўзларни форс алифбо-
сида ёзиб, аломатларини қўйинг:

- I. Сар, 2. Садд, 3. Сабаб, 4. Сор, 5. бас, 6. Дарс,
7. Соро дарс дорад. 8. Сабад анор дорад. 9. Бо
бо дос дорад. Бародарам дарсэ забон дорад.
II. Дороб бзасб об дод.

سر سد سبب سار بس
درس سارادرس دارد سبد انادر دارد
باباداس دارد برادرم درس زبان
دارد داراب باسب آب داد

I. Бош, бошламок, 2. Тўсиқлик, 3. Сабаб, 4. Лочин,
5. Бўлди, 6. Дарс, 7. Соронинг дарси бор. 8. Са-
ватнинг анори бор. 9. Бобонинг ўроғи бор.
10. Акамнинг тил дарси бор. II. Дороб отга
сув берди.

II машқ. Сўзларни форс алифбосида ёзинг,
сўнгра аломатларини қўйинг:

Сор, сар, Сосон, сомон, сабз, садр, сарбоз,
сарбадор, сарсабз.

8 дарс. "Те" ҳарфи

"Те" ҳарфи 4 шаклдан иборат бўлиб, чизиқ-
нинг устида ёзилади:

5	4	3	2	I
ت	ت	ت	ت	Те - т

I2 машқ. Қуйидаги сўз ва гапларни форс
ёзуви билан ёзиб, аломатларини қўйинг:

I. Тар, 2. Тор, 3. Табар, 4. Бастар, 5. Даст, 6. Дос-
тон, 7. Аст, 8. Тоб, 9. Табор, 10. Тараддод, 11. Тэр-
мэз, 12. Тэрмос, 13. Тарс, 14. Дастор, 15. Баст, 16. **Дастор**

Сорб,. 17. Барот торзан аст 18 Он асбэ Озод
аст. 19. Остод бэман дарс дод. 20. Ман бэасб
об додам:

ترتار تبر بستر دست داستان
است تاب تبار تردد ترمز
ترمس ترس دستار بست سرب
برات تارزن است آن اسب آزاد است
استاد بمن درس داد من
باسب آب دادم

1. Хӯл, 2. Ип, қоронғу, 3. Волта, 4. Тӯшак, 5. Қӯл, 6.
Достон, 7. -дир, 8. Бурамоқ, 9. Қариндош, 10. Кириш-
моқ, 11. Термиз шаҳри, 12. Чой термуси. 13. Қӯр-
қиш, 14. Салла, 15. Боғламоқ, 16. Қӯрғошин, 17. Ба-
рот тор чалувчидир. 18. У от Озодникидир. 19.

Устод менга дарс берди. 20. Мен отга сув бердим.

13. машқ. Қуйидаги сўзларни форс алифбосида ёзинг:

Рост, сатам, оростан, дорост, сатр, сатодан, домон, донэстан, замон, сорбон, саросар, осмон, одам, сармо, сард, ором, расм. Он мард сабадэ анорро бэ ман дод. Озод торро борд.

9 дарс. "Вов" ҳарфи

"Вов" ҳарфи 2 шаклдан иборат бўлиб, ўзидан кейинги ҳарфларга қўшилмайди. Бу ҳарфни думалоқ қисми чизиқнинг устида ёзилади ва чизиқдан пастдаги қисми "ре" ҳарфига ўхшайди

5	4	3	2	1
و و	و و	و	و	Вов -в, у

I. "Вов" ҳарфи "в" товушини ифода этади:

1. Вазн, 2. Наво, 3. Ворэд, 4. Варам, 5. Сарв, 6. Марв,
7. Давом, 8. Овоз, 9. Даво, 10. Раво, 11. Савор:

وزن نوا وارد ورم سرو مرو دوام آواز دوا روا سوار

I. Вазн, оғирлик, 2. Куй, наво, 3. Кириш, 4. Шишган
5. Дарахтнинг номи, 6. Шаҳар номи, 7. Давом, 8. То
вуш, 9. Даво, 10. Сазовор, муносиб, II. Отлик, улов
лик /киши/.

II. "Вов" ҳарфи чўзик "у" унли товушини
ифода этади. Масалан:

I. Дур, 2. Зур, 3. Руз, 4. Нур, 5. Суд, 6. Суз, 7. Дору,
8. Орду, 9. Орзу, 10. Зуд, II. Руд:

دور زور روز نور سود سوز دارو اردو آرزو زود رود

I. Узоқ, 2. Кучли, қувватли, 3. Кун, 4. Нур, 5. Аҳа-
мият, ғоида, 6. Куймок, 7. Дору, 8. Урду тили, ла-
геръ, 9. Истак, орзу, 10. Тез, II. Ариқ.

III. Сўз бошида "у" товушини ҳосил қилиш
учун "алиф"-ни "вов". ҳарфи олдида қўйиш

зарур. Масалан:

У-III шахс олмоши, ут-август: **او اوت**

IV. "Вов" ҳарфи диџтонг, яъни икки товуш-

ни ифода этади ва "оу" товушини вужудга

келтиради. Масалан:

1. Оузон, 2. Доур, 3. Роузан, 4. Ноузод, 5. Доурон:

اوزان دور وزن نوزاد دوران

1. Вазнлар, 2. Атроф, 3. Туйник, Ҷорточка, 4. Чақалок, 5. Даврон.

I4 машқ. Қуйидаги сӯзларни овоз чиқариб ўқинг, сўнгра форс алифбосида ёзинг:

Давот, самовар, ноу, овоз, Ман давот дорам.

Модарам самоварро овард. Эсмэ модарэ ман

дарв аст.

IO дарс. "Лом" ҳарфи

"Лом" ҳарфи 4 шаклдан иборат бўлиб, сӯз

боши, ҳамда ўртадаги шакли чизикдан юқорида

ёзилади, алоҳида ва сӯз охиридаги шакллари-

нинг ярми чизикдан юқори ва ярми чизикдан
пастда ёзилади:

5	!	4	!	3	!	2	!	I
ل	!	د	!	ر	!	ل	!	Лом- л

I5 машқ. Қуйидаги сўз ва гапларни овоз чи-
қариб ўқинг, сўнгра форс алифбосида ёзинг:
I. Лаб, 2. Лол, 3. Сол, 4. Дэл, 5. Болбол, 6. Лом, 7. Са-
лом, 8. Бол, 9. Боло, IO. Дэлоро, II. Дэлором, I2.
Ландан, I3. Лор. I4. Орзу бэостод салом дод.
I5. Дэлоро ва Дэлором дустанд. I6. Ман забона
урдуру дуст дорам. I7. Боз бол дорад.

لب لال سال دل بلب لام
سلام بال بالا دلارا دلارام لندن
لار آرزو با استاد سلام داد دلارا

- 23 -
ودلارام دوستند من زبان اوردورا

دوست دارم باز بال دارد

I6 машқ. Қуйидаги сўзларни форс алифбоси-
да ёзинг ва ўзбек тилига таржима қилинг:
Орзу, руд, тарозу, болур, балол, балад. Он
асб домэ дароз дорад. Соро дар манзэл сабад
дорад.

II дарс. "Йо" ҳарфи

"Йо" ҳарфи "й", "и", "ё", "ю", "я" товушларни
ифода этади. Бу ҳарфнинг ёзилиши жуда нозик
ва қийиндир. "Йо"-нинг алоҳида шаклининг
ярим қисми чизиқдан юқори ва ярим қисми чи-
зиқдан пастда ёзилади. Сўз охиридаги шакли
эса чизиқдан пастда ёзилади. Бу икки шакл-
нинг нуқталари йўқдир. "Йо" ҳарфининг сўз бо-
шидаги ва ўртасидаги шакли чизиқда ёзилади ва
унинг иккита нуқтаси мавжуддир:

5	!	4	!	3	!	2	!	1
ی	!	ی	!	ی	!	ی	!	ی
								ی
								и, е, ю, я, ё, й

I. "Йо" ҳарфи "и" товушини ифода этади:

I. Миз, 2. Сиб, 3. Дир, 4. Рост, 5. Дусти, 6. Нисти,
7. Зин, 8. Си, 9. Бози, 10. Зибо, 11. Дабирэстон, 12.
Бил, 13. Бимор, 14. Бино:

میز سيب - دير راستی دوستی
نیستی زین سی بازی زیبا دبیرستان
بیل بیمار بینا

II. "Йо" ҳарфи сӯз бошида "и" товушини ифо-
да этиши учун, унинг олдиға алиф қўйиш зарур.
Масалан: I. Ин, 2. Ирон, 3. Ишон, 4. Ирод:

این ایران ایشان ایراد

I. Бу, 2. Эрон, 3. Улар, 4. Эрод этмоқ.

Ш. "Йо" ҳарфи забар аломатини қабул қилса, "я" товушини, зир аломатини қабул қилса "е" товушини, пиш аломатини қабул қилса қисқа "ю" товушини ифодалаши мумкиндир. "Йо" ҳарфи "алиф" билан келса "ё" товушини, "вов" ҳарфи билан келса узун "ю" товушини ифода этади.
 I. Ёб, 2. Ёр, 3. Ёри, 4. Ятим, 5. Яздон, 6. Елим, 7. Ямм,
 8. Юрт, 9. Юнон, 10. Бэсёр, 11. Юнэс:

يَاب يار يارى يتيم يزدان
 يلم يم يورت يونان بسيار يونس

I. Топ, 2. Дўст, 3. Ёрдам, 4. Етим, 5. Худо, 6. Елим,
 7. Океан, 8. Уй, 9. Греция, Юнон, 10. Қўп, 11. Юнус.
 IV. "Йо" ҳарфи "й" товушини ҳам ифода этади:
 I. Лэйли, 2. Нэй, 3. Буй, 4. Муй, 5. Сэйр, 6. Мэйл,
 7. Мэйдон, 8. Айвон, 9. Лой, 10. Руй, 11. Суй:

ليلى نى بوى موى سير ميل

میدان ایوان لای روی سوی

I. Лайли, 2. Най, 3. Хид, 4. Соч, Сайр, 6. Майл, истак,
хоҳиш, 7. Майдон, 8. Айвон, 9. Лой, 10. Бет, юз, II.
Томон, сӯй.

I7 машқ. Қуйидаги сӯзларни тўғри талаффуз
қилиб, форс алифбосида ёзинг:

Ин миз аст. Ин дабирёстон зиборат. Достие мо
си сол давом дорад:

این میز است این دبیرستان
زیباست دوستی ماسی سال دوام
دارد

I8 машқ. Қуйидаги сӯзларни форс алифбоси-
да ёзиб, ўзбек тилига таржима қилинг:

Тир, Юнэс, донё, Юнэс ба дабирёстон миравад.

12 дурс. "Шин" ҳарфи

"Шин" ҳарфининг бир қисми чизиқнинг юқори-
сида, бир қисми чизиқнинг пастида ёзилади.
Сўзнинг бошида ва ўртасида фақат чизиқнинг
устиди ёзилади:

5	4	3	2	I
س	ش	ش	ش	Шин- ш

I. Шаб, 2. Шод, 3. Шод, 4. Шавад, 5. Дэлшод, 6. Дишаб,
7. Миш, 8. Муш, 9. Саршор, 10. Шомэл, 11. Сарзанэш,
12. Саршир, 13. Шароб, 14. Шом, 15. Шодравон, 16. Шод-
мон, 17. Шонд, 18. Шамс, 19. Дишаб борон борид. 20.
Шодараи барое ман саршир овард.

شب شاد شد شود دلشاد
دیشب میش موش سرشار
شامل سرزنش سرشیر شراب

شام شادروان شادمان شايد شمس ديشب باران باريد مادم براى من سرشير آورد

1. Тун, кеча, 2. Қувонмоқ, хурсандлик, 3. Бўлди,
4. Бўлсин, 5. Дилшод, 6. Кеча кечқурун, 7. Қўй, 8.
Сичқон, 9. Лиқ, тўла. 10. Иборат, 11. Таъна, танбиқ.
12. Қаймоқ, 13. Шароб, 14. Кечқурун, 15. Марҳум, 16.
Қуванч, 17. Эҳтимол, 18. Қуёш, 19. Кеча кечқурун
ёмғур ёғди. 20. Онам мен учун қаймоқ келтирди.

19 машқ. Қуйидаги сўзларни форс алифбоси-
да ёзиб, таржима қилинг:

Шароб, шоди, Башир, шамшод, шобоб, машварат,
Шурави, башорат, башар, моштари, шамшир.

13 дарс. "Коф" ҳарфи

"Коф" ҳарфи 4 шаклдан иборат бўлиб, чи-
зиқни устида ёзилади:

5	!	4	!	3	!	2	!	I
ک	!	ک	!	ک	!	ک	!	Коф- к

20 машқ. Қуйидаги машқни фурс алифбосида ёзинг ва тўғри талаффуз қилинг:

I. Карам, 2. Кабир, 3. Шоқр, 4. Кэрдор, 5. Карим, 6.

Кэштисози, 7. Кашидан, 8. Килу, 9. Карим эмруз аз мактаб омад.

کرم کبیر شکر کردار کریم
کشتی سازی کشیدن کیلو
کریم امروز از مکتب آمد

I. Ҳиммат, саҳийлик, 2. Буюк, катта, 3. Шукр, 4. Иш, ҳаракат, 5. Кароматли, 6. Кемасозлик. 7. Чёкмоқ, тортмоқ, 8. Кило, 9. Карим бугун мактабдан келди.

Агар "коф" ҳарфи "алиф" ва "лом" ҳарфлари билан уланса, ўз шаклини ўғартиради. Чунончи:

1. Кор, 2. Калам, 3. Калом, 4. Калон, 5. Кэлос, 6. Калид, 7. Котэб, 8. Коло, 9. Коштан, 10. Бародарам
бэзамин калам кошт:

کار کلم کلام کلان کلاس
کلید کاتب کالاکاشتن
برادرم بزمین کلم کاشت

1. Иш, 2. Карам, 3. Гап, сӯз санъати, 4. Катта, 5.
Класс, синф, 6. Очқич, калит, 7. Китоб, 8. Мол, 9. Эк-
моқ, 10. Акам ерга карам экди.

21 машқ. Қуйидаги сӯзларни форс алифбоси-
да ёзиб, ўзбек тилига таржима қилинг:

Камол, Акрам, кам-кам, макр, кабқ. Акбар ва
Акрам аз мактаб омаданд. Карим кабқ дорад.

14 дарс. "Гоф" ҳарфи

"Гоф" ҳарфи "коф" ҳарфига ўхшайди, фақат
кичик чизиқчаси билан бир-биридан фарқ қи-

лади. "Гоф" ҳарфи ҳам "алиф" ва "лом" ҳарфларини қабул қилса ўз шаклини ўзгартиради:

1. Гол, 2. Нэгор, 3. Омузгор, 4. Голдон, 5. Гоз, 6. Гарм, 7. Коргар, 8. Нэгәр, 9. Гушт, 10. Барг, 11. Шогәрд, 12. Ранг, 13. Санг, 14. Гардеш, 15. Гилос, 16. Омузгор бэдарс даромад. 17. Шогәрдонэ кэлосэ мо дарсэ варзеш доранд. 18. Шумо саг дорид?

گل نگار آموزگار گلدان گاز
گرم کارگر نگر گوشت برگ
شاگرد رنگ سنگ گردش
گیلاس آموزگار بدرس درامد.
شاگردان گلاس مادرس ورزش
دارند. شما سگ دارید؟

1. Гул, 2. Нигор, 3. Муаллим, 4. Гулдон, 5. Омбур, 6. Иссиқ, 7. Ишчи, 8. Қарашмоқ, 9. Гўшт. 10. Барг, япроқ, 11. Ўқувчи, 12. Тус, ранг, 13. Тош, 14. Айланмоқ, сайр қилмоқ, 15. Гилос, рюмка, бакал, 16. Ўқитувчи дарсга кирди. 17. Синфимиз ўқувчиларининг жисмоний тарбия дарслари бор. 18. Сизнинг итингиз бор-ми?

22 машқ. Қуйидаги машқни фурс алифбосида ёзиб, ўзбек тилига таржима килинг:

Дируз Ақобэр аз бустон йэк гол овард. Мо дар манзэл голэстонэ зибо дорим. Камол коргарэ бади нист.

15 дарс. "Пэ" ҳарфи

"Пэ" ҳарфи 4 шаклдан иборат бўлиб, "бе" ҳарфига ўхшайди ва ундан нуқталар сони билан фарқ қилади. Бу ҳарф чизиқда ёзилади:

5	!	4	!	3	!	2	!	1
	!		!		!		!	Пэ - п

1. Пэдар, 2. Пэсар, 3. Сэпас, 4. Сэпар, 5. Туп, 6. Пол,
7. Пул, 8. Тэйп, 9. Тапидан, 10. Дастпуш, 11. По, 12.
Сопордан, 13. Побаст, 14. Побанд, 15. Поду, 16. Пор-
со, 17. Порсол, 18. Порсанг, 19. Посбон, 20. Пору,
21. Пос, 22. Пошидаги, 23. Пэдар ва пэсар порсал
забонэ урдуро аз бар карданд:

پدر پسر سپس سپر توپ پل
پول تیپ تپیدن دستپوش پا
سپردن پابست پابند پادو پارسا
پارسال پارسنگ پاسبان پاروپاس
پاشیدگی پدروپسر پارسال زبان
اردورا ازبرکردند

1. Ота, 2. Ўғил, 3. Сўнг, кейин, 4. Қалқон, 5. Тўп, 6. Кўприк, 7. Пул, 8. Ёзув машинкаси, телеграф, 9. Юрак урмоқ, 10. Қўлқоп, 11. Аёқ, 12. Топширмоқ, 13. Асирни боғлаб қўймоқ, 14. Кишанламоқ, 15. Курьер, чопар, 16. Тақводор, пок, покдоман, 17. Ўтган йил, 18. Тарози тоши, 19. Қоровул, 20. Эшкак, весло 21. Ярим кеча, 22. Сочилган, сепилган, 23. Ўтган йили ота ва бола урду тилини ўрганган эдилар

23 машқ. Қуйидаги машқни форс алифбосида ёзинг ва тўғри талаффуз этинг:

Пок, пошидан, покет, покдомани, покизаги, помол, поён, пэзэшк, паридан, пуст, панир, паймон, тапидан, парвоз.

16 дарс. "Жим" ҳарфи

"Жим" ҳарфи 4 шаклдан иборат. Бу ҳарфнинг алоҳида ва охирдаги шаклининг ярим қисми чизиқнинг устига, ярим қисми эса чизиқнинг пастида ёзилади. Сўз бошида ва ўртасида "жим" ҳарфи чизиқнинг устида ёзилади:

5	!	4	!	3	!	2	!	I
چ	!	ج	!	ج	!	ج	!	Жим - ж

24 машқ. Қуйидаги машқни форс алифбосида ёзиб, тўғри талаффуз қилинг:

I. Жавон, 2. Жовид, 3. Жору, 4. Журоб, 5. Важд, 6. Бэ-ренж, 7. Панж, 8. Мажро, 9. Мажбур, 10. Жодо, 11. Жоду, 12. Жор, 13. Жолэб, 14. Жом, 15. Жон, 16. Жонэшин, 17. Жабр. 18. Пэдарам дируз бароям панжто жу-роб овард. 19. Жамол ва Жамшид дарсэ забонро дуст доранд:

جوان جاويد جارو جوراب

وجد برنج پنج مجرا مجبور جدا

جادو جار جالب جام جان جانشين

جبر پدرم ديروز برايم پنج تاجوراب

آورد.

جمال و جمشيد درس زبان سرا

دوست دارند

1. Ёш, йигит, 2. Абадлик, 3. Супурги, 4. Пайпоқ, 5. Сойил қилмоқ, 6. Гуруч, 7. Беш, Оқим, оқиб келмоқ, ижро қилмоқ, 9. Зӯрламоқ, 10. Айримоқ, 11. Жоду, 12. Қийқириш, фармон, 13. Қизиқарли, 14. Қадах, 15. Жон, 16. Ўринбосар, ёрдамчи, муовин, 17. Жабр, 18. Отам кеча мен учун бешта пайпоқ олиб келди. Жамол ва Жамшид тил дарсини яхши кўрадилар.

25 машқ. Қуйидаги машқни форс алифбосида ёзиб, тўғри талаффуз қилинг:

Жаноб, жэдол, жэсм, жэгар, жэнс, жануб, тож, тожик, торож, дарж, даражот, ружжол, нажжор, вожэб, вэждон.

17 дарс. "че" ҳарфи

"че" ҳарфи шакл жиҳатидан "жим" ҳарфига ўхшаб, ундан нуқталар сони билан фарқ қилади:

5	!	4	!	3	!	2	!	1	
چ	چ	چ	چ	چ	چ	چ	چ	چ	چ

26 машқ. Қуйидаги сўз ва гапларни форс алифбосида ёзиб, тўғри талаффуз қилинг:

1. Чоп, 2. Чорпо, 3. Чошт, 4. Чок, 5. Чокар, 6. Чолок, 7. Чап, 8. Чатр, 9. Чарб, 10. Чарм, 11. Моч, 12. Дочор, 13. Чашм, 14. Чандон, 15. Чанд, 16. Чанг, 17. Чобок, 18. Чоугон, 19. Чун, 20. Чит, 21. Чидан. 22. Бародарат чанд кэтоб дорад? 23. Бародарам шэш кэтоб дорад.

چاپ چارپا چاشت چاک چاکر
چالاک چپ چتر چرب چرم
مچ دچار چشم چندان چند

چنگ چابک چوگان چون چیت چیدن برادرست چند کتاب دارد برادرش شش کتاب دارد

1. Босма, чоп, 2. Чорво, 3. Туш пайти, обед, ярим
кун, 4. Чок, кесмоқ, 5. Хизматчи, чопар, 6. Чаққон,
7. Чап, 8. Чодир, Сонт, 9. Чарб, 10. Тери, 11. Билак,
12. Муликтирмоқ, 13. Кӯз, 14. Унча, шунча, 15. Қанча
неча, 16. Муסיкий асбоб, тўпирхоқ. 17. Чаққон, 18.
Чавгон, клюшка, 19. Вакт, 20. Чит, 21. Термоқ, 22.
Акангда нечта китоб бор? 23. Акамга олти
китоб бор.

27 машқ. Қуйидаги машқни форс алифбосида
ёзиб, таржима қилинг:
Чаро, чин, ночор, ночори, ночиз, ночизи,
Чаро ту бедабирстон наймади? Ман бояд барое
эрсола кетобам баравам.

18 дурс. "Хе" ҳарфи

"Хе" ҳарфи шакл жиҳатидан "жим" ва "че" ҳарфларига ўхшаб, ундан нуқталар сони билан фарқ қилади:

5	!	4	!	3	!	2	!	1
خ	!	خ	!	خ	!	خ	!	Хе - х

28 машқ. Қуйидаги сўзларни тўғри талаффуз этиб, форс алифбосида ёзинг:

1.Хор, 2.Хабар, 3.Хорэжи, 4.Хок, 5.Хом, 6.Хоксор, 7.Холдор, 8.Хэромон, 9.Харж, 10.Хардэл, 11.Хорд-сол, 12.Хорус, 13.Хормо, 14.Хоруш, 15.Харидор, 16.Хосроу, 17.Хошк, 18.Хумор, 19.Ханжар, 20.Пох-тан, 21.Хэёр:

خار خبر خارجى خاك خام خاکسآ

خالد ارخرمان خرج خردل خردسال

خروس خرما خروش خریدار خسرو خشک خمار خنجر پختن خیار

1. Тикон, 2. Маълумот, 3. Чет, 4. Тупроқ, 5. Хом, 6. Камтар, хоксор, 7. Менгли, холдор, 8. Юрмок, хиромон, 9. Харж, 10. Ачитқи, горчица, 11. Хуроз, 12, Хурмо, 13. Хурӯш, 14. Пиширмоқ, 15. Харидор, 16. Хусрав, 17. Қуруқ, 18. Хумор, 19. Ханжар, 20. Пиширмоқ, 21. Бодиринг.

29 машқ. Бу сӯз ва гапларни форс алифбосида ёзинг:

Ахбор, бахт, сахт, талх, шох, малах, яхчол, хэёл, хэйр, нахл. Пэдарэ Халил вазир аст. Дар бустонэ мо гол зеёд аст.

19 дарс. Хутти "ҳе" ҳарфи

"ҳе" ҳарфи ҳам шакл жиҳатидан "жим", "че" ва "хе" ҳарфларига ўхшайди ва фақат нуқталар сони билан бирибиридан фарқ қилади:

5	!	4	!	3	!	2	!	1
ح	!	ح	!	ح	!	ح	!	Хутти "Хе"
	!		!		!		!	х

30 машқ. Куйидаги машқни форс алифбосида

ёзинг:

1. Ҳаёт, 2. Ҳомид, 3. Ҳобоб, 4. Аҳвол, 5. Ҳасан, 6. Та-
хаввол, 7. Ҳосн, 8. Моҳтарам, 9. Холо, 10. Ҳожат, 11.
Ҳотам, 12. Ҳожатманд, 13. Ҳови, 14. Ҳажм, 15. Ҳара-
кат, 16. Ҳэзб, 17. Ҳэсоб, 18. Таҳрир, 19. Моҳаррир,
20. Маҳал, 21. Маҳаллот, 22. Маҳв, 23. Маҳалли, 24.
Наҳв, 25. Ваҳшат, 26. Ин кэтоб таҳрир дорад. 27.
Жадвалэ ҳэсоб, 28. Аҳволэ шумо хуб аст? 29. Ба-
ли, аҳволэ ман бад нист. 30. Ҳэзбэ комунистэ
шурави.

حيات حامد حباب احوال حسن
تحول حسن محترم حالا حاجت
حاتم حاجتمند حاوی حجم حرکت

حزب حساب تحریر محرر محل
محلات محو محلی نحو وحشت
این کتاب تحریر دارد. جدول حساب
احوال شما خوب است. بلی احوال من
بد نیست. حزب کمونیست شوروی.

1. Хаёт, 2. Мақтовчи, ҳамд қилувчи, 3. Кўпик, қу-
боб, 4. Ақвол, 5. Ҳасан, 6. Таракқиёт, 7. Чирой, 8.
Хурматли, эхтиром, 9. Энди, 10. Ҳожат, 11. Хотам,
12. Хожатманд, 13. Иборат, 14. Ҳажм, 15. Ҳаракат,
16. Арзб, партия, 17. Ҳисоб, 18. Тахрир, 19. Мухар-
рир, 20. Ҳой, макон, 21. Ҳойлар, маконлар, 22. Қу-
котиш, 23. Махалли, 24. Грамматика, 25. Қўркув,
ёвойилик, 26. Бу китоб тахрир этилмаган. 27.
Ҳисоб жадвали. 28. Сизнинг аҳволингиз ахши-ми?
29. Ҳа, менинг аҳволим ёмон эмас. 30. Совет

коммунистик партияди.

31 машқ. Қуйидаги сўз ва гапларни форс алифбосида ёзиб, белгиларини қўйинг:

Ҳаёт, эҳтэром, сахар, сэхр, Хотам бэ Ҳасан
кэтоб дод. Ҳаёт аз Ҳомид аҳволэ дусташро
порсид.

20 дарс. Ҳавваз "Ҳе" ҳарфи

"Ҳе" ҳавваз ҳам "ҳ" ҳарфини билдириб, 4
шаклдан иборатдир. Форс тилидаги кўп сўзлар
ҳавваз "ҳе" билан ёзилади. Араб тилидан форс
тилига кирган кўп сўзлар ҳутти "ҳе" ҳарфи
билан ёзилади. "Ҳе" ҳавваз ҳарфи форс тили-
да сўзнинг охирида "о" товушини ифода этади.
Бу ҳақда кейинги дарсларда маълумот берамиз:

5	!	4	!	3	!	2	!	1
ح	!	ه	!	ه	!	ه	!	Хавваз "Ҳе"
	!	ه	!	ه	!	ه	!	х, э
	!	ه	!	ه	!	ه	!	

32 машқ. Қуйидаги сўз ва гапларни форс алиф-
босида ёзиб, ҳаракатларига аҳамият беринг:

1. Бахр, 2. Шахр, 3. Ҳар, 4. Бахром, 5. Ҳам, 6. Кануэ,

7.Ҳамон, 8.Ҳамроҳ, 9.Ҳамто, 10.Ҳамбози, 11.Ҳэнд,
12.Ҳэллол, 13.Ҳамвор, 14.Ҳонар, 15.Ҳонарманд, 16
Ҳаво, 17.Ҳавопэймо, 18.Мэхр, 19.Мэхробон, 20.
Мэхмон, 21.Гоуҳар, 22.Гэёх, 23.Саҳв, 24.Саҳл, 25.
Саҳм, 26.Бэх:

بهر شهر هر بهرام هم هنوز
همان همراه همتا همبازی
هند هلال هموار هنرهنرمند
هوا هواپیما مهر مهربان همنا
گوهرگياه سهو سهال سهم به

1.Қисм, ғойда, -учун, 2.Шаҳар, 3.Ҳар, 4.Баҳром,
5.Ҳам, 6.Хали, -гача, 7.Ўша, 8.Йулдош, 9.Мисл, 10.
Бирга ўйнайдиган ўртоқ, 11.Ҳинд. 12.Ярим ой, 13.

Текис, 14. Санъат, 15. Санъат арбоби, 16. Ҳаво, 17. Тайёра, 18. Меҳр, 19. Меҳрубон, 20. Меҳмон, 21. Инжу, гавҳар, 22. Гиёҳ, 23. Хато қилмоқ, 24. Осон, енгил, 25. Ўрин, 26. Беҳи.

33 машқ. Қуйидаги сўзларни форс алифбосида ёзиб, аломатларини қўйинг:

Баҳман, баҳор, бэхбуд, танҳо, Техрон, жэхат, жаҳл, дэх, даҳон, раҳбар, раҳ, роҳ, шаҳодат, куҳ, гоҳ, ҳазор, ҳулу.

21 дарс. "Э" товуши

"Э" товуши "Ҳе"-е ҳавваз ҳарфидан вужудга келиб, одатан сўзнинг охирида келади.

34 машқ. Қуйидаги сўз ва гапларни форс алифбосида ёзиб, аломатларига аҳамият беринг

1. Лолэ, 2. Хонэ, 3. Ҳамворэ, 4. Гаҳворэ, 5. Панбэ, 6. Панбэдонэ, 7. Жамилэ, 8. Панжарэ, 9. Пардэ, 10. Даридэ, 11. Бихудэ, 12. Бидабонэ, 13. Бибаҳрэ, 14. Мазэ, 15. Натижэ, 16. Пишэ, 17. Жужэ, 18. Чанбарэ, 19. Чумолэ, 20. Дар хонэ чэ ҳаст? 21. Дар хонэ миз ва нэмкат ҳаст. 22. Ҳэндэвонэ мазэ

дорад? 23.Бали, хэндэвонэ мазэ дорад. 24.00
панжарэ пардэ дорад? 25.На, панжарэ пардэ
надорад:

لاله خانہ همواره گهواره پنبه
پنبه دانه جميله پنجره پرده
دريده بيهوده بي ادبانه بي بهره
مزه نتيجه پيشه جوجه چنبره
چوماله درخانه چه هست در
خانه ميزونيمكت هست هندوانه
مزه دارد؟ بلي هندوانه مزه دارد
آيا پنجره پرده دارد؟ نه پنجره پرده
ندارد.

1. Лола, 2. Уй, 3. Текислик, 4. Бешик, гаҳвора, 5. Пахта, 6. Пахта уруғи, 7. Жамила, чиройли, 8. Дереза, 9. Парда, 10. Йиртиқ, 11. Ортиқча, беҳуда, 12. Адабсизлик, 13. Баҳрасиз, ғойдасиз, 14. Мазза, 15. Натижа, 16. Касб, 17. Жўжа, 18. Спираль, 19. Бутерброд, 20. Уйда нима бор? 21. Уйда стол ва стул бор, 22. Тарвузнинг маззаси борми? 23. Ҳа, тарвузнинг маззаси бор. 24. Деразанинг пардаси борми? 25. Йўқ, деразанинг пардаси йўқ.

35 машқ. Қуйидаги сўз ва гапларни форс алифбосида ёзинг ва аломатларини қўйинг:
Чаҳоршкуба, чэхэлсолэ, чирэ, баргаштэ, хок-рубэ, хурдэ, тачэ. Кудакэ Жамилэ дар гаҳворэ аст. Баҳром, Ходи ва Лола хар сэ донэшжувэ донэшкадэ хастанд.

22 дарс. "Ғе" ҳарфи

"Ғе" ҳарфи 4 шаклдан иборат бўлиб, чизиқдан тепада ёзилади:

5	!	4	!	3	!	2	!	I
ف	!	ف	!	ف	!	ف	!	Фе - ф

36 машқ. Қуйида келтирилган текстни форс алифбосида ёзиб, аломатларини қўйинг:

I. Барф, 2. Сэфид, 3. Фардо, 4. Киф, 5. Кафш, 6. Фармон, 7. Фариб, 8. Офарин, 9. Нафар, 10. Сафар, 11. Варф, 12. Танаффури, 13. Жофт, 14. Хафр, 15. Хоффор, 16. Хафэ, 17. Дафтар, 18. Рафт, 19. Рафтэ, 20. Сарфароз, 21. Сорфэ, 22. Фарҳанг, 23. Форуш, 24. Мофаттэш, 25. Мофакхар, 26. Мофаррах, 27. Мофрад, 28. Нафис, 29. Хафт, 30. Хафтэ, 31. Ҳамнафас, 32. Фаҳм, 33. Фаридэ барое худ йек жофт кафшэ сэфид харид. 34. Ман ду нафар дустэ хуби дорам:

برف سفید فردا کیف کفش
فرمان فریب آفرین نفر سفر

وفا تنفر جفت حفر حفار
خفه دفتر رفت رفته سرفرانر
سرفه نرهنگ فروش مفتش
مفخر مفرح مفرد نفیس هفت
هفته همنفس فهم. فریده برای
خود یک جفت کفش سفید خرید.
من دو نفر دوست خوبی دارم.

I. Қор, 2. Оқ, 3. Эртага, 4. Портфель, 5. Калиш, туф-
ли, 6. Буйрук, фармон, 7. Алдамоқ, фиреб, 8. Офарин,
9. Нафар, -та, 10. Сафар, 11. Варо, 12. Нафратли, 13.
Қуша, жуфт, 14. Қозимок, ковламоқ, 15. Бурильшиқ,
сопёр, 16. Буғмоқ, 17. Дафтар, 18. Кетти, 19. Кет-

ган, 20. Шодлик, хурсандлик, 21. Ўйтал, 22. Мадани-

ят, фарҳанг, луғат, 23. Сот, сотмоқ, 24. Терговчи, ёзиб, аломатларини қўйинг:

25. Фахрламок, 26. Хурсандчилик, 27. Ёлғиз, танҳо, 1. Қалам, 2. Қодэр, 3. Фарқ, 4. Тақдир, 5. Қошоқ, 6.

бирлик, 28. Мулойим, 29. Етти, 30. Ҳарта, 31. Ўл- Нақд, 7. Қури, 8. Қаҳвэ, 9. Қанддон, 10. Ақраб, 11. Эқ-

дош, ҳамдам, 32. Англамок, фаҳм, тушунмок, 33. Фа- тэдор, 12. Боқи, 13. Биқарор, 14. Тараққи, 15. Тақ-

рида ўзи учун бир жуфт оқ рангли туфли сотириб, 16. Таклиди, 17. Ҳақиқат, 18. Хоқук, 19. Дақик,

олди. 34. Мени икки нафар яхши ўртоғим бор. 20. Дақикэ, 21. Рафик, 22. Рақобат, 23. Ракам, 24. Со-

37 машқ. Қуйидаги матнни форс алифбосида ёзиб, аломатларини қўйинг:

Форс, Феронсэ Фарангэстон, Фэнлонд, уртодан, би аст.

офат, офтоб, Фаридун, Фармон.

23 дарс. "Қоф" ҳарфи

"Қоф" ҳарфи 4 шаклдан иборат бўлиб, "қ" товушини ифода этади. Унинг сўз охирида ва алоҳида шаклларининг бир қисми чизикда, бир қисми чизикнинг пастида ёзилади. Сўз бошида ва сўз ўртасидаги шакллари чизикда ёзилади:

5	!	4	!	3	!	2	!	1
ق	!	ق	!	ق	!	ق	!	ق

Қоф - қ

38 машқ. Қуйидаги матнни форс алифбосида ёзиб, аломатларини қўйинг:

Нақд, 7. Қури, 8. Қаҳвэ, 9. Қанддон, 10. Ақраб, 11. Эқ-

тэдор, 12. Боқи, 13. Биқарор, 14. Тараққи, 15. Тақ-

рида ўзи учун бир жуфт оқ рангли туфли сотириб, 16. Таклиди, 17. Ҳақиқат, 18. Хоқук, 19. Дақик,

олди. 34. Мени икки нафар яхши ўртоғим бор. 20. Дақикэ, 21. Рафик, 22. Рақобат, 23. Ракам, 24. Со-

бо қанд михурад. 28. Рафикам Қодэр наққошэ ху-

би аст.

قلم قادر فرق تقدير قاشق نقد
قوری قهوه قندآن اقرب اقتدار
باقی بی قرار ترقی تقرب تقلیدی
حقیقت حقوق دقیق دقیقه

رفیق رقابت رقم سابق شرق قابل. قربان هر روز چای را با تند میخورد رفیقم قادر نقاش خوبی است

I. Ручка, 2. Қодир, қадри, 3. Фарқ, 4. Тақдирламоқ, қадр қилмоқ, 5. Қошиқ, 6. Нақд, 7. Чойник, 8. Қаҳва, 9. Қанддон, 10. Қариндош, яқин вақт ичида, II. Иқтидор, 12. Боқи, 13. Тайинсиз, қарорсиз, беқарор, 14. Юксалмоқ, тараққи, 15. Яқин, 16. Тақлидчиллик, 17. Ҳақиқат, 18. Ҳуқуқ, 19. Нозик, дақиқ, анж, 20. Дақиқа, 21. Рафиқ, ўртоқ, 22. Рақобат, рақиблик қилмоқ, 23. Рақам, сон, 24. Собик, ўтган, 25. Шарқ, 26. Қобилиятли, бажариладиган, 27. Қурбон ҳаркуни қанд чой ичади. 28. Ўртоғим Қодир яхши наққошдир.

39 машқ. Қуйидаги сўзлар ва гапларни форс алифбосида ёзиб, аломатларини қўйинг: Қоб, қобэлмэ, қотэл, қобэлийат, қорч, қафас,

қаландар, қанд, эқтэдор, лақаб, лоқмэ, марқад. Дируз мо дар қаҳвэхонэ ширқаҳвэе болаззати хордим.

24 дарс. Ташдид аломати ـ

Форс ва араб тилларида баъзи сўзларда ҳарфлар икки маротиба кетма-кет такрорланадилар. Бу вақтда бир ҳарф ёзилади ва устига ташдид ـ қўйилади ва икки маротиба ўкилади.

40 машқ. Пастдаги сўз ва гапларнинг аломатларини қўйинг:

I. Аввал, 2. Аппрэ, 3. Баррэ, 4. Тужжор, 5. Жаббор, 6. Мокаррам, 7. Саввом, 8. Моҳаббат, 9. Монаввар, 10. Моқаррар, 11. Модаввар, 12. Мофоххар, 13. Доввом, 14. Жаббор аввал бэдарсэ эмруз посох дод. 15. Мокаррамэ қандро аз тие қанддон гэрэфт.

اول ارّه برّه تجار جبار مكرم

سوم محبت منور مقرر مدور

مفخر دؤم. جبّار اوّل بدس امروز پاسخ داد مکرّمه قندرا انزتوی قنددان گرفت

I. Илк бор, биринчи, 2. Арра, 3. Қўзичоқ, 4. Савдо-
гар, 5. Жаббор, қувватли, жабрловчи, 6. Мукаррам,
иззатли, 7. Учинчи, 8. Севги, муҳаббат, 9. Ёруф,
нурли, 10. Муқаррар, қарор қилинган, аниқланган
II. Доира, айланма, айланувчи, 12. Фахрланмоқ,
13. Иккинчи, 14. Жаббор биринчи бўлиб бугунги
дарсга жавоб берди. 15. Мукаррама қандни қанд-
дондан олди.

41 машқ. Қуйидаги сўзларни форсчада ёзиб,
талаффуз қилинг:

Аббос, тараққи, тараддод, таваллод, тазаккор,
тажаллод, тажалли, тажассом, таранном, та-
факкор, таваккоф, мотафаккэр.

25 дарс. "Айн" ҳарфи

"Айн" ҳарфи асосан араб фонетикасига хос бўлган ҳарфдир. Аммо форс тилига бу ҳарф қатнашган кўп арабча сўзлар кирган ва бу сўзларни шу ҳарф қоидасига мувофиқ ёзишимиз керак. Форс тилида араб тилига ўхшаб "айн" ҳарфи чуқур талаффуз қилинмайди. Бу жиҳатдан "айн" алифнинг товушларига ўхшаб кетади. Ёзиш жиҳатидан "айн"нинг ярим қисми чизиқда, ярим қисми чизиқдан пастда ёзилади:

5	4	3	2	I
ح	ا	ع	ع	Айн - а, э, о, у, о, ь, и.

"Айн" ҳарфи жуда кўп товушларни ифода этади:

I. "Айн" ҳарфи забар аломати ёрдамида "а" товушини ифода этади:
I. Абд, 2. Атиқ, 3. Адад, 4. Ароба, 5. Адоват, 6. Аломат, 7. Али, 8. Адолат, 9. Алам:

عبد عتيق عدد عرابه عداوت علامت على عدالت علم

1. Банда, қул, 2. Эски, қадимги, антик, 3. Ҳисоб, сон, миқдор, 4. Арава, 5. Душманлик, адоват, 6. Белги, нишон, 7. Али, 8. Адолат, 9. Байроқ, белги.

П. "Айн" ҳарфи зир аломати ёрдамида "э" товушини ифода этади:

1. Эброни, 2. Эбрат, 3. Эддэ, 4. Эрқ, 5. Эшқ, 6. Элож, 7. Эловэ, 8. Элал, 9. Эллат, 10. Элм, 11. Эноят, 12.

Эморат:

عبرانی عبرت عده عرق عشق علاج علاوه علل علت علم عنایت عمارت

1. Яҳудий, иброний тил, 2. Намуна, ўрнак, 3. Сон, миқдор, қисм, 4. Қон томирлари, илдиэ, зот, ирқ, 5. Ишқ, 6. Даволаш, дори, чора, 7. Қўшимча, илова,

8,9.Сабаб, баҳона, касаллик, нуқсон, 10. Илм, 11. Ино-
ят, ғамхўрлик, илтифот, 12. Иморат, қурилиш.

Ш. "Айн" ҳарфи пиш аломати ёрдамида "о",
"у" товушларини ифода қилади:
1. Обайд, 2. Орён, 3. Озлат, 4. Оқоб, 5. Окдэ, 6. Оқало,
7. Оламо, 8. Олу, 9. Умдэ, 10. Умум, 11. Уд:

عید عریان عزلت عقاب عقیده
عقلا علما علو عمدہ عموم عود

1. Кичкина, кичкина қул, 2. Яланғоч, қип-яланғоч,
3. Ёлғизлик, ғўшанишинлик, 4. Бургут, 5. Тугун, 6.
Ақлнинг кўплик формаси. 7. "Олим"нинг кўплик
формаси, 8. Тепалик, баландлик, улуғлик, буюклик,
9. Асосий, йирик, 10. Барча, тамом, 11. Қайталаниш,
алой, мусиқа асбоби.

1У. "Айн" ҳарфи "алиф" ҳарфи билан уланса
чўзиқ, "о" товушини ифода қилади:

I. Обад, 2. Ожэз, 3. Одат, 4. Одэл, 5. Орэф, 6. Орэят,
7. Озэм, 8. Ошэк, 9. Оффэят, 10. Окэбат, 11. Олэм :

عابد عاجز عادت عادل عارف عاريت عازم عاشق عافيت عاقبت عالم

I. Ибодат қилувчи, диндор, 2. Ожиз, заиф, кучсиз,
3. Одат, кўникма, қилиқ, расм, урф, 4. Адл, адолатли,
5. Билимдон, донишманд, ақлли, доно, 6. Омонат олиб
туриш, қарзга олиб туриш, 7. Жунаётган, кетаётган
ният қилган, кетмоқ, 8. Ошиқ, 9. Соғлиқ, эсон-омон-
лик, саломатлик, хотиржамлик, 10. Натижа, охири,
11. Олим, билимдон, доно.

У. "Айн" ҳарфи "йо" ҳарфи ёрдамида чўзиқ
"и" товушини ифода қилади:

I. Исави, 2. Исо, 3. Ид, 4. Соъи:

عیسوی عیسی عید ساعی

1. Христиан, 2. Исо, 3. Байрам, сайл, хурсанд-
чилик, 4. Райратли, чаққон, саъй қилувчи.

У1. "Айн" ҳарфи "ъ" белгисини ҳам ифода
қилади:

1. Раъно, 2. Моъалләм, 3. Аъло, 4. Манъ, 5. Маъдан, 6.
Таълим, 7. Эхтэроъ, 8. Шоълә, 9. Маъшуқэ, 10. Раъд:

رعنا معلم اعلى منع معدن
تعليم اختراع شعله معشوقه رعد

1. Раъно, 2. Муаллим, ўқитувчи, 3. Аъло, олий, 4. Ман
қилмоқ, 5. Кон, маъдан, 6. Таълим, ўқитиш, 7. Ихтиро,
ўйлаб чиқариш, 8. Ёрду, аланга, алангаланмоқ, 9.
Маъшуқа, 10. Момақалди роқ.

42 машқ. Қуйидаги сўзларни форс алифбоси-
да ёзиб, аломатларини қўйинг:

Адл, абад, амал, оли, эборат, эрфон, убур,
моъбад, баъд, элм, маъорэф.

26 дарс. Танвин аломати //

Араб тилидан форс тилига қабул қилинган баъзи сўзларнинг охирида "ан" товуши келади, аммо ёзув вақтида "алиф" ҳарфи устига икки забар // қўйилади ва "ан" товуши ҳосил этилади. Бу икки забарни танвин аломати дейилади.

43 машқ. Қуйидаги матнни форс алифбосида ёзиб, аломатларини қўйинг ва тўғри талаффуз қилинг:

I. Аввалан, 2. Фавран, 3. Асосан, 4. Маъмулан, 5. Тадқиқан, 6. Тақрибан, 7. Расман, 8. Фэълан, 9. Бадиҳатан, 10. Комэлан, 11. Шаклан, 12. Аббос маъмулан бэпорсэшҳое моъалләм хуб посох мидаҳад ва номрэе оли мигирад. 13. Жаббор одатан ҳар руз собатэ ҳашт бэдонэшгоҳ мийояд.

أَوَّلًا فَوْرًا اِسَاسًا مَعْمُولًا تَدْقِيقًا
تَقْرِيبًا رَسْمًا فَعْلًا بَدِیْهَتًا

کاملهٔ شکلاً . عباس معموراً
بپرسشهای معلم خوب پاسخ
میدهد و نمرهٔ عالی میگیرد .
جبار عادتاً هر روز ساعت
هشت بدانشگاه میاید .

1. Биринчидан, аввало, 2. дарров, тезда, 3. Асосан,
мутлақо, 4. Амалда, одатда, 5. Тадқиқ қилганда,
текширганда, 6. Тақрибан, 7. Расман, одатда, 8. Ҳо-
зир, ҳозирча, 9. Бирдан, тайёргарлик кўрмасдан,
10. Бутунлай, тўлиқ, 11. Шаклан, 12. Аббос одатда
муаллим суроғларига яхши жавоб бериб, аъло

баҳо олди. ЁЗ.Жаббор одатда ҳар куни соат саккизда университетга келади.

44 машқ. Қуйидаги сӯз ва гапларни форс алифбоси билан ёзиб, аломатларини тўғри қўйинг ва таржима қилинг:

Тахминан, таҳқиқан, тадрижан, муҳосэбан,
Раъно баъд аз он кэ расман аз моалләи эжозэ
гэрэфт, дар жояш нэшаст.

27 дарс. "Ғайн" ҳарфи

"Ғайн" билан ёзиладиган форсча сӯзлар, таърихан сӯғд тилига мансубдир. Бу ҳарф билан араб тилидан бизнинг тилимизга ўтган кўпгина сӯзлар ҳам бор. "Ғайн" ҳарфи 4 шаклдан иборат бўлиб, ярим қисми чизиқда ва ярим қисми чизиқнинг пастида ёзилади:

5	!	4	!	3	!	2	!	I
غ	!	غ	!	غ	!	غ	!	Ғайн - ғ
	!		!		!		!	

45 машқ. Қуйидаги сўзларни форс алифбоси-

да ёзинг:

1. Жир, 2. Мағоза, 3. Роз, 4. Морф, 5. Фэфон, 6. Ғоруб,
7. Тир, 8. Лонча, 9. Чароф, 10. Чоғондар, 11. Падарам
дируз вақтэ ғоруб бароям армоғон овард. 12.
Дар бора шаҳр голҳо бәсёранд. 13. Ин нақшэе
жогрофия ас:

جيغ مغازه غاز مرغ فغان
غروب تيغ غنچه چراغ چغندر.
پدرم ديروز وقت غروب برايم
ارمغان آورد. درباغ شهرگل ها
بسيارند. اين نقشه جغرافياست

1. Қийқирмоқ, садо чиқармоқ, 2. Магазин, 3. Момиқ,
роз, 4. Товуқ, 5. Фифон, 6. Ғарб, кун ботар, 7. Тир, 8

Ғунча, 9. Чироқ, 10. Лавлаги, 11. Отам кеча кеч-
курун мен учун тўхфа олиб келди. 12. Шаҳар
борида гуллар кўпдир.

46 машқ. Қуйидаги сўз ва гапларни форс
алифбосида ёзиб, ҳаракатларини тўғри қўйинг:
Ғоз, ғариб, ғанимат, мағрэб, жуғрофийе, сунд,
хорз, миғ, Афғонэстон, шағол, морғоби.

Мо кэшварэ Афғонэстонро хейли дуст дорим.

28 дарс. "Сод" ҳарфи

"Сод" ҳарфи 4 шаклдан иборат бўлиб, асосан
араб фонетикасига мансубдир. Бу ҳарфнинг иш-
тирокида форс тилига арабчадан сўз кириб
келган. "Сод" ҳарфи "с" товушини билдиради.
Бу ҳарфни ёзилиши жуда қийин бўлиб, ярим қис-
ми чизиқда ва ярим қисми чизиқнинг пастида
ёзилади:

5	!	4	!	3	!	2	!	1
	!		!		!		!	Сод - с

47 машқ. Қуйидаги сўз ва гапларни форс алифбосида ёзиб, ҳаракатларини қўйинг:

1. Рақс, 2. Тасдиқ, 3. Садр, 4. Сабэр, 5. Санам, 6. Сидқ, 7. Собҳ, 8. Садаф, 9. Сандук, 10. Сурат, 11. Му-соҳэбэ, 12. Мосодэрэ, 13. Санъат, 14. Садоқат, 15. Садо, 16. Суф, 17. Пэдарэ Собэр сайёдэ бомахо-рат аст. 18. Шогэрдонэ кэлосэ мо мосоҳэбэро дуст доранд. 19. Ман ҳар собҳ чое ҳэнди миху-рам:

رقص تصدیق صدر صابر صنم
صدق صبح صدف صندوق صورت
مصابحه مصادره صنعت صداقت
صدا صوف . پدر صابر صیاد
با مهارت است ، شاگردان کلاس ما

مصاحبه را دوست دارند . من

هر صبح چای هندی میخورم

I. Рақс, 2. Тасдиқ, 3. Кўкрак, бошланиш, бошлиқ, ра-
ис, 4. Сабрли, чидамли, 5. Санам, 6. Ростлик, тўғри-
лик, 7. Тонг, сахар, 8. Садаф, 9. Сандиқ, қути, 10.
Шакл, афт, расм, рўйхат, жадвал, II. Сўҳбатла-
шиш, 12. Мусодара, 13. Ҳунар, касб, корхона, сано-
ат, 14. Тўғрилиқ, садоқат, 15. Овоз, товуш, бақи-
риш, 16. Совут, дағал жун газлама, 17. Собирнинг
отаси маҳоратли овчидир. 18. Бизнинг синфи-
миз талабалари сўҳбат қилишни яхши кўрадилар
19. Мен ҳар тонг ҳинд чойи ичман.

48 машқ. Қуйидаги сўз ва гапларни форс
алифбосида ёзиб, таржима қилинг:

Таҳсил, қаср, сабр, сафҳа, сариҳ, соҳар,
сайёд. Санам бэ миҳанэ Шурави садоқатэ би-
андозэи дорад.

29 дaрс. "Зод" ҳарфи

"Зод" ҳарфи "сод" ҳарфига ўхшайди, у "сод"дан нуқтаси билан фарқланади. Бу ҳарф ҳам араб фонетикасига хос бўлиб, "з" товушини ифода этади. Бу ҳарф қатнашган барча сўзлар араб тилидан ўтгандир:

5	!	4	!	3	!	2	!	I
ض	!	ض	!	ض	!	ض	!	Зод - з

49 машқ. Қуйидаги сўз ва гапларни форс алифбосида ёзиб, аломатларини қўйинг:

I. Рэзо, 2. Зарур, 3. Марз, 4. Мариз, 5. Замн, 6. Эмзо, 7. Тазод, 8. Ҳозэр, 9. Ҳозур, 10. Рози, 11. Замнан, 12. Замир, 13. Қассоб, 14. Мози, 15. Мозофот, 16. Моузеъ, 17. Ҳазм. 18. Рэзо мазмунэ дарсро нақл кард. 19. Пэзэшк марзэ маризро моъолэжэ кард.

رضا ضرور مرض مريض

ضمن امضا تضاد حاضر حضور
راضی ضمناً ضمیر قصاب ماضی
مضافات موضع هضم. رضا
مضمون درس را نقل کرد. پزشک
مرض مریض را معالجه کرد

1. Унаш, розилик, 2. Керакли, зарур, 3. Касал, 4. Касаллик, 5. Дарвоқе, айтгандай, шу орада, 6. Имзо, имзоламоқ. 7. Қарама-қаршилик, 8. Ҳозир бўлган, 9. Ҳузур, ҳузурланмоқ, 10. Рози, розилик, 11. Дарвоқе, айтгандай, шу билан бирга, 12. Қўнгил, виждон, одмош, 13. Қассоб, 14. Ўтмиш, ўтган замон, 15. Шаҳар атрофидаги жойлар, 16. Ўрин, ҳолат, 17. Ҳазм қилиш, 18. Ризо дарсинг мазмунини баён қилди. 19. Доктор касални муолижа қилди.

50 машқ. Қуйидаги сўз ва гапларни форс алифбосида ёзиб, ҳаракатларини қўйинг:

Вазъ, авзоъ, зидд, вазъият, қози, қуззот,
Бобо мариз аст. Пэзэшк ҳозэр аст, марзэ уро
даво конад.

30 дарс. "То" ҳарфи

"То" ҳарфи "т" товушини ифода этиб, 4 кў-
ринишга эгадир. Бу ҳарф ҳам араб фонетикаси-
га хос ва ҳамма сўзлар бу "то" билан ёзилади-
ган бўлса арабчадир. "То" ҳарфи чизиқдан юқо-
рида ёзилади:

5	!	4	!	3	!	2	!	I
б	!	б	!	б	!	б	!	То - т

51 машқ. Қуйидаги сўз ва гапларни форс алифбосида ёзиб, аломатларини қўйинг:

I. Тараб, 2. Мотрэб, 3. Товус, 4. Табл, 5. Тути, 6. То-
хэр, 7. Табак, 8. Тараф, 9. Толэб, 10. Тэфл, 11. Табиб
12. Ватан, 13. Шарт, 14. Аттор, 15. Атр, 16. Қатрэ,

17.Матлаъ, 18.Мотлақ, 19.Маътал, 20.Нотқ, 21. Сатҳ, 22.Сатр, 23.Шатранж, 24.Товус дар мамолә-
ке гармсир зэндәги миконад:

طرب مطرب طاووس طبل طوطی
طاهر طبق طرف طالب طفل
طبيب وطن شرط عطار عطر
قطره مطمح مطلق معطل ^{سطح}نطق
سطر شطرنج. طاووس در ممالک
گرمسیر زندگی میکند.

I.Шодлик, хуррамлик, завқ, шавқ, 2.Созанда, ашу-
лачи, 3.Товус, 4.Нағора, табл, 5.Тўти қуш, 6.То-
за, пок, доғ тегмаган, айбсиз, 7.Лаган, товоқ, 8.
Томон, тараф, 9.Қидирувчи, истовчи, талаб қилув-
чи, 10.Бола, 11.Врач, табиб, 12.Ватан, 13.Шарт,

Аттор, атрффуруш, 15.Атр, 16.Томчи, қатра, 17.Чи-
қиш ўрни, кўтарилиш, матла, 18.Мутлақ, ёлғиз,
ягона, 19.Кечиктирилган, кечиктирилмоқ, 20.Сўз-
ламоқ, нутқ, 21.Юза, текислик, сатҳ, 22.Чизиқ, қа-
тор, сатр, 23.Шахмат. 24.Товус иссиқ мамлакат-
ларда яшайди.

52 машқ. Қуйидаги матни форс алифбосида
ёзинг ва ўзбек тилига таржима қилинг:
Мотан, нотэк, ватани, этоат, эттэлоот, атлас
хотти, хэтоб, хатар, хат, салтанат, сақат.

31 дарс. "Зо" ҳарфи

"Зо" ҳарфи "з" товушини ифода қилиб,
ёзилиши жиҳатидан "то" ҳарфига ўхшайди. Бу
ҳарф ҳам араб фонетикасига хосдир:

5	!	4	!	3	!	2	!	I
ظ	!	ظ	!	ظ	!	ظ	!	Зо - з

53 машқ. Қуйидаги сўз ва гапларни форс
алифбосида ёзиб, аломатларини қўйинг:

1. Лафз, 2. Ҳафз, 3. Зоҳар, 4. Зоҳр, 5. Азм, 6. Азамат,
7. Золи, 8. Мозоҳар, 9. Назорат, 10. Назофат, 11. Назм
12. Нэзомномэ, 13. Назар, 14. Вазифэ. 15. Ҳофэз йе-
ки аз шоарое машҳурэ ғазалсарое кэлосикэ мост

لفظ حفظ ظاهر ظہر عظم
عظمت ظلم مظاهر نظارت
نظافت نظم نظامنامه نظر
وظیفہ. حافظ یکی از شعرای مشہور
غزلسرای کلاسیک ماست.

1. Сӯз, талаффуз, 2. Сақлаш, ёдлаш, 3. Равшан, ошкоро,
кӯриниб турган, 4. Пешин, туш вақти, чошгоҳ,
5. Суяк, кӯкрак қафаси, 6. Улуғворлик, буюклик,
7. Зулм, асорат, истибдод, эзиш, 8. Зухур қилиш
ӯрни, кӯрсатиш, 9. Кузатиш, назорат, 10. Озодлик,

II. Тартиб, назм, поэзия, I2. Низом, устав, I3. Қараш, I4. Вазифа, функция, I5. Ҳофиз машҳур классик ғазалсаро шоирларимиздан биридир.

54 машқ. Қуйидаги сўз ва гапларни форс алифбосида ёзинг:

Алфоз, моҳофизат, эзҳор, зоҳур, азим, мазлум
назорэ, нэзом, назир.

32 дарс. Ҳамза аломати ⚡

Ҳамза аломатларнинг райриасосий турларига кириб, "ъ" товушини билдиради. Ҳамза аломати турли ҳолларда намоён бўлади:

I. Агар ҳамза аломатидан олдин забар ’ аломати келса, унда у "алиф" устига қўйилади: I. Таърих, 2. Маъво, 3. Таъмин, 4. Йаъс, 5. Маъхаз

تأريخ مأوى تأمين يأس مأخذ

• I. Таърих, кун, число, 2. Бошпана, турар жой, 3.

Таъмин, гарев, 4. Ғам, зиклик, 5. Манба, асос.

II. Ҳамза аломатидан олдин пиш ’ аломати

келса, унда ҳамза "вов" устига қўйилади:

I. Суол, 2. Моъбад, 3. Лоъ-лоъ, 4. Моъассиса, 5.

Моалләф:

سؤال مؤبد لؤلؤ مؤسسہ مؤلف

I. Савол, 2. Абадлик, доимий, 3. Инжу, гавҳар, лӯъ-лӯъ, 4. Муассиса, 5. Муаллиф.

III. Ҳамза аломатидан олдин зир   ё соқин   аломати келса, ҳамза "йо" ҳарфнинг устига қўйилади:

I. Ръис, 2. Масъалә, 3. Навоъи, 4. Доъи, 5. Қароъат:

رئيس مسئله نوائى دائى قرائت

I. Раис, 2. Масъала, 3. Навоий, 4. Тоға, 5. Ҷуш.

IV. Баъзи арабча сўзларининг охирида ҳамза аломати танҳо ўзи ёзилади ва "ъ" товушини ифода этади:

I. Эмлоъ, 2. Эбтәдоъ, 3. Эншоъ:

املاء ابتداء انشاء

1. Имло, тўғри ёзув, ҳуснихат, 2. Бошланиш, ибтидо'
бошида, даслаб, 3. Стил, услуб, иншо, ёзиш, тузиш.

55 машқ. Қуйидаги гапларни форс алифбоси-
да ёзиб, ўзбек тилига таржима қилинг:

Ахлоқ, бэлод, тавассот, хастэ, хутут, раъс,
форъи, маъмур, масъул, масъулият, вазъият,
хайъат, Мо панж раъс гусефанд дорим. Пишэе
шумо масъулеят дорад? Бали, ман бэ ин кор
масъул ҳастам.

33 дурс. "Зол" ҳарфи

"Зол" ҳарфи 2 шаклдан иборат бўлиб, "дол" ҳарфига ўхшайди ва ундан нуқта билан ажралиб туради. "Зол" ҳарфи араб фонетикасига хос ҳарфдир. "Зол" ёрдамида ёзиладиган форс сўзларнинг кўпгинаси сўғд тилидан бизгача етиб келган:

5	!	4	!	3	!	2	!	I
ذ ذ	!	ذ ذ	!	ذ	!	ذ	!	Зол - з

56 машқ. Қуйидаги сўз ва гапларни форс алифбосида ёзинг ва тўғри талаффуз қилинг:
I. Озар, 2. Зот, 3. Лазиз, 4. Гозаштан, 5. Гозоштан,
6. Зоуқ, 7. Қоғаз, 8. Зоррат, 9. Озин, 10. Тазкирэ,
II. Зэйл, 12. Залил, 13. Мозокэрэ, 14. Жазб, 15. Ра-
золат, 16. Заррэ, 17. Заки, 18. Озар дируз аз эн-
шоъ номрэе оли гэрэфт.

آذر ذات لذیذ گذشتن گذشتن
ذوق کاغذ ذرت آذین تذکره ذیل
ذیل مذاکره جذب رذالت ذرّه
ذکی. آذر دیروز از انشاء نمره عالی گرفت.

I. Ўт, олов, Эрон шамсия йилининг тўқизинчи
ойи, 2. Моҳият, зот, грам., -от, 3. Лаззатли, 4. Ўт-
моқ, 5. Қўймоқ, қолдирмоқ, бажармоқ, 6. Маза, дид,
завқ, 7. Қоғаз, 8. Маккажўхори, 9. Зебзинат, муко-

фот, 10. Тазкира, антология, 11. Ост, қуйидаги, 12. Паст, ҳақир, 13. Музокира, 14. Тортиш, жазб, 15. Ра-зиллик, пастлик, 16. Зарра, атом, молекула, 17. Зийрак, заки, зуккок, 18. Озар ўтган куни иншо-дан аъло баҳо олди.

57 машқ. Қуйидаги сўзларни форс алифбоси-да ёзинг ва таржима қилинг:

Озарбойжон, азият, лаззат, тазокир, жазр, разилонэ, захирэ, зэкр.

34 дарс. "Же" ҳарфи

"Же" ҳарфи форс фонетикасига хос ҳисобла-нади. Бу ҳарф билан Ғарб тилларидан кирган сўзлар ҳам учрайди. "Же" ҳарфи 2 шаклдан иборат бўлиб, "ре", "зе" ҳарфларига ўхшайди ва улардан нуқталар сони билан фарқ қилади:

5	!	4	!	3	!	2	!	1
ث	ث	ث	ث	ث	ث	ث	ث	ث
ث	ث	ث	ث	ث	ث	ث	ث	ث

Же - ж

58 машқ. Қуйидаги сўз ва гапларни форс алифбосида ёзинг ва овоз чиқариб ўқинг:

1. Мождэ, 2. Жарф, 3. Жолэ, 4. Рэжэ, 5. Жож, 6. Каждум, 7. Аждаҳо, 8. Аждар, 9. Пэжвок, 10. Пажухэш, 11. Рэ-жим, 12. Фожэ, 13. Фажок, 14. Кожэ, 15. Нажм, 16. Нэ-жанд, 17. Нэжанг, 18. Хажир, 19. Аждэҳо ҳэйвонэ воқэъи нист, балкэ ҳэйвонэ афсонэъист:

مژده ژرف ژاله رژه ژاژ کژدم
اژدها اژدر پژواک پژوهش رژیم
فاژه فژاک کاژه نژم نژندنژنگ
هژیر. اژدها هیوان واقعی نیست
بلکه هیوان افسانه ایست.

1. Яхши хабар, мужда, суюнчи, 2. Чуқур, 3. Шабнам, жола, дўл, 4. Кўрик, парда, 5. Беҳуда гап, 6. Чаён,

7.Аждаҳо, 8.Аждаҳо, торпэда, 9.Акс садо, 10.Тек-
шириш, апелляция, 11.Режим, тузум, 12.Эснаш, эс-
намоқ, 13.Кир, ифлос, чиркин, 14.Лифт хонаси, 15.
Қалин булут, 16.Ғамгин, маккор, 17.Қопқон, 18.
Ақлли, ҳурматли, 19.Аждаҳо ҳақиқий ҳайвон
эмас, балки афсонавийдир.

59 машқ. Қуйидаги сўзларни форс алифбоси-
да ёзиб, таржима қилинг:

Жолэ, мижэ, мождэгони, Жопун, мождэрасон,
жуан, жуие, жандэ, жэнэрол.

35 дарс. "Се" ҳарфи

"Се" ҳарфи ҳам араб алифбосига хос бўл-
ган ҳарфдир ва унинг иштирокида ёзиладиган
сўзлар араб тилидан бизнинг тилимизга кириб
келган. "Се" ҳарфи 4 шаклдан иборат бўлиб,
шакл жиҳатидан "б", "п", "т" ҳарфларига ўхшаб,
улардан нуқталар сони ва жойлашиши билан
фарқ қилади:

5	!	4	!	3	!	2	!	I
ث	!	ث	!	ث	!	ث	!	Se - c

60 машқ. Қуйидаги сўз ва гапларни форс алифбосида ёзиб, ҳаракатларини қўйинг:

I. Сони, 2. Солис, 3. Сорайё, 4. Мосаллас, 5. Каю-
марс, 6. Эрс, 7. Ворэс, 8. Собэт, 9. Соние, 10. Са-
мар³, 11. Сано, 12. Савоб, 13. Асно, 14. Дэсор, 15. Ос-
мон, 16. Осрэ, 17. Касофат, 18. Касир, 19. Касиф, 20.
Маосэр. 21. Каюмарс аз борэ самар ширини овард
22. Сорайё алэфбое форсиरो ёд гэрэфт.

ثانى ثالث ثريا مثلث كيومرث

ارث وارث ثابت ثانیه شمسه

ثنا ثواب اثنا دثار عثمان عشره

كثافت كشير كثيف مآثر

киомрث ازباغ ثمر شیرینی آورد. ثریا الفبای فارسی را یاد گرفت

1. Иккинчи, кейин, 2. Учинчи, 3. Хулкар юлдузи, 4. Учлик, учбурчак, 5. Каюмарс, 6. Мерос, 7. Меросхур, ворис, 8. Мустаҳқа^м, исботланган, тасдиқланган, 9. Сония, бир он, секунд. 10. Мева, самара, фойда, 11. Мақтов, сано, 12. Савоб, хайрли иш, 13. Вақт, асно, 14. Ёпилмоқ, 15. Усмон, 16. Нотўғри қадам, хато қилмоқ, 17. Ифлослик, касофат, 18. Кўп, 19. Кир, 20. Каҳрамонлик, яхшилик, 21. Каюмарс мева- зордан ширинликлар олиб келди. 22. Сурайё¹ фурс алифбосини ўрганди.

61 машқ. Қуйидаги сўз ва гапларни фурс алифбосида ёзинг ва ҳаракатларини қўйинг: Осор, мэсол, касиф, Таҳмурас, самарэ, сахл, сақлат, касрат, масалан, мэсл, мэсол, марсие.

36 дарс. Ҷорс тилининг баъзи хусусиятлари

I. Ҷорс тилида "х" ва "алиф" ҳарфларининг орасида "вов" ҳарфи ёзилади, аммо ўқилмайди:
I. Хон, 2. Хоҳар, 3. Хоб, 4. Остохон, 5. Хондан, 6. Хобдан, 7. Хор, 8. Хостан, Хоҳэш:

خوان خواهر خواب استخوان
خواندن خوابیدن خوار خواستن خواهش

I. Ўқи, 2. Опа, 3. Уйқу, 4. Суяк, 5. Ўқимок, 6. Ухламок, 7. Хорлик, 8. Хоҳламок, 9. Истак.

II. Баъзи сўзларнинг охирида "йо" ی ҳарфи ёзилади, аммо "о" ўқилади:

I. Исо, 2. Кубро, 3. Муртазо, 4. Мусо, 5. Яхё, 6. Сорро, 7. Мостафо, 8. Хатто, 9. Алоҳидэ:

عيسى كبرى مرتضى موسى يحيى
صغرى مصطفى حتى عليحده

1. Исо, 2. Катта, 3. Пайғамбар, Али, 4. Мўсо, 5. Яҳё,
6. Кичик, кичкина, 7. Пайғамбар, Муҳаммад, 8. Хат-
то, -гача, 9. Алоҳида, айрим ҳолда.

Ш. Баъзи араб сўзларда "алиф" ёзилмайди,
аммо ўқилади: **رحمن زكوت - زكوة**

1. Раҳмон - раҳм қилувчи; 2. Закот:

ИУ. Араб ва ғорс тилларида баъзи унли то-
вушлар аломатлар воситасида ифóra қилинади:

"А"   / , "у"   ʾ , "ан"   ^ʾ ,

"э"   / , "о"   ʾ , "эн"   ^ʾ ,

"ун"   ʾ , "ъ"   ʾ

37 дурс. Форс сонларининг шакллари:

I - ۱	یک	II - ۱۱	یازده	30-۳۰	سی
2 - ۲	دو	I2 - ۱۲	دوازده	40-۴۰	چهل
3 - ۳	سه	I3 - ۱۳	سیزده	50-۵۰	پنجاه
4 - ۴	چهار	I4 - ۱۴	چهارده	60-۶۰	شصت
5 - ۵	پنج	I5 - ۱۵	پانزده	70-۷۰	هفتاد
6 - ۶	شش	I6 - ۱۶	شانزده	80-۸۰	هشتاد
7 - ۷	هفت	I7 - ۱۷	هفده	90-۹۰	نود
8 - ۸	هشت	I8 - ۱۸	هیجده	100-۱۰۰	صد
9 - ۹	نه	I9 - ۱۹	نوزده	200۲	دویست
10 - ۱۰	ده	20-۲۰	بیست	1000-۱۰۰۰	هزار

62 машқ. Сонлар ёрдамида гаплар тузинг:

Дар ин отоқ, 7 голдон, 20 нэмкат, I миз, I сандали ва 4 чароғ вожуд дорад:

در این اتاق ۷ گلدان ۲۰ نیمکت
۱ میز صندلی و ۴ چراغ وجود دارد

38 дурс. Изофа - "э" товуши

Форс тилида икки сӯзни боғловчи сифатида изофа ишлатилади ва у "э" товушини билдиради.

Изофа уч пайтда келади:

I. Агар биринчи сӯз ундош ҳарфи билан тугаган бўлса, унда изофа вазифасини зир бажаради:

I. Голэ сәфид, 2. Кэтобэ зибо, 3. Модирэ шоъбэ:

گل سفید کتاب زیبا مدیر شعبه

I. Оқ гул, 2. Чиройли китоб, 3. Бӯлим мудир.

II. Агар биринчи сӯз "у" ё "о" унли товуши билан тугаган бўлса, унда изофа вазифасини

"йо" **ی** ҳарфи бажаради:

1. Муе сзёҳ, 2. Кэтобҳое Ҳасан, 3. Навое болбол:

موى سياه كتابهاى حسن نواى بلب

1. Қора соч, 2. Ҳасанни китоби, 3. Булбул навоси.

Ш. Агар биринчи сӯз "э" товуши, яъни ҳавваз
"ҳ" ҳарфи билан тугаган бўлса, унда изофа
вазифасини ҳамза **ه** аломати бажаради:

1. Хонее ман, 2. Рузномее пэровдо, 3. Шонзее шомо,

4. Лолзее сорх, 5. Масъалзее моҳим:

خانه من روزنامه پراودا شانه شما

لاله سرخ مشعل مهم

1. Менинг уйим, 2. "Правда" рӯзномаси, 3. Сизнинг
тарофингиз, 4. Қизил лола, 5. Муҳим масъала.

63 машқ. Қуйидаги ибораларни форс алиф-
босида ёзинг ва аломатларини қўйинг:

Роҳэ рост, сағэ вэлгард, Шурое Оли, таронее
тарабангиз, роҳнамое мософэрат, ҳавое сард.

39 дарс. Отларнинг кўплик формалари

Форс тилида отларнинг турли кўплик формалари мавжуддир:

I Жонли отларнинг кўплик формаларини ясаш учун "-он" **ان** ишлатилади:

1. Мард-мардон, 2. Донэшманд-донэшмандон, 3. Шир-широн- 4. Одам-одамон:

مرد-مردان ، دانشمند-دانشمندان

شير-شيران ، آدم-آدمان

I. Эркак-эркаклар, 2. Донишманд-донишмандлар, 3. Йўлбарс-йўлбарслар, 4. Одам-одамлар.

II. Жонсиз отларнинг кўплик формаларини ясаш учун "-ҳо" **ها** ишлатилади:

I. Санг-сангҳо, 2. Чуб-чубҳо, 3. Кэлос-кэлосҳо:

سنگ - سنگها ، چوب - چوبها

کلاس - کلاسها

1. Тош-тошлар, 2. Ёғоч-ёғочлар, таёқ-таёқлар,
3. Синф-синфлар.

Ш. Ўсимликларнинг кўплик формаларини ясаш
учун баъзан "-ҳо" ها ва баъзи ҳолда "-он"

ان ишлатилади:

1. Дарахт-дарахтон, 2. Гол-голҳо, 3. Барг-баргон,
4. Нэхол-нэхолҳо: درخت - درختان،

گل - گلها، برگ - برگان، نهال - نهالها.

1. Дарахт-дарахтлар, 2. Гул-гуллар, 3. Барг-барг-
лар, 4. Ниҳол-ниҳоллар.

ГУ. Агарда от шахс бўлса ва "у" و товуши
билан тугаган бўлса, унда кўплик форма "-ён"

يان билан тузилади:

1. Донэшжу-донэшжуён, 2. Маҳру-маҳруён:

دانشجو - دانشجویان، مهر و - مهرویان

1. Талаба-талабалар, 2. Ой юзли-ой юзлилар.

УАгар от шахсни ифодалаб, "э" ه (э)

товуши билан тугаган бўлса, кўплик формаси-
ни ясаш пайтда отнинг охирида "э" товуши
қолади, "ҳ" ҳарфи эса матндан тушиб қолади
ва ўрнида "-гон" گان кўплик формаси қолади:

1. Бачэ-бачэгон, 2. Мижэ-мижэгон, 3. Нависандэ-
нависандэгон, 4. Талабэ-талабэгон:

بچه - بچگان ، مژه - مژگان ،
نويسنده - نويسندگان ، طلبه - طلبگان

1. Бола-болалар, 2. Киприк-киприklar, 3. Ёзувчи-
ёзувчилар, 4. Талаба-талабалар.

У1. Баъзан от жисми ифодалаб "э" ا (ё)
товуши билан тугайди. Бу ҳолда ҳам отнинг
охиридан "ҳ" ا (ё) ҳарфи тушиб қолиб, "э"
товуши талаффуз этилади ва охирига "жот"
جات кўплик формаси қўшилади:

1. Корхонэ-корхонэжот, 2. Дастэ-дастэжот, 3.
Мивэ-мивэжот:

کارخانه - کارخانجات، دسته- دستجات

میوه - میوجات .

УП.Баъзи отлар, агарчи форс сўзлари бўлса-
да, араб тили қондаси асосида "от" **ات**
кўплик формаси қўлланилади:

1.Набот-наботот, 2.Дэх-дэхот, 3.Бор-борот:

نبات- نباتات، ده- دهات، باغ-باغات .

1.Ўсимлик-ўсимликлар, 2.Қишлоқ-қишлоқлар, 3.
Бор-борлар.

64 машқ. Қуйидаги сўзларни форс алифбоси-
да ёзиб, таржима қилинг:

Сафҳэ, собҳ, садаф, сэфр, сафар, таҳсил, эх-
тэсос, фазо, фазл, қарз, қози. Ғаразэ он шах-
сэ фозэл таҳқиқ дар борэе элмэ пэзэшки буд.

40,41 дарслар. Араб кўплик формаларининг

баъзи бир қоидалари

Дунёда кўп тиллар мавжуддир. Сўз ясаш ва кўплик формаларини вужудга келтириш жиҳатидан тиллар бир-биридан фарқ қиладилар. Форс тили аналитик тиллар турига киради. Араб тили эса фелектив тиллар турига мансубдир. Аналитик тилларда сўзлар суффикс ва преффикслар ёрдамида янги сўзлар ясатилади ва кўплик формасини яратиш пайтида суффикс кўплик формаси қўлланади. Араб тилида эса бу масъала бошқача формада кўринади. Фелектив тилларда янги сўзлар, кўплик формаларини ясашда ички тузилиши ўзгаради. Араб тилида сўзнинг кўплик формасини ясаш учун турли формалар бор. Бу формалар сўздан қолиб ясаган. Қуйидаги шу қолибни ўзгартириш усули билан кўплик формалари ясалганлиги кузатилади:

I. Араб тилидан **فعل** "фъл" 3 ҳарфдан

иборат бўлган қолипи билан кўп сўзлар ўтган.
3 ҳарфдан иборат бўлган "фъл" **فعل** қолиби
сўзларни кўплик формаларини ясаш учун 2 қо-
мда мавжуддир:

1. Сўзни икки жойига "алиф" | қўшиш усу-
ли билан, яъни "алиф" сўзни бошида ва 2-чи
ва 3-чи ҳарфларнинг ўртасида "афъол" **افعال**
қолиби шаклида келади:

1. Шеър-ашъор, 2. Жарм-эжром, 3. Рокн-аркон, 4.
Шахс-ашхос, 5. Фэкр-афкор, 6. Доур-адвор, 7. Тефл-
атфол, 8. Тоур-атвор:

شعر-اشعار، جرم-اجرام، ركن-
اركان، شخص-اشخاص، فكر-
افكار، دور-ادوار، طفل-اطفال، طور-اطوار

1. Шеър-шеърлар, 2. Юлдуз-юлдузлар, 3. Сутун,
поя-сутунлар, поялар, 4. Шахс-шахслар, 5. Фикр-

фикрлар, 6. Давр-даврлар, 7. Бола-болалар, 8. Усул, тарз-равиш-усуллар, тарзлар, равишлар.

2. Сўзни 2-чи ва 3-чи ҳарфлари ўртасига "вов" و ҳарфи қўшиш усули билан қуйидаги кўплик форма вужудга келади:

1. Фэъл-фўул, 2. Амр-умур, 3. Элм-улум, 4. Собҳ-субуҳ, 5. Қалб-қулуб, 6. Байт-буют:

فعل-فعل، امر-امور، علم-علوم،
صبح-صبح، قلب-قلوب، بيت-بيوت.

1. Феъл-феъллар, 2. Амр-амрлар, 3. Илм-илмлар, 4. Субҳ, сахар-субҳлар, сахарлар, 5. Қалб, юрак-қалблар, юраклар, 6. Байт-байтлар, уй-уйлар.

П. "Фозл" فاعل қолипи шахсга мансубликни кўрсатади. Бунга ўхшаган сўзларнинг кўплик формаларини ясаш пайтда сўзнинг шакли ўзгаради, яъни "алиф" | ҳарфи сўз-

нинг ўртасидан охирига кўчади:

1. Фоэл-фуъало, 2. Шоэр-шуъаро, 3. Фозэл-фузало,

4. Олэм-уламо:

فاعل - فعلا، شاعر - شعرا، فاضل -

فضلا، عالم - علما .

1. Фоил-фоиллар, 2. Шоир-шоирлар, 3. Фозил-фозиллар, 4. Олим-олимлар.

Ш.Баъзи араб сўзларининг кўплик формаларини ясаш учун "-ин" **ين** қўшимчаси "мофъэл **مفعّل** қолипига ўхшаган сўзларнинг охирига қўшиш усули билан вужудга келтирилади:

1. Мофъэл-мофъэлин, 2. Моъаллэм-моаллэмин,

3. Моҳандэс-моҳандэсин:

مفعّل - مفعّلين

معلم - معلمين ، مهندس - مهندسين

1. Муфъзил-муфъилин, 2. Муаллим-муаллимлар,
3. Муҳандис-инженер-муҳандислар, инженерлар.

IУ. "Феълат" **فعلت** оҳангига мослаб ясалган сўзларнинг кўplik формаларини ясаш пайтида, сўз шакллари ўзгаради ва "фёол" қолигига ўхшаган сўзлар вужудга келади:

1. Фёлат-фёал, 2. Миллат-мэла, 3. Эллат-эла,
4. Зэллат-зэла:

فعلت - فعل ، ملت - ملل ،

علت - علل ، ذلت - ذلل .

1. Фёлат-фёаллар, 2. Миллат-миллатлар, 3.
Иллат, сабаб, касаллик-иллатлар, сабаблар,
касалликлар, 4. Зиллат, ҳақирлик, пастлик-
зиллатлар, ҳақирликлар, пастликлар.

У. "Фозлэ **فاعله** қолипиға ўхшаган арабча сўзларнинг кўплик формаларини ясаш пайтида "фавозл" **فواعل** шакли вужудга келади, яъни биринчи ва иккинчи ҳарфлар ўртасида "вов"

ۋ ҳарфи қўшилиб, сўзларнинг охиридан "э" **ه** (ۋ) товуши - "ҳ" ҳарфи тушиб қолади:

1. Фозлэ-фавозл, 2. Қоздэ-қавозд, 3. Фоздэ-фавозд, 4. Надэрэ-наводэр, 5. Кавкабэ-кавокэб:

فاعله - فواعل ، قاعده - قواعد ، فائده - فوائد ، نادره - نوادر ، كوكبه - كواكب .

1. Фоила-фоилалар, 2. Қоида-қоидалар, 3. Фоида-фоидалар, 4. Нодира-наводир, 5. Ўлдуз-ўлдузлар.

65 машқ. Қуйидаги сўзларни форс тили алифбосида ёзинг ва таржима қилинг:

Табоҳ, рабт, робэтэ, ватан, тути, тул, атвор, атфол, мотобэк. Мо ватанэ Шуравие худро дуст дорим.

Настаълиқ хати шакллари				Товуш- лари	Ҳарф- ларни номи
ӯз.ох.	сӯз.ӯр.	сӯз.бош	ало-да		
ا	ا	ا	ا	а, э, у, и, ё.	Алиф
ب	ب	ب	ب	б	бе
پ	پ	پ	پ	п	пе
ت	ت	ت	ت	т	те
ث	ث	ث	ث	с	се
ج	ج	ج	ج	ж	жим
چ	چ	چ	چ	ч	че
ح	ح	ح	ح	ҳ	ҳ-ҳут- ти
خ	خ	خ	خ	х	хе
د	د	د	د	д	дол
ذ	ذ	ذ	ذ	з	зол
ر	ر	ر	ر	р	ре
ز	ز	ز	ز	з	зе
ژ	ژ	ژ	ژ	ж	же
س	س	س	س	с	син

Настаълиқ хати шакллари				2	I'
6	5	4	3		
ش	ش	ش	ش	ш	шин
ص	ص	ص	ص	с	сод
ض	ض	ض	ض	з	зод
ط	ط	ط	ط	т	то
ظ	ظ	ظ	ظ	з	зо
ع	ع	ع	ع	а, о, э, у, ь-айн	
ف	ف	ف	ف	ф	файн
ق	ق	ق	ق	ф	фе
ك	ك	ك	ك	қ	қоф
گ	گ	گ	گ	к	коф
ر	ر	ر	ر	г	гоф
ل	ل	ل	ل	л	лом
م	م	م	م	м	мим
ن	ن	ن	ن	н	нун
و	و	و	و	в, у, оу	вов
ه	ه	ه	ه	ҳ, э	ҳ-ҳав- ваз
ي	ي	ي	ي	й, и	йо

42 дарс. Табиат жисмларининг номлари

66 машқ. Қуйидаги отлар коинот ва уқёнус оламининг номларини кўрсатади. Шу сўзларни настаълиқ, услубида ёзинг ва ёдланг:

1. Осмон, 2. Офтоб, хоршид, 3. Абр, тудеабр,
4. Замин, 5. Сэторэ, ахтар, 6. Ҳамроҳ, ҳамсафар,
7. Кайҳоннавар., 8. Нужумшэнос, 9. Дурбинэ ну-
хуми, 10. Уқёнус, 11. Қорэ, 12. Дарйё, 13. Жази-
рэ, 14. Шэбхэжазирэ, 15. Қотб, 16. Куҳ, 17. Нук,
қоллэ, 18. Дарэ, 19. Жолгэ, 20. Куҳэ оташфэшон,
21. Рудхонэ, руд, 22. Соҳэл, кэнор:

آسمان آفتاب خورشيد ابر توده ابر
زمين ستاره اختر همراه هم سفر كيهان نور
نجوم شناس در بين نجومى اقيانوس قاره
دريا جزيره شبه جزيره قطب كوه نوک
قله دره جلگه كوه آتش افشان رودخانه
رود ساحل كنار

1. Осмон, 2. Қуёш, 3. Булут, 4. Ер, 5. Юлдуз,
6. Ҳамроҳ, 7. Космонавт, 8. Юлдузшинос,
астроном, 9. Телескоп, дурбин, 10. Уқёнус,
11. Қитъа, 12. Денгиз, 13. Орол, 14. Ярим орол,
15. Қутб, полюс, 16. Тоғ, 17. Чўққи, 18. Дара,
тоғ оралиғи, 19. Текислик, 20. Вулкан, 21.
Сой, анҳор, 22. Қирғоқ, соҳил.

67 машқ. Юқоридаги сўзлар билан ибора ва
жумлалар тузинг

43 дарс. Ернинг устки қатлами

68 машқ. Қуйидаги сўзларни настаълиқ ус-
лубида ёзинг ва ёдланг:

1. Яхчол, 2. Обшор, шалолэ, 3. Дарёчэ, 4. Торъэ,
қонол, 5. Пол, 6. Роҳ, жодэ, 7. Сахро, бэёбон,
8. Жангал, 9. Дарахт, 10. Алаф, 11. Кэштзор,
дашт, 12. Боттэ, 13. Ботлоқ, 14. Нэй, 15. Борон,
16. Барқ, 17. Барф, 18. Рангинкамон, 19. Гармо-
санж, мизонулҳарорат, 20. Хаткашэ мадраж,
21. Даражэ, 22. Фэшорсанж, ҳавосанж:

۱. نچال آبشار شلاله دریاچه ترعه کانال پل
 ۲. راه جاوه صحرا بیابان جنگل درخت علف
 ۳. کشتزار دشت بوته باطلاق فی باران
 ۴. برق برف رنگین کمان گرما سنج میزان الحرات
 ۵. خط کش مدرج درجه فشار سنج هوا سنج

1. Музхона, музхарсанг, 2. Шаршара, шалола, 3. Кӯл, 4. Канал, 5. Кӯприк, 6. Йӯл, 7. Чӯл, 8. Ёрмон, 9. Дарахт, ёғоч, 10. Кӯкат, 11. Экинзор, дала, майдон, 12. Бутта, 13. Бот оқ, 14. Қамиш, 15. Ёмғир, 16. Чакмок, 17. Кор, 18. Камалак, 19. Ҳароратни ўлчайдиган асбоб, термометр, 20. Ўлчовларнинг даражаланган линейкаси, шкала, 21. Градус, даража, 22. Барометр, атмосфера босимини ўлчайдиган асбоб.

69 машқ. Юқоридаги сўзлар билан ибора ва жумлалар тузинг.

44 дарс. Вақт

70 машқ. Қуйидаги сўзларни наставлик
услубида ёзинг ва ёдланг:

I. Соат, вақт, 2. Соние, 3. Дақиқа, 4. Соат, 5. Соатэ
шамотэ, 6. Сафҳэе соат, 7. Ақрабакэ соатэ шамо-
тэ, 8. Ақрабакэ соатэ шомор, 9. Ақрабакэ соние,
10. Занг, 11. Соатэ мочи, 12. Соатэ барали, 13.
Шабонэруз, 14. Собҳ, 15. Бомдод, 16. Руз, 17. Шаб,
18. Нэсфэ шаб, 19. Солномэ, 20. Тақвим:

ساعت وقت ثانیه دقیقه ساعت
ساعت شمس صفت ساعت عقربک
ساعت شمس عقربک ساعت شمار
عقربک ثانیه زنگ ساعی ساعت بغلی
شبانہ روز صبح بامداد روز شب غروب
نصف شب سالنامہ تقویم

1. Соат, вақт, 2. Бир он, секунд, 3. Дақиқа, 4. Соат,
5. Будильник, 6. Циферблат, 7. Дақиқа стрелкаси,
8. Соат стрелкаси, 9. Сония стрелкаси, 10. Қўн-
ғироқ, 11. Қўл соати. 12. Чўнтак соати, 13. Бир
кеча кундуз, 14. Эрта, 15. Тонг, 16. Кун, 17. Кеча
оқшом, 18. Ярим кеча, 19. Календарь, тақвим. 20.
Календарь.

71 машқ. Юқоридаги сўзлар ёрдамида ибора
ё жумла тузинг.

45 дарс. Тақвим

72 машқ. Қуйидаги сўзларни ёдланг ва
настаълиқ услубида ёзинг:

1. Душанбэ, 2. Сешанбэ, 3. Чаҳоршанбэ, 4. Панжшан-
бэ, 5. Жомъэ, 6. Шанбэ, 7. Йекшанбэ. 8. Эмруз, 9.
Дируз, 10. Фардо, 11. Ин ҳафтэ, 12. Ҳафтее гозаш-
тэ, 13. Ҳафтэе ояндэ, 14. Жонвие, 15. Феврие, 16.
Морс, 17. Оврил, 18. Мэ, 19. Жуан, 20. Жуие, 21. Ут,
22. Септомбр, 23. Октобр, 24. Нувомбр, 25. Дэ-
сомбр, 26. Фаслҳое сол: 27. Тобэстон, 28. Поиз,
29. Зэмэстон, 30. Баҳор:

دوشنبه سه شنبه چهارشنبه پنجشنبه جمعه
شنبه یکشنبه امروز دیروز فردا این هفته
هفته گذشته هفته آینده ژانویه فوریه مارس
آوریل مه ژوئن ژوئیه اوت سپتامبر اکتبر
نوامبر دسامبر فصلهای سال : تابستان
پائیز زمستان بهار

1. Душанба, 2. Сешанба, 3. Чоршанба, 4. Панҷшан-
ба, 5. Жума, 6. Шанба, 7. Якшанба, 8. Бугун, 9. Ке-
ча, 10. Эрта, 11. Бу ҳафта, 13. Ўтган ҳафта, 13.
Келаси ҳафта, 14. Январь, 15. Февраль, 16. Март,
17. Апрель, 18. Май, 19. Июнь, 20. Июль, 21. Август,
22. Сентябрь, 23. Октябрь, 24. Ноябрь, 25. Декабрь
26. Иил фасллари: 27. Ёз, 28. Куз, 29. Қиш, 30. Ба-
ҳор-кӯклам.

73 машқ. Юқоридаги сўزلарни ёдланг ва
сода гап тузинг.

46 дарс. Одам ва унинг аъзолар номлари

74 машқ. Қуйидаги сўзлар инсон аъзо органларининг номлари. Шу сўзларни ёдланг ва настаълиқда кўчиринг:

1. Жэсм, тан, 2. Бадан, 3. Сар, 4. Гардан, 5. Шонэ,
6. Душ, 7. Бозу, 8. Синэ, 9. Пэстон, 10. Пошт, 11.
Пахлу, 12. Шэкам, 13. Даст, 14. Оронж, 15. Кафэ
даст, 16. Ангошт, 17. По, 18. Зону, 19. Пишони, 20.
Чин, 21. Чашм, 22. Бини, 23. Дэмор, 24. Даҳон, 25.
Занахдон, 26. Гуш, 27. Муй, 28. Сабил, 29. Риш, 30.
Гунэ, 31. Роҳсор, 32. Абру, 33. Лаб, 34. Косэсар,
35. Остохон, 36. Дэл, 37. Қалб, 38. Мэъдэ, 39. Рие,
Шош:

جسم تن بدن سرگردن شانه دوش
بازو سينه پستان پشت پهلوه شکم دست
آرنج كف دست انگشت پا زانو پيشاني
چين چشم بيني دماغ دهان زانچدان گوش

موی سبیل ریش گوند رخسار ابرو لب کاسه سر استخوان دل قلب معده ریه شش

1. Жисм, тана, 2. Бадан, 3. Бош, калла, 4. Бўйин, гардан, 5, 6, 7. Елка, китф, 8, 9. Кўкрак, сийна, 10. Орқа, 11. Биқин, ёнбош, 12. Қорин, 13. Қўл, 14. Тирсак, 15. Қўл кафти, 16. Бармоқ, 17. Оёқ, 18. Тизза, 19. Пешона, манглай, 20. Ажин, 21. Кўз, 22. Бурин, 23. Танглай, 24. Оғиз, 25. Ияк, бағ-баға, 26. Қулоқ, 27. Соч, 28. Бурут, мўйлов, 29. Соқол, 30. Рух, юз, бет, 31. Рухсор, рух, юз, 32. Қош, 33. Дудоқ, лаб, 34. Чаноқ, бош суяги, 35. Суяк, 36, 37, Юрак, 38. Ошқозон, меъда, 39. 40. Ўпка.

75 машқ. Юқоридаги сўзлар билан содда гап тузинг.

47 дарс. Инсон ёши

1. Пэсар, 2. Пэсарбачэ, 3. Дохтар, 4. Дохтарбачэ, 5. Жавон, 6. Навжавон, 7. Мард, 8. Зан, 9. Дохтар,

10. Душизэ, 11. Пирэмард, 12. Пирэзан, 13. Бозор-
гон, 14. Кудэкон, 15. Атфол, 16. Оилэ, 17. Хонэво-
дэ, 18. Зано шоухар, 19. Волэдайн ва пэсарон,
20. Пэдаро пэсар, 21. Дохтаро модар, 22. Хоҳа-
ро бародар. 23. Навэ ва модарбозорг. 24. Пэ-
дарбозорг ва навэ:

پسر پسرچې دختر دخترچې جوان
نوجوان مرد زن دختر دوشينډ پير مرد
پير زن بزرگان کودکان اطفال عائله
خانواده زن وشوهر والدين وپسران پدروپسر
دختر و مادر خواهر و برادر نوه و مادر بزرگ
پدر بزرگ و نوه

1. Урил, 2. Урил бола, 3. Қиз, 4. Қиз бола, 5. Ёш,
йигит, 6. Ўспирин, 7. Эркак, 8. Хотин, 9, 10. Буйи
етган қиз, 11. Қария, чол, 12. Кампир, 13. Катта-
лар, 14. Болалар, 15. Болалар, 16, 17. Оилэ, 18.

Хотин ва эр, 19. Ота-она ва ўғиллар, 20. Ота ўғил, 21. Қиз ва она, 22. Опа ука-ака, 23. Эна ва навера, 24. Бобо ва навера.

76 машқ. Юқоридаги сўзлар ёрдамида содда гап тузинг.

48 дарс. Кийимлар номи

1. Кото шалвор, 2. Кот, 3. Жэликэ, 4. Шалвор, 5. Нимтанэ, 6. Полту, 7. Пироҳан, 8. Коби, 9. Шалворэ кутох, тонокэ, 10. Журобэ соқэкутох, 11. Хэлъат, 12. Камарбанд, 13. Йақэ, 14. Остин, 15. Жэйб, 16. Доман, 17. Блуз-нимтанэ, 18. Лэбосэ шаб, 19. Пуст, хаз, 20. Пишбанд, 21. Пэстонбанд, 22. Лэбосэ шэно, 23. Пи-жомэ, 24. Пироҳанэ шаб, 25. Лэбосэ зирэ занонэ, 26. Журобэ занонэ.

کت شلوار کت جلیقه شلوار نیم تنه پالتو
پیراهن کابی شلوار کوتاه تنگه جوراب ساقه کوتاه
خلعت کمر بند یقه آستین جیب دامن

بلوز، نیم تنه، لباس شب، پوست -
خز پیشبند، پستانبند، لباس شنا، پیجامه،
پیراهن شب لباس زیر زنانه جوراب
زنانه .

1. Шим, костюм, 2. Костюм, пиджак, 3. Жилетка, 4.
Шим, 5. Куртка, 6. Полту, капюшон, 7. Кӯйлак, 8.
Майка, 9. Труси, 10. Носки, 11. Халат, 12. Белбоғ,
13. Моқа, воротник, 14. Енг, 15. Чӯнтак, 16. Этак,
17. Кортка, 18. Кечки либос, 19. Тери, 20. Пешбанд,
21. Сийнабанд, 22. Купальник, 23. Пижама, 24. Кеч-
ки кӯйлак, 25. Остки кийим, 26. Аёллар пайпоғи.

77 машқ. Қўридаги сўзлар ёрдамида содда
гап тузинг.

49 дарс. Безак, зеб-зийнат номлари

78 машқ. Қуйидаги сўзларни ўқинг ва нас-
тавлик услубида ёзиб, ёдланг:

гардан, 5. Дасткэш, 6. Кифэ бағали, 7. Шонэ, 8. Қу-
тисигор, 9. Фандак, 10. Жэлд, қоп, 11. Айнак, 12.
Пудр, хокэ, 13. Манжуқ, 14. Ангуштари, 15. Бодбэ-
зан, 16. Дастбанд, 17. Кифэ дасти, 18. Оинэ, 19.
Чатр, 20. Ботин, кафш, 21. Тахтэ кафш, 22. Пошнэ,
23. Банд, 24. Кафш, 25. Боту, 26. Чакмэ намади, 27.
Чакмэ, 28. Кафшэ роҳати, 29. Кафшэ бачэгонэ, 30.
Борс, 31. Воксэ кафш:

کراوات کمر بند تسمه و ستمال شالگردن و شکش
کیف بغلی شانہ قوطی سیگار فندک جلد قاب
عینک پودر خاکه منجوق انگشتری بادبزین
دستبند کیف دستی آئینه چتر باتین کفش
تخت کفش پاشنه بند کفش باتو چکمه نمدی
چکمه کفش راحتی کفش بچگانه برس
واکس کفش

- III -

1. Галстук, 2. Белбоф, камар, 3. Румолча, дастмол,
4. Шарф, 5. Кўлқоп, 6. Копчик, 7. Тарок, 8. Портси-
гар, 9. Зажигалка, 10. Мукова, футляр, 11. Кўз ой-
нак, 12. Упадон, пудриница, 13. Мунчок, 14. Узук,
15. Елпиғич, 16. Билак узуги, 17. Сумка, 18. Ой-
на, 19. Соябон, зонт, 20. Ботинка, 21. Падӯш, 22.
Пошна, 23. Боғич, 24. Туфли, 25. Боту, 26. Кигиз
этак, 27. Этак, 28. Шиппак, 29. Болалар пойафза-
ли, 30. Чўтка, 31. Лок.

79 машқ. Юқоридаги сўзлар ёрдамида сод-
да гап тузинг.

50 дарс. ҳайвонлар ва қушлар номлари

80 машқ. Қуйидаги сўзларни ўқинг, нас-
таълиқ хатида ёзиб, ёдланг:

1. Гов, 2. Говнар, 3. Гусолэ, 4. Асб, 5. Коррэасб,
6. Боз, 7. Бозролэ, 8. Гусэфанд.миш, 9. Баррэ, 10.
Горбэ, 11. Горбэбачэ, 12. Шотор, 13. Хар, улоф,
14. Саг, 15. Тулэсаг, 16. Хорус, 17. Морф, 18. Хужэ
19. Ордак, морғоби, бат, 20. Ғоз:

گاد کاوئر گوسالہ اسب کرہ اسب بزر
بزرغالہ گوسفند میشش برہ گرہ گرہ بچہ
شتر خر-الاغ سگ تولہ سگ خردوس مرغ
جوبہ اردک مرغابی بط غار

1. Сигир, 2. Х̄укиз, 3. Бузоқ, 4. От, 5. Той, 6. Эчки,
7. Улоқ, эчки боласи, 8. Қ̄уй, 9. Қ̄узичок, 10. Мушук,
11. Мушукча, 12. Туя, 13. Эшак, 14. Ит, 15. Кучук, 16.
Х̄үроз, 17. Товук, 18. Ж̄ужа, 19. Ёрдақ, 20. Роз, момиқ,

81 машқ. Қуйидаги сўзларни овоз чиқариб
ўқинг, настаълик хатда ёзиб, ёдланг:

1. Хэрс, 2. Горг, 3. Гавазн, 4. Харгуш, 5. Хук, 6. Шир,
7. Бузинэ, меймун, 8. фил. 9. Паланг, 10. Бабр, 11.
Гүроз, 12. Товус, 13. Жонэ, 14. Сор, 15. Кабутар,
16. Лаклак, 17. Болбол, 18. Қу, 19. Оқоб, 20. Сом, 21.
Дом, 22. Пар, 23. Мэнқор, 24. Панжэ, чанг, 25. Лонэ,
қадас:

хрс грк гозн хргокшн хок шир
бозинэ мимон фил плнг бир гراز таодос
жгд сар кботр лк лк блбл то عقاب
см دم пр монсар пинжэ чнгк ланэ قفس

1. Айик, 2. Бӯри, 3. Кийик, 4. Қуён, 5. Чӯчка, 6. Ар-
лон, 7. Маймун, 8. Фил, 9. Қоплон, 10. Йулбарс, 11.
Ўнғиз, 12. Товус, 13. Бойўғли, 14. Майна, 15. Кап-
ар, 16. Лайлак, 17. Булбул, 18. Оққуш, 19. Бургут,
20. Туёқ, тузоқ, 21. Дум, 22. Қанот, 23. Минқор, қуш
умшуғи, 24. Чанғал, панжа, 25. Ин, уя, 26. Қафас.

82 машқ. Юқоридаги сўзлар ёрдамида содда
тап тузинг:

51 дарс. Сабзавот ва мевалар номлари

83 машқ. Қуйидаги сўзларни овоз чиқариб
қинг, настаълиқ хатда ёзинг ва ёдланг:

1. Сибзамини, 2. Ҳавич, зардак. 3. Торбча, 4. Шал-

рам, 5. Чоғондар, 6. Пәёз, 7. Хиёр, 8. Каду, 9. Фэл-
фэл, 10. Гужафранги, 11. Нахӯд, 12. Калам, 13. Ко-
ҳу, 14. Ҳэндэвонэ, 15. Харбозэ, 16. Тэмэшк, 17. Ан-
гурфранги, 18. Ангур, 19. Тутафранги, 20. Тутэ-
франгие жангали, 21. Голоби, 22. Сиб, 23. Олу,
24. Олуболу:

سیب زمینی هوپچ زردک تربچه شلغم
چغندر پیاز خیار کدو فلفل گوجه فرنگی
نخود کلم کاهو هندوانه خربزه تمشک
انگور فرنگی انگور توت فرنگی توت فرنگی جنگلی
گلربی سیب آلو آلوبالو

1. Картошка, 2. Сабзи, 3. Шалғамча, ридиска, 4.
Шалғам, 5. Лавлаги, 6. Пиёз, 7. Бодиринг, 8. Қавоқ,
9. Калампир, 10. Помидор, 11. Нухат, 12. Карам, 13.
Салат, гулкарам, коҳу, 14. Тарвуз, 15. Қовун, 16.
Малина, 17. Смородина, 18. Узум, 19. Кулубной, 20.

Земляника, 21. Нок, 22. Олма, 23. Олхӯри, 24. Олча.

84 машқ. Ёқоридаги сӯзлар ёрдамида содда гап тузинг.

52 дарс. Сабзаёт ва мевалар номлари

85 машқ. Қуйидаги сӯзларни баланд овоз билан ўқинг ва наставлиқ хатда ёзиб, ёдланг:

1. Лиму, 2. Портоқол, 3. Бэх, 4. Хормо, 5. Анжир, 6. Гәрду, 7. Бодом, 8. Мавиз, кешмеш, 9. Пэстэ, 10. Санжид, 11. Сир, 12. Бодинжон, 13. Торб, 14. Шэвид, 15. Жаъфари, 16. Ҳулу, шафтолу, 17. Зардолу, 18. Човдор, 19. Гандом, 20. Жоуэ саҳрои, 21. Жоу, 22. Бэрэнж, 23. Зоррат, 24. Офтобпараст, 25. Лубэё, 26. Мош, 27. Ғаллэдонэ:

ليمو پرتقال به خرما انجیر گروو بادام موز
کشمش پسته سنجید سیر بادینجان ترب شوید
جعفری هلو شفتالو زردالو چاودار گندم
جو صحرائی جو برنج ذرت آفتابپرست لوبیا
ماش غلهدانه

1. Лимон, 2. Апельсин, 3. Беҳи, 4. Хурмо, 5. Анжир, 6. Ёнрок, 7. Бодом, 8. Мавиз, кишмиш, 9. Писта, 10. Жийда, 11. Саримсок, 12. Бақлажон, 13. Турп, 14. Шивит, 15. Кашнич, 16. Шафтолу, 17. Ёрик, 18. Жавдор, 19. Бундой, 20. Сули, 21. Арпа, 22. Гуруч, 23. Маккажӯхори, 24. Кунгабоқар, 25. Ловия, 26. Мош, 27. Дон, ғалла.

86 машқ. Юқоридаги сӯзлар ёрдамида содда гап тузинг.

53 дарс. Уй-рӯзғор буюмлар номлари

87 машқ. Қуйидаги сӯзларни баланд овоз билан ўқинг, сўнгра наставлик хатда ёзинг:

1. Хонэ, манзэл, 2. Дар, дарб, 3. Панжарэ, 4. Болкон, айвон, 5. Бом, ширвони, 6. Полок, номрээ манзэл, 7. Лулэ, 8. Дуд, 9. Зарфэ хокэстарморгдэ, 10. Горож, 11. Мошин, 12. Утумубил, 13. Обэр, раҳгозар, 14. Долон, роҳров, 15. Отоқэ ноҳор, 16. Отоқэ пази-рой, мэхмонхонэ, 17. Матбах, 18. Отоқэ вон, 19. Мустароҳ, оройэш:

خانه منزل در درب پنجره بالکن ایوان بام
 شیردانی پالاک نمره منزل لوله دود ظرف خاکستر مرده
 گاراژ ماشین اتوموبیل عابر رهگذر دالان
 راهرو اتاق ناهار اتاق پذیرائی مهمانخانه مطبخ
 اتاق وان مستراح آرایش

1. Үй, 2. Эшик, 3. Дереза, 4. Болкон, 5. Том, 6. Үй ра-
 қами, 7. Труба, 8. Тутун, 9. Кулдон, 10. Гараж, 11. Мо-
 шина, 12. Автомобиль, 13. Йўловчи, 14. Долон, даҳ-
 лиз, йўлак, 15. Овқат хонаси, 16. Меҳмонхона, 17.
 Ошхона, кухня, 18. Ванна хонаси, 19. Туалет, ҳо-
 жатхона.

88 машқ. Юқоридаги сўзлар ёрдамида содда
 гаплар тузинг.

54 дарс. Уй-рўзғор буюмлар номлари

89 машқ. Қуйидаги сўзларни баланд овоз би-
 лан ўқинг, наставлик хатда ёзиб, ёдланг:

1. Дивор, 2. Сақфэ отоқ, 3. Кафэ отоқ, 4. Роузанэ,
 дариҷэ, 5. Шишэпанжарэ, жом, 6. Чаҳорчубэ, қоб, 7.

Жэлупанжарэ, 8. Токчэ, 10. Ганжэ, 10. Шуфож, 11. Чарор, ломпо, 12. Калидэ барқ, свич, 13. Сандали, 14. Миз, 15. Қоли, 16. Қофл, 17. Сандалие роҳати, 18. Мизэ таҳрир, 19. Рахтовиз, 20. Мизэ ғазохури, 21. Қафасее кэтоб:

دیوار سقفِ اطاق کفِ اطاق روزنه دریچه
شیشه پنجره جام چهارچوبه قاب جلو پنجره تاقچه
گنجه شونفاژ چراغ لامپا کلید برق سویچ صندلی
میز قالی قفل صندلی راحتی میز تحریر رخت آویز
میز غذاخوری قفسه کتاب

1. Девор, 2. Шифт, 3. Пол, 4. Форточка, дарича,
5. Ойна, 6. Рамка, 7. Подоконник, 8. Токча, 9. Девор
жавони, 10. Иситиш батареяси, 11. Чироқ, лампа,
12. Выключатель, 13. Курси, 14. Стол, 15. Қолин, ги-
лам, 16. Қулф, 17. Хонкурси, 18. Ёзув столи, 19. Илрич
20. Овқатланиш столи, 21. Китоб жавони.

90 машқ. Юқоридаги сўзлар ёрдамида содда гап тузинг.

55 дарс. Ошхона буюмларининг номлари

91 машқ. Қуйидаги сўзларни баланд овоз билан ўқинг, настаълиқ хатда ёзинг ва ёдланг

1. Қошоқ, 2. Чангол, 3. Корд, 4. Эстэкон, 5. Фенжон, 6. Бошқоб, 7. Бошқобэ супхури, тугуд, 8. Наълбаки, 9. Косэ, 10. Пэёлэ, 11. Ташт, 12. Қури, 13. Кэтри, 14. Қахвежуш, 15. Қанддон, 16. Голдон, 17. Зарфэ мивэхури, 18. Тонг, 19. Сэрвис, 20. Сэрвисэ ноҳорхури, 21. Сэрвисэ чойхури:

قاشق چنگال کارد استکان فنجان بشقاب
بشقاب سوپ خوری توگود نعلبکی کاسه پیاله
تشت قوری کتری قهوه جوش قندان گلدان
ظرف میوه خوری تنگ سرویس سرویس
ناهار خوری سرویس چایخوری

1. Кошиқ, ложка, 2. Вилка, 3. Пичок, 4. Стакан, 5. Пиёласимон стакан, 6. Ликопча, 7. Ликоп, чуқур тарелка, 8. Лаганча, миска, 9. Коса, 10. Пиёла, 11. Лаган, тос, 12. Чойник, 13. Чойдиш, 14. Кахва қайнатгич, 15. Канддон, 16. Гулдон, тувак, 17. Ваза, 18. Графин, 19. Сервис, 20. Овқат сервиши, 21. Чой сервиши.

92 машқ. Юқоридаги сўзлар ёрдамида содда гап тузинг.

56 дарс. Уй-рузғор буюмларнинг номлари

93 машқ. Қуйидаги сўзларни баланд овоз билан ўқинг, наставлик хатда ёзинг ва ёдланг:

1. Товз, 2. Кобэлмз, 3. Диг, 4. Малоғз, 5. Кафгир, 6. Алак, 7. Сатл, 8. Тос, 9. Тэрмус, 10. Уту, 11. Жоруб, жору, 12. Жоруе барқи, 13. Махчол, 14. Тэлвизюн, 15. Дастгоҳз забтз соут, 16. Сафҳз, 17. Мошинз рахтшуй, 18. Бодбэзанз элэктрики, 19. Родйу, 20. Очоқз барқи, 21. Очоқз гози, 22. Чэлчароғ, лустр, 23. Бохори, 24. Бохорие барқи, 25. Нардз, 26. Тэлэфун, 27. Осонсор, болороу:

تادە قابىلمە دىگەن مەلۇمەت كەڭىيەتتى
 طاس ترموس اھو جاروب جارو جارو
 برقى بىخال تلوىزىون دىستگەھ ضبط صوت
 صفھە ماشىنە خەتتەشونى بادىزنە الكتريكى
 رادىو اچاق برقى اچاق گازى چاپچراغ لوستىر
 بخارى بخارى برقى پىردە تلفون آسانسەر بالارو

1. Това, сквородка, 2. Кострул, 3. Қозон, 4. Чўмич,
 2. Капгир, 6. Элак, 7. Сатил, 8. Тос, тоғора, 9. Тер-
 мус, 10. Дазмол, 11. Супурги, 12. Чанг ютиш, 13.
 Тўнглатгич, 14. Телевизор, 15. Магнитофон, 16.
 Пластика, 17. Кир ювиш машинаси, 18. Винтеля-
 тор, 19. Радио, 20. Электр чироғи, 21. Газ плита-
 си, 22. Люстра, 23. Печка, 24. Электр печкаси, 25.
 Парда, 26. Телефон, 27. Лифт.

94 машк. Юқоридаги сўзлар билан содда
 гап тузинг.

57 дарс. Сифат, шакл, хосият

95 машқ. Қуйидаги сўзларни овоз чиқариб ўқинг, настаълиқ хатда ёзинг ва ёдланг:

1. Баланд, 2. Паст, 3. Дароз, тавил, 4. Кутоҳ, 5. Васиъ, 6. Танг, 7. Чоқ, фарбих, 8. Нозок, борик, 9. Амиқ, 10. Хорд, 11. Аввал, йеком, 12. Охэрин, 13. Сангин, вазнин, 14. Сабок, 15. Ширин, 16. Торш, 17. Тонд, 18. Шур, 19. Моаттар, 20. Сәфид, 21. Сәёҳ, 22. Сорх, 23. Норэнжи, 24. Банафш, 25. Кабуд, оби, 26. Зард, 27. Голгун, 28. Каҳвэи, 29. Тирэ, 30. Роушан, 31. Дорахшандэ, 32. Порнур, 33. Шаффоф, соф:

بلند پست دراز طويل کوتاه وسیع تنگ
چاق فریه نازک باریک عمیق خرد اول یکم
آخرین سنگین وزین سبک شیرین ترش
تند شور معطر سفید سیاه سرخ نارنجی
بنفش کبود آبی زرد گلگون قهوه‌ای تیره
روشن درخشانده پرنور شفاف صاف

1. Юқори, баланд, новча, 2. Қуйи, паст, 3. Узун, 4. Калта, 5. Кенг, 6. Тор, 7. Семиз, 8. Юпка, 9. Чуқур, 10. Кичик, майда, 11. Биринчи, 12. Охирги, 13. Оғир, 14. Енгил, 15. Ширин, 16. Нордон, 17. Аччиқ, 18. Шўр, 19. Хушбуй, 20. Оқ, 21. Қора, 22. Қизил, 23. Зарғил- доқ, 24. Бинафша ранг, 25. Кўк, 26. Сарик, 27. Гу- лоби ранг, 28. Жигарранг, 29. Қоронғи, қора, 30. Ёруғ, очик ранг, 31. Ёруғ, очик, 32. Нурли, 33. Тиник.

96 машқ. Юқоридаги сўзлар ёрдамида содда гап тузинг.

58 дарс. Предметнинг шакли,

йўл ва қандайлиги

97 машқ. Қуйидаги сўзларни баланд овоз билан ўқинг, настаълиқ хатда ёзинг ва ёдланг: 1. Мостэқим, рост, 2. Тиз, тонд, 3. Конд, 4. Гэрд, мо- даввар, 5. Шэкастэ, порэшодэ, 6. Моужнок, марғулэ- дор, 7. Каж, 8. Ҳамвор, йекранг, 9. Пичдор, можаъад, 10. Гарм, 11. Гармо нарм, 12. Гармсир, боҳарорат, 13. Сард, хонак, 14. Тамом, 15. Колли, 16. Возих,

хоно, 17. Бар, чоқ, комэл, 18. Холи, тихи, 19. Боз,
20. Бастэ, махфи, 21. Гарон, гаронбаҳо, 22. Арзон,
биарзэш, 23. Нарм, молоим, 24. Жомэд, маҳкам, қорс,
25. Сарий, зуд, ғаври, 26. Оҳэстэ, йавош:

مستقیم راست تیز تند کند گرد مدور شکسته
پارده شده موجناک مرغوله دار کج هموار یکرنگ
پیچدار مجد گرم گرم و نرم گرمسیر با حرارت سرد
خنک تمام کلی واضح خانا بر چاق کامل خالی تهی
باز بسته مخفی گران گرانبها ارزان بی ارزش نرم
ملایم جامد محکم قرص سریع زود فوری آهسته یواش

1. Tūrri, 2. Utkir, аччик, 3. Utмас, 4. Думалок,
5. Синиқ, 6. Мавжли, жингилак, 7. Эгри, 8. Текис,
9. Бурама, тўлқинли, жингилак, 10. Иссиқ, қай-
ноқ, 11. Илиқ, 12. Иссиқ, қизғин, 13. Совуқ, 14.
Тўла, 15. Бутун, 16. Аниқ, равшан, 17. Тўла, се-
миз, 18. Бўш, ичи бўш, 19. Очиқ, 20. Ёпиқ, 21.

Қиммат, қимматли, 22. Арзон, 23. Юмшоқ, мулойим,
24. Қаттиқ, мустаҳкам, 25. Тез, илдам, қучли, 26.
Суст, аста-секин, шошилмай.

98 машқ. Юқоридаги сўзлар ёрдамида содда
гап тузинг.

59 дарс. Одамнинг сифати ва хосияти

~ 99 машқ. Қуйидаги сўзларни баланд овоз
билан уқинг, настаълиқ хатда ёзиб, ёдланг:

1. Заиф, нотавон, 2. Колофт, захим, 3. Чоқ, фарбиҳ,
4. Лоғар, 5. Жавон, 6. Пир, солхурдэ, куҳансол, 7.
Мэхробон, никукор, 8. Хашмгин, порхашм, 9. Кур,
нобино, 10. Кар, гушсангин, 11. Ланг, 12. Оқэл,
хэрадманд, 13. Аҳмақ, 14. Шожоъ, далир, 15. Боз-
дэл, тарсу, 16. Танбал, 17. Қашанг, зибо, 18. Го-
роснэ, гошнэ, 19. Сир, 20. Тандорост, солэм, 21.
Бимор, мариз, 22. Нируманд, қави, тавоно:

ضعيف ناتوان كلفت ضميم چاق فربه لاغر
جوان پير سالخورده كهن سال مهربان نيكوکار

خشمگین پر خشم کور نابینا کر گوش سنگین
لنگ عاقل خردمند احمق شجاع دلیر بزدل
ترسو تنبل قشنگ زیبا گرسنه گشنه سیر
تندرست سالم بیمار مریض نیرومند قوی توانا

1. Бўш, кучсиз, 2, 3. Семиз, йўғон, 4. Озғин, ориқ,
5. Ёш, 6. Қари, кекса, 7. Кўнгилчан, сахий, 8. Ёвуз,
бахил, тажанг, 9. Кўр, нобино, 10. Кар, 11. Чўлоқ,
12. Доно, 13. Ахмоқ, 14. Шижоатли, 15. Қўрқоқ, 16.
Дангаса, 17. Чиройли, 18. Оч, 19. Тўқ, 20. Соғлом,
21. Касал, 22. Кучли, бақувват.

100 машқ. Юқоридаги сўзлар билан содда гап тузинг.

60 дарс. феъл ва ҳаракат босқичлари

101 машқ. Қуйидаги сўз ва ибораларни ба- ланд овоз билан ўқинг ва настаълиқ хатда ёзиб, ёдланг:

1. Шуруъ кардан, оғоз кардан, 2. Эдомэ додан,
3. Тамом кардан, бэ поён расонидан, 4. Дидан,
расидан, 5. Рондан, бордан, 6. Ақаб кардан, 7. Жэ-

лугири. 8. Дэфоъ кардан, 9. Рафтан, 10. Роҳ рафта
қадам задан, 11. Жостан, 12. Паридан, 13. Барома-
дан, 14. Шэно кардан, 15. Бардоштан, 16. Боланд
кардан, 17. Боло рафтан, 19. Форуд омадан, 20.
Поъин овардан:

شروع کردن آغاز کردن ادامه دادن تمام کردن
به پایان رسانیدن دیدن رسیدن راندن بردن
عقب کردن جلوگیری دفاع کردن رفتن راه رفتن
قدم زدن جستن پرمیدن برآمدن شنا کردن برداشتن
بلند کردن بالا رفتن فرود آمدن پائین آوردن

1. Бошламоқ, 2. Давом бермоқ, 3. Тугатмоқ, хоти-
ма бермоқ, 4. Чопиш, етиб олмоқ, қувиб етмоқ,
5. Ҳайдамоқ, олиб бормоқ, 6. Чекилмоқ, 7. Тўхта-
моқ, 8. Ҳимоя қилмоқ, ёқламоқ, 9. Бормоқ, 10. Бор-
моқ, юрмоқ, кетмоқ, 11. Қидирмоқ, изламоқ, 12. Уч-
моқ, тез чопмоқ, 13. Чиқмоқ, 14. Сезмоқ, 15. Кў-

тармоқ, олмақ, кўтармоқ, 16. Кўтармоқ, оширмақ,
баланд овоз, 17. Кўтарилмоқ, 18. Пастга тушмоқ,
тушмоқ, 19. Пастга тушмоқ, пастга келмоқ.

102 машқ. Ўқоридаги феълларнинг ноаниқ
формаларидан ўқитувчи ёрдамида ҳозирги за-
мон феъллар тузинг.

61 дарс. Содда ҳаракатлар номлари

103 машқ. Қуйидаги феълларни ноаниқ фор-
маларини баланд овоз билан ўқинг, наътаълик
хатда ёзинг ва ёдланг:

1. Овихтан, 2. Овизон кардан, 3. Овизон будан,
4. Нэшондан, 5. Коштан, 6. Нэшастан, 7. Ҳаракат
додан, 8. Таккон додан, 9. Бирун овардан, 10.
Ҳарэкат кононидан, 11. Ками йэк су нэшондан,
12. Аз худ он су кардан, 13. Боланд шодан,
бархостан, 14. Бахт овардан, шонс доштан, 15.
Бардоштан, 16. Истодан, 17. Таваққоф кардан,
18. Гозоштан, 19. Дароз кашидан, 20. Хобидан:

آوینختن آویزان کردن آویزان بودن نشاندن
کاشتن نشستن حرکت دادن تکان دادن بیرون آوردن

حرکت کنائیدن کمی یک سونشانندن از خود آن سو کردن
بلند شدن برخاستن بخت آوردن شانس داشتن
برداشتن ایستادن توقف کردن گذاشتن
دراز کشیدن خوابیدن

1. Осмоқ, 2. Илмоқ, 3. Осилиб турмоқ, 4. Ўтқизмоқ,
5. Экмоқ, 6. Ўтирмоқ, 7. Сурмоқ, тургизмоқ, ҳаракат-
га келтирмоқ, 8. Силжитмоқ, 9. Ташқарига келтир-
моқ, 10. Ҳаракатлантирмоқ, 11. Озгина силжитмоқ,
12. Ўзидан озгина сурмоқ, 13. Турмоқ, тургизмоқ,
14. Тақдир, имкон, умид, бахт келтирмоқ, 15. Олин-
моқ, тушмоқ, кўчиrhoқ, 16. Тўхтамоқ, остановка, 17
дам олмоқ, 18. Киймоқ, 19. Ёнбошлаш, ётмоқ, 20.
Ухламоқ, ётмоқ.

104 машқ. Юқоридаги феълларнинг ноаниқ
формаларидан ўқитувчи ёрдамида ҳозирги за-
мон феълларини тузинг.

62 дарс. Ҳаракат ва ҳолат номлари

105 машқ. Қуйидаги сўзларни баланд овоз билан ўқинг, настаълиқ хатда ёзиб, ёдланг:

1.Такйэ кардан, 2.Андохтан, 3.Партоб кардан, 4.Гэрэфтан, 5.Сайд кардан, 6.Кашидан, 7.Тул додан, 8.Ҳал додан, 9.Таҳрик кардан, 10.Дароз кардан, 11.Тамдид кардан, 12.Қутоҳ кардан, 13.Васл кардан, моттаҳид кардан, 14.Қатъ кардан, 15.Жодо кардан, 16.Андоээ кардан, 17.Ҳамвор кардан, 18.Рихтан, 19.Боридан, 20.Жори будан, 21.Рихтан, 22.Пор кардан:

تکيه کردن انداختن پرتاب کردن گرفتن صيد کردن
کشیدن طول دادن هل دادن تحريك کردن دراز
کردن تمديد کردن کوتاه کردن وصل کردن متحد کردن
قطع کردن جدا کردن اندازه کردن هموار کردن
ریختن باریدن جاری بودن ریختن پر کردن

1. Суянмоқ, 2. Отмоқ, 3. Суянмоқ, 4. Олмоқ, тутмоқ,
5. Овламоқ, тутмоқ, 6. Тортмоқ, судрамоқ, 7. Чўзиб
юбормоқ, 8. Туртмоқ, 9. Итармоқ, туртмоқ, 10. Узот-
моқ, 11. Филдиратмоқ, 12. Қисқа қилмоқ, 13. Қўшмоқ,
уланмоқ, бирлашмоқ, 14. Узмоқ, 15. Айирмоқ, ажра-
моқ, 16. Улчамоқ, 17. Текислаш, 18. Қуймоқ, ёрмоқ,
19. Ёрмоқ, оқмоқ, 20. Қуйилмоқ, 21. Қуймоқ, 22. Тўл-
дирмоқ.

106 машқ. Юқоридаги феълларнинг ноаниқ
формаларидан ўқитувчи ёрдамида ҳозирги за-
мон феъллари тузинг.

63 дарс. Ҳаракат ва ҳолат сўзлар

107 машқ. Қуйидаги сўзларни баланд овоз
билан ўқинг, настаълиқ хатда ёзиб, ёдланг:

1. Рихтан, 2. Бастан, 3. Гэрэх кардан, 4. Боз кар-
дан, 5. Барҳам кардан, 6. Жулидэ кардан, 7. Гом-
роҳ кардан, 8. Боз кардан, 9. Гэрэх кошодан, 10.
Чакидан, 11. Чакконидан, 12. Кандан, 13. Бидор
кардан, 14. Баргардонидан, 15. Пичонидан, 16. Би-
рун рихтан, 17. Рихтан, 18. Биш аз андозэ рих-

тан, 19. Лабриз кардан, 20. Бо ҳам моттасил шодан
21. Йеки шодан, 22. Об додан, 23. Обпош кардан:

Риختн бистн гره کردن باز کردن برهم کردن
ژولیده کردن گمراه کردن باز کردن گره کشادن
چکیدن چکانیدن کندن بیدار کردن برگردانیدن
پیچانیدن بیرون ریختن بیش از اندازه ریختن لبریز
کردن بارهم متصل شدن یکی شدن آب دادن
آب پاشش کردن

1. Тўкмок, ағдармок, 2. Боғламок, 3. Тугун, 4. Очмок,
ечмок, 5. Аралаштирмок, 6. Чигилламок, 7. Чувалаш-
тирмок, 8. Ечмок, чигилни ёзмок, 9. Чигилни ёз-
мок, 10. Томмок, томчиламок, 11. Томизмок, 12. Ков-
ламок, козмок, 13. Уйғатмок, 14. Бурамок, бурилмок,
ўгирмок, 15. Ўрамок, бурамок, 16. Ташқарига тўк-
мок, 17. Тўкмок-бошқа идишга, 18. Тошиб кетмок,
19. Тўлдириб қуймок, 20. Муттасиллик, туташмок,

21. Бирлашиш, қўшилиш, 22. СуфОрмоқ, сув бермоқ,

23. Сув сепмоқ.

108 машқ. Юқоридаги феълларнинг ноаниқ формаларидан ўқитувчи ёрдамида ўтган замон феъллар тузинг.

64 дарс. Ҳаракат ва ҳолат

109 машқ. Қуйидаги сўзларни баланд овоз билан ўқинг ва ёдлаб олинг:

1. Мангидан, 2. Бардоштан, 3. Гэрэфтан, 4. Нэгоҳ доштан, 5. Уфтодан, 6. Шэкастан, 7. Даст задан, 8. Порэ кардан, 9. Чидан, кандан, 10. Лэх кардан, 11. Маҳолэ кардан, 12. Чорук кардан, 13. Ру бэ ру кардан, 14. Бэ ақаб нэгаристан, 15. Таъзим кардан, 16. Хам шодан, 17. Рост шодан, 18. Гардэш кардан, 19. Пишпо хурдан, 20. Уфтодан, 21. Парт шодан:

لنگیدن برداشتن گرفتن نگاه داشتن افتادن

شکستن دست زدن پاره کردن چیدن کندن

لگ کردن محاله کردن چروک کردن روبرو کردن

بہ عقب نگر سیتن تعظیم کردن خم شدن راست شدن
گردش کردن پیشپا خوردن افتادن پرت شدن

1. Оқсамоқ, 2. Кўтармоқ, олмоқ, 3. Олмоқ, 4. Сақ-
лаб турмоқ, 5. Йиқилмоқ, тушмоқ, тўкилмоқ, 6. Син-
дирмоқ, тор-мор, яксон қилмоқ, 7. Кўл турмоқ,
8. Йиртмоқ, пора-пора қилмоқ, 9. Юлмоқ, йириштир-
моқ, термоқ, 10. Узмоқ, 11. Ғижимламоқ, 12. Мажақ-
ланган, 13. Чуқур қилмоқ, 14. Юзлаштирмоқ, юзлаш-
тириш, 15. Орқага қарамоқ, 16. Таъзим қилмоқ,
салом бермоқ, 17. Эгилмоқ, энгашмоқ, 18. Тўғрила-
моқ, ростламоқ, 19. Сайр қилмоқ, томоша қилиб
юрмоқ, 20. Қоқинмоқ, янглишмоқ, 21. Йиқилмоқ.

IIО. машқ. Юқоридаги сўзлардан ўқитувчи
ёрдамида ўтган замон феъллари тузинг.

65 дарс. Харакат ва ҳолат

III машқ. Қуйидаги сўзларни баланд овоз
билан ўқинг ва ёдлаб олинг:

1. Ғаш-ғаш кардан, 2. Навозэш кардан, 3. Уту кардан, 4. Боридан, 5. Таккон додан, 6. Ларзидан, 7. Задан, 8. Кубидан, 9. Сузонидаи, 10. Хомуш кардан, 11. Боз кардан, 12. Эфътэтоҳ кардан, 13. Бастан, 14. Пушонидаи, 15. Тамом кардан, 16. Хотэмэ додан, 17. Шэкастан, 18. Боридан, 19. Аррэ кардан, 20. Аррэ-аррэ кардан, 21. Рандэ кардан, 22. Кубидан, 23. Наъл кардан, 24. Баровардан, 25. Кашидаи, 26. Часпонидаи, сэрэшм кардан, 27. Пич кардан:

فش فش کردن نوازش کردن اتو کردن بریدن
تکان دادن لرزیدن زدن کوبیدن سوزانیدن خاموش
کردن باز کردن افتتاح کردن بستن پوشانیدن تمام
کردن خاتمه دادن شکستن بریدن آره کردن آره-آره
کردن رنده کردن کوبیدن نعل کردن بر آوردن
کشیدن چسپانیدن سریشم کردن پیچ کردن

1. Вижилламоқ, вих-вих қилмоқ, 2. Силамоқ, 3. Даз-молламоқ, 4. Кесмоқ, тўғрамоқ, 5. Силкитмоқ, 6. Қалтиратмоқ, титрамоқ, 7. Урмоқ, 8. Калтакламоқ, 9. Ёндирмоқ, куйдирмоқ, 10. Учирмоқ, 11. Очмоқ, бошламоқ, 12. Очмоқ, 13. Ёпмоқ, 14. Ёпмоқ, 15. Тамом қилмоқ, 16. Тутамоқ, 17. Синдирмоқ, ёқмоқ, 18. Кесмоқ, 19. Арраламоқ, 20. Арра-арра қилмоқ, 21. Рандамоқ, 22. Тобламоқ, боғламоқ, 23. Тақаламоқ, 24. Чиқармоқ, 25. Тартиб олмоқ, 25. Елемламоқ, 27. Бурамоқ.

II2 машқ. Юқоридаги сўзлардан ўқитувчи ёрдамида ўтган замон феълларитузинг.

66 дарс. Аҳвол, афкор, алоқа

II3 машқ. Қуйидаги сўзларни баланд овоз билан ўқинг ва ёдлаб олинг:

1. Бэхоб рафтан, 2. Хобидан, 3. Аз хоб бидор шодан, 4. Ҳарф задан, 5. Хондан, 6. Овоз хондан, 7. Фарйод задан, 8. Нажво кардан, 9. Сарэ гуш ҳарф задан, 10. Нақл кардан, 11. Ҳақоят кардан, 12. Гуш додан, 13. Порсидан, 14. Суол кардан, 15. Нафас

кашидан, 16. Нафас баровардан, 17. Хурдан, 18. Ну-
шидан, 19. Лисидан, 20. Буй кардан, 21. Атсэ кар-
дан, 22. Сорфэ кардан:

بخواب رفتن خوابیدن از خواب بیدار شدن حرف
زدن خواندن آواز خواندن فریاد زدن نجوا کردن
سرگوش حرف زدن نعل کردن حکایت کردن گوش
دادن پرسیدن سؤال کردن نفس کشیدن نفس
بر آوردن خوردن نوشیدن لیسیدن بوی کردن
عطسه کردن سرفه کردن

1. Уйкуга кетмоқ, 2. Ухламоқ, 3. Уйғанмоқ, 4. Гапир-
оқ, сўзламоқ, 5. Ўқимоқ, 8. Куйламоқ, 7. Қичқирмоқ,
од солмоқ, 8. Шивирламоқ, сир сақламоқ, 9. Пичир-
амоқ, 10. Гапирмоқ, нақл қилмоқ, 11. Ҳикоя кил-
оқ, 12. Тингламоқ, эшитмоқ, 13. Сўрамоқ, суриштир-
оқ, 14. Савол бермоқ, 15. Нафас олмоқ, 16. Нафас
иқармоқ, 17. Емоқ, 18. Ичмоқ, 19. Яламоқ, 20. Ҳидла-

моқ, 21. Аксириш, чучкирмоқ, 22. Йўталмоқ.

II4 машқ. Юқоридаги сўзлардан ўқитувчи ёрдамида ўтган замон феълларитузинг.

67 дарс. Аҳвол, афкор, алоқа

II5 машқ. Пастда келтирган сўзларни банд овоз билан ўқинг ва ёдлаб олинг:

1. Бо таъкид гофтан, 2. Тасвиб кардан, 3. Остовор, кардан, 4. Энкор кардан, 5. Такзиб кардан, 6. Навештан, 7. Тоузиҳ додан, 8. Шарҳ додан, 9. Порсидан, 10. Суол кардан, 11. Жавоб, посоҳ додан, 12. Шэнидан, 13. Хондан, Мотолэъа кардан, 15. Соут задан, 16. Сафир задан, 17. Задан, талангар задан, 18. Задан, тақ-тақ кардан, 19. Йах бастан, 20. Арақ кардан, 21. Тоф андохтан, 22. Хамйозэ кардан, даҳон дарэ кардан:

باتاكيده گفتن تصويب كردن استوار كردن انكار كردن
تكذيب كردن نوشتن توضيح دادن شرح دادن
پرسيدن سوال كردن جواب پاسخ دادن شنيدن

خواندن مطالعه کردن صوت زدن صفیر زدن زدن
تلنگر زدن زدن تق-تق کردن یخ بستن
عرق کردن تف انداختن خمیازه کردن دهن دره
کردن

1. Таъкидлаб айтмоқ, уқтирмоқ, 2. Тасдиқламоқ,
3. Исбот бўлмоқ, 4. Инкор, тонмоқ, йўқ демак, 5.
Инкор қилмоқ, 6. Ёзмоқ, ижод қилмоқ, 7. Изоҳламоқ,
8. Шарҳ бермоқ, 9. Сўрамоқ, суриштирмоқ, 10. Са-
вол бермоқ, сўрамоқ, 11. Жавоб бермоқ, 12. Эшит-
моқ, 13. Уқимоқ, 14. Мутолаа қилмоқ, 15. Ҳуштак
чалмоқ, 16. Сайрамоқ, 17. Чертмоқ, тикиллатмоқ,
18. Тақиллатмоқ, қоқмоқ, 19. Музламоқ, 20. Терла-
моқ, 21. Туфламоқ, 22. Эснамоқ.

II6 машқ. Юқоридаги сўзлардан ўқитувчи
ёрдамида ўтган замон феъллар тузинг.

68 дарс. Сезмоқ, ҳис қилмоқ

II7 машқ Пастда келтирган сўзларни ба-
ланд овоз билан ўқинг ва ёдлаб олинг:

1. Нэгоҳ кардан, 2. Тамошо кардан, 3. Дидан, 4. Фэкр кардан, 5. Гомон кардан, 6. Андишэ кардан, 7. Хэёл кардан, 8. Орэзу кардан, 9. Фаромуш кардан, 10. Аз ёд рафтан, 11. Бэ хотэр овардан, 12. Тасмим гэрэфтан, 13. Ҳал кардан, 14. Гом кардан, 15. Аз даст додан, 16. Талаф кардан, 17. Хостужу кардан, 18. Пэйдо кардан, 19. Ҳэс кардан, 20. Дуст доштан, 21. Ошеқ будан, 22. Хуш омадан:

نگاه کردن تماشا کردن دیدن فکر کردن گمان
 کردن اندیشه کردن خیال کردن آرزو کردن
 فراموش کردن از یاد رفتن بخاطر آوردن
 تصمیم گرفتن حل کردن گم کردن از دست دادن
 تلف کردن جستجو کردن پیدا کردن حس کردن
 دوست داشتن عاشق بودن خوش آمدن

1. Қарамоқ, кӯрмоқ, 2. Томоша қилмоқ, 3. Қӯрмоқ, учратмоқ, 4. Уйламоқ, фикр қилмоқ, 5. Гумон қил-

моқ, 6. Андиша қилмоқ, 7. Хаёл қилмоқ, уйламоқ,
8. Хаёл қилмоқ, орзу қилмоқ, 9. Унутмоқ, эсдан
чиқармоқ, 10. Ёддан кўтармоқ, унутмоқ, 11. Эсла-
моқ, эсга солмоқ, ёдига туширмоқ, хумосага кел-
моқ, ҳал қилмоқ, ечмоқ, чиқармоқ, 12. Қарор қил-
моқ, қарор қабул қилмоқ, 13. Ҳал қилмоқ, 14. Йў-
қатмоқ, 15. Қўлдан бермоқ, 16. Бекорга кеткиз-
моқ, йуқотмоқ, 17. Қидирмоқ, изламоқ, 18. Топмоқ,
19. Сезмоқ, ҳис қилмоқ, 20. Севмоқ, муҳаббат қўй-
моқ, ёқтирмоқ, яхши кўрмоқ, 21. Ошиқ бўлмоқ, сев-
моқ, 22. Хушламоқ, ёқтирмоқ.

II8 машқ. Юқоридаги сўзлардан ўтган за-
мон феъллари тузинг.

69 дарс. Сезги ва эҳсос феъллар

II9 машқ. Пастдаги сўзларни баланд овоз
билан ўқинг ва ёдлаб олинг:

1. Дэлсузи кардан, 2. Таассоф хурдан, 3. Тарсо-
нидан, 4. Тарсидан, 5. Бок доштан, 6. Табассом
кардан, 7. Лабханд задан, 8. Хандидан, 9. Масха-
рэ кардан, 10. Гэрийэ кардан, 11. Бусидан, 12.

Бэ оғуш гэрэфтан, 13. Ох кашидан, 14. Пэсанди-
дан, 15. Хошхол шодан, 16. Хошнуд шодан, 17.
Шод шодан, 18. Махзун будан, 19. Дэлтанг будан,
20. Рашк кардан. 21. Ҳасодат кардан.

дасузи کردن تأسف خوردن ترسانیدن ترسیدن
باک داشتن تبستم کردن لبخندزدن خندیدن
مسخره کردن گریه کردن بوسیدن به آغوش
گرفتن آه کشیدن پسندیدن خوشحال شدن
خشنود شدن شاد شدن محزون بودن دلتنگ
بودن رشک بردن حسادت کردن

1. Ачинмоқ, 2. Афсусланмоқ, 3. Чўчитмоқ,

4. Қўрқмоқ, чўчимок, 5. Қўрқиш, 6. Табассум қил-

моқ, 7. Илжайиш, 8. Кулмоқ, 9. Масхара қилмоқ,

майна қилмоқ, 10. Йиғламоқ, 11. Ўпмоқ, бўса ол-

моқ, 12. Қучоқламоқ, оғушга тортмоқ, 13. Хўрсин-

моқ, оҳ тортмоқ, 14. Хушламоқ, ёқмоқ, 15.

.Хурсанд бўлмоқ, севинмоқ, 16.Шодламоқ, қувон-
моқ, 17.Шодламоқ, севинмоқ, 18.Ғамгин бўлмоқ,
хафа бўлмоқ, 19.Дилтанг бўлмоқ, 20.Ғашк қил-
моқ, 21.Ҳасад қилмоқ, бахиллик қилмоқ.

120 машқ. Юқоридаги сўзлардан ўтган замон
феълларитузинг.

70 дарс. Муомила, муносибат, рафтор

121 машқ. Пастдаги сўзларни баланд овоз
билан ўқинг ва ёдлаб олинг: 1.Таҳсин кардан,
2.Салом додан, 3.Салому алейкум кардан, 4.Таъ-
зим кардан, 5.Салом расонидан, 6.Гонаҳгор кар-
дан, 7.Моттаҳам кардан, 8.Табрээ кардан, 9.Маъ-
зур доштан, 10.Бахшидан, 11.Ошэно кардан, 12.
Нэзоъ кардан, 13.Даъво кардан, 14.Ошти додан, 15.
Солҳ додан, 16.Ошти кардан, 17.Мосолэхэ кардан:

تحسين کردن سلام دادن سلام عليكم کردن
تعظيم کردن سلام رسانیدن گنهگار کردن
متهم کردن تبرئه کردن معذور داشتن

بخشیدن آشنا کردن نزاع کردن دعوا کردن آشتی دادن صلح دادن آشتی کردن مصالحه کردن

1. Олқишламоқ, 2. Салом бермоқ, 3. Саломлашмоқ,
4. Бош эгиб салом бермоқ, таъзим қилмоқ, 5. Салом етказмоқ, сўрамоқ, 6. Айбламоқ, айб қилмоқ,
7. Муттаҳам қилмоқ, 8. Оқламоқ, 9. Узрини айтмоқ,
10. Кечирмоқ, 11. Танишмоқ, 12. Жанжаллашмоқ,
урушмоқ, 13. Даъво қилмоқ, 14. Ярашмоқ, 15. Сулҳлашмоқ, яраштирмоқ, 16. Ярашмоқ, 17. Бир битимга келмоқ.

122 машқ. Юқоридаги сўзларни феъллар замонларига тусланг.

71 дарс. Хатти-ҳаракат, муносабат, муомала

123 машқ. Пастда келтирган сўзларни баланд овоз билан ўқинг ва ёдлаб олинг:

1. Манъ кардан, 2. Эжозе надодан, 3. Ҳал шодан,
4. Эжозе шодан, 5. Таҳдид кардан, 6. Таъқиб кардан, 7. Ғорат кардан, 8. Чаповол кардан, 9. Мошо-

йэъат кардан, 10. Роҳнамои кардан, 11. Ҳэдойат
кардан, 12. Комак кардан, 13. Нороҳат шодан, 14.
Мозтараб шодан, 15. Ором кардан, 16. Сокэт шодан,
17. Тасалли кардан, 18. Фаҳш додан, 19. Дашном до-
дан, 20. Таъриф кардан, 21. Таҳсин кардан, 22. Лоф
задан, 23. Зан гэрэфтан, эздэвож кардан, 24. Шоу-
ҳар кардан, 25. Бэ зан талоқ додан, аз зан жодо
шодан:

منع کردن اجازه ندادن حل شدن اجازه شدن
تحدید کردن تعقیب کردن غارت کردن چپاول
کردن مشایعت کردن راهنمایی کردن هدایت کردن
کمک کردن ناراحت شدن مضطرب شدن
آرام کردن ساکت کردن تسلی کردن فحش دادن
دشنام دادن تعریف کردن تحسین کردن لاف
زدن زن گرفتن ازدواج کردن شوهر کردن
به زن طلاق دادن از زن جدا شدن

1. Ман қилмоқ, 2. Ижозат бермаслик, рухсат бермаслик, 3. Ҳал бўлмоқ, 4. Ижозат бермоқ, рухсат бўлмоқ, 5. Чегаралаш, таҳдид қилмоқ, дуқ урмоқ, 6. Таъқиб қилмоқ, кетидан тушмоқ, 7. Ғорат қилмоқ, таламоқ, 8. Толон-тороҳ қилмоқ, кузатмоқ, 9. Йўлбошчилик қилмоқ, 10. Йўлбошчилик қилмоқ, кузатмоқ, 11. Йўлга солмоқ, йўлбошчилик, 12. Ёрдам қилмоқ, 13. Безовта бўлмоқ, ташвишланмоқ, 14. Ғам чекмоқ, маъусланмоқ, 15. Тинчитмоқ, тасалли бермоқ, юпатмоқ, 16. Тинчимоқ, тасалли топмоқ, 17. Тинчлантириш, тасалли бериш, 18. Сўкмоқ, оғзи шалақлик, 19. Сўкмоқ, дашном бермоқ, 20. Мақтамоқ, 21. Мақтамоқ, тахсин қилмоқ, 22. Мақтанчоқлик, мақтаниш, лоф урмоқ, 23. Уйланмоқ, хотин олмоқ, 24. Эрга чиқмоқ, 25. Хотинни талоқ қўймоқ, хотиндан ажрашмоқ.

124 машқ. Юқоридаги сўзларни феъллар замонида тусланг.

72 дарс. Рафтор, муносабат, муомала

125 машқ. Пастда келтирган сўзларни банд овоз билан ўқинг ва ёдлаб олинг:

1. Дуст будан, 2. Дошмани кардан, 3. Ҳамла кардан,
4. Ҳожум кардан, 5. Дэфоъ кардан, 6. Ҳэмоят кардан,
7. Поштэбони кардан, 8. Задухурд кардан, 9. Набард кардан,
10. Жангидан, 11. Жанг кардан, 12. Молоқот кардан,
13. Дидан, 14. Бар хурдан, 15. Эс-тэқбол гэрэфтан,
16. Пишвоз гэрэфтан, 17. Моборэзэ кардан,
18. Гошти гэрэфтан, 19. Пируз шодан,
20. Мамонэат кардан, 21. Ғалабэ кардан:

دوست بودن دشمنی کردن حمله کردن
 هجوم کردن دفاع کردن پشتبانی کردن
 زرد خورد کردن نبرد کردن جنگیدن جنگ کردن
 ملاقات کردن دیدن برخوردن استقبال
 گرفتن پیشواز گرفتن مبارزه کردن گشتی گرفتن
 پیروز شدن ممانعت کردن غلبه کردن

1. Дуст бўлмоқ, 2. Душманлик қилмоқ, 3. Ҳамла қилмоқ,
4. Ҳужум қилмоқ, 5. Ёқламоқ, сақламоқ, 6. Ҳи-

моя қилмоқ, 7. Ёнини олмоқ, 8, 9. Урушмоқ, жанг қилмоқ, 10, 11. Жанг қилмоқ, урушмоқ, 12. Мулоқот қилмоқ, қарши олмоқ, 13. Кўрмоқ, учрамоқ, 14. Кўрмоқ, учрашмоқ, 15. Истикболига пешваз чиқмоқ, кутиб олмоқ, 16. Кутиб олмоқ, 17. Курашмоқ, 18. Кураш тушмоқ, 19. Енгмоқ, ғалаба қозонмоқ, ғолиб чиқмоқ, 20. Ҳалақит бермоқ, тўсқинлик қилмоқ, 21. Ғалаба қилмоқ.

126 машқ. Юқоридаги сўзлар ёрдамида ҳозирги замон фёълларига мисоллар тузинг.

73 дарс. Олмош

127 машқ. Пастда келтирган сўзларни баланд овоз билан уқинг ва ёдланг:

1. Ман, 2. Ту, 3. Вай, у, 4. Мо, моён, моҳо, 5. Шомо, шомоён, шомоҳо, 6. Онҳо, онон, ишон, 7. Ин, 8. Он, 9. Ҳамин, 10. Ҳамон, 11. Чонин, 12. Чонон, 13. Ин гунэ, 14. Ин хил, 15. Он хил, 16. Он гунэ, 17. Он қадар, 18. Ин қадар, 19. Ҳамин қадар, 20. Ин новъ, 21. Ҳамин новъ, 22. Он новъ, 23. Кэ, кэҳо,

чэ, чэхо, 25. Хар, 26. Хар кэ, 27. Хар чэ, 28. Хар
кудом, 29. Чанд, 30. Хар йэк, 31. Харчанд, 32. Хар
кас, 33. Хар чиз, 34. Баъзи, 35. Фалон, фалони, 36.
Хич, 37. Хич кас, 38. Хич чиз, 39. Хич кудом, 40,
Кэй, 41. Кожо, 42. Чаро, 43. Чэ тоур, чэ тарз, чэ та
рик, 44. Хамин, 45. Чандин, 46. Йекдигар, 47. Хамди-
гар, 48. Ход:

من تو وی-او ما مایان ماها شما
شمایان شماها آنها آنان ایشان
این آن همین همان چنین چنان
این گونه این خیل آن خیل آن گونه آن قدر
این قدر همین قدر این نوع همین نوع آن نوع
که کها چه چها هر هر که هر چه هر کدام
چند هر یک هر چند هر کس هر چیز بعضی
فلان فلانی هیچ هیچ کس هیچ چیز هیچ کدام کی

150 بکا چیرا چہ طور چہ طرز چہ طریق ہمہ چندین یکدیگر ہمدیگر خود

1. Мен, 2. Сен, 3. У, 4. Биз, бизлар, 5. Сиз, сизлар,
 6. Улар, 7. Бу, 8. У, 9. Шу, мана шу, 10. Ўша, 11. Шун-
 дай, 12. Ўшандай, 13. Бундай, 14. Бу холда, бундай,
 15. Ундай, 16. Унака, 17, 18, 19. У кадар, мунча, бу
 кадар, 20. Бунчалик, бундай, мундай, 21. Бунака, 22.
 Унака, 23. Ким, кимлар, 24. Нима, нималар, 25. Хар,
 26. Хар ким, 27. Хар нима, хар канака, 28. Хар кай-
 си, 29. Канча, 30. Хар бир, 31. Хар чанд. гарчи, 32.
 Хар ким, 33. Хар нарса, 34. Баъзи, 35. Фалон, фало-
 ни, 36. Хеч, 37. Хеч ким, 38. Хеч нарса, 39. Хеч кай-
 си, 40. Качон, 41. Каерда, 42. Нега, 43. Кандай, кай
 тарзда, кай тарикада, 44. Хамма, 45. Кўплаб, 46.
 Бир-бири билан, 47. Бир-биримиз, 48. Ўз.

74 дарс. Равиш

128 машк. Куйида келтирган равишларни
 баланд овоз билан ўқинг ва ёдлаб олинг:

1. Лир, 2. Зуд, 3. Акнун, 4. Тонд, 5. Рузхо, 6. Борхо,
 7. Шабхо, 8. Ноғихон, 9. Бомдодон, 10. Окэлонз, 11.

Кахрамононэ, 12. Мардонэ, 13. Бэтрадриж, 14. Бэдош-
вори, 15. Бэсарьят, 16. Бэсахти, 17. Зураки, 18. Йа-
вошаки, 19. Доздаки, 20, Бо биеътинои, 21. Бо би-
эхтэроми, 22. Бо бисабри, 23. Бо бидэққати, 24.
Бэло фосэлэ, 25. Бэло шак, 26. Бэдунэ таъаммол,
27. Бэдунэ таваққоф, 28. Ногох, 29. Ногаҳон, 30.
Омдан, 31. Комэлан, 32. Баъдан, 33. Жэддан, 34. Феъ-
лан:

دیر زود اکنون تند روزها بارها شبها
ناگهان بامدادان عاقلانه قهرمانانه مردانه بتدریج
بدشواری بسرعت بسختی زورکی یواشکی
دزدکی بابی اعتنائی بابی احترامی بابی صبری
بابی وقتی بلافاصله بلاشک بدون تأمل ناگاه
ناگهان عمداً کاملاً بعداً جداً فعلاً

1. Кеч, кеча, 2. Тез, 3. Энди, 4. Тез, 5. Кунлар, 6.
Кўплаб, 7. Кечалар, 8. Тўсатдан, 9. Тонглар, 10.

Оқилона, 11. Кахрамонона, 12. Йигитчасига, мардона, 13. Тадрижан, аста-секин, 14. Қийинчилик билан, 15. Суръат билан, тез, 16. Қаттиқлик билан, 17. Зўрлаб, куч билан, 18. Аста-аста, 19. Яширин, 20. Эътиборсизларча, 21. Ҳурматсизларча, 22. Сабрсизлик билан, 23. Диққатсизлик билан, 24. Фосиласиз, 25. Бешубҳа, 26. Фикрлашмасдан, 27. Турмасдан, 28. Тўсатдан, 29. Тўсатдан, 30. Жўрттага, 31. Бутунлай, 32. Кейин, 33. Жиддий, астойдил, 34. Хозирча.

129 машқ. Қуйида келтирган маттни овоз чиқариб ўқинг, талаффуз қоидаларига аҳамият беринг:

Дар дабирэстонэ мо соати овизон аст. Рузи омузгорэ мо рожэъ бэ ин соат чонин тоузиҳот дод: Бэбинид, дар ин соат ду ақрабак аст. Бозорг ва кучэк. Гардэшэ ақрабакэ бозорг дақиқэҳо ва ақрабакэ кучэк соатҳоро таъин миконад кэ ҳар соат аз шаст дақиқэ эборат аст. Баъд ру бэ донэшомузон кард ва гофт: Хоҳэш миконам, бэфармоид кэ ҳоло соат чанд аст? Йэки аз донэшомузон посох дод: Ҳоло соат саво даҳ дақиқэ аст. Хэйли моташаккэрам.

130 машқ. Қуйида келтирган маттни кўчиринг:

دروېرستان ماساعتی آويزان است روزی آموزگا

ما راجع به اين ساعت چنين توضيحات داد: ببينيد

در اين ساعت دو عقربك است: بزرگ و كوچك

گردش عقربک بزرگ دقیقه ها و عقربک کوچک
ساعت ها را تعیین میکند که هر ساعت از شصت
دقیقه عبارت است . بعد رو بدانش آموز کرد و گفت :
خواهش میکنم بفرمائید که حالا ساعت چند است ؟
یکی از دانش آموزان پاسخ داد : حالا ساعت سه و
ده دقیقه است . خیلی متشکرم .

Лугатлар

آدیزان	осилиб турувчи, осилган.	تعیین	аниқлаш тайинлаш.
راجع	ҳаққида, оид.	خواهش میکنم	хоҳлайман, истайман
توضیحات	тушунтириш, изоҳлаш.	بفرمائید	марҳамат
بزرگ	катта, улур.	پاسخ	жавоб
کوچک	кичкина.	متشکرم	ташаққур, рахмат.
گردش	айланиш, сайр, томоша.		

131 машқ. Юқорида келтирган матни ӯзбек тилига таржима қилинг.

76 дарс. Қиш زىستان

132 машқ. Қуйида келтирган матни овоз чиқариб ўқинг, талаффуз нормаларига аҳамият беринг:

Земэстон фаро расид. Сармо ҳокифармоост.
Агарчэ офтоб мидорахшад, вали гарм нист. Барф
ҳамэ хоро пушидэ аст. Ҳамэ чиз: замин, бом,
дарактон сафид бэ назар мирасанд. Рудхонэҳо
йах бастэ аст. Мардом лэбосэ земэстони: ко-
лоҳ, пуштин, дасткашэ чармин, чакмэ дар бар
карданд. Атфол аз фаро расиданэ земэстон
хушхоланд ва бо суртамэ, эски ва йахсорэ сор
михуранд. Гоҳи ҳам замин михуранд, вали бо
хандэхое шодийонэ аз жо боланд мишаванд ва
барфхое ҳамдигарро пок миконанд.

133 машқ. Қуйидаги матни кўчириб олинг:

زىستان فرارسيد سرما حکم فرماست اگرچه آفتاب

میدرخشید ولی گرم نیست . برف همه جا را پوشیده است
 همه چیز زمین ، بام ، درختان سفید بنظر میرسند . رودخانه ها
 یخ بسته است . مردم لباس زمستانی ، پالتو ، کلاه ، پوستین
 دستکش چرمین ، چکمه دربر کرده اند اطفال از
 فرار سیدن زمستان خوشحالند و با سورتمه اسکی
 و یخ سزه سر میخورند کاهی ، هم زمین میخورند ولی
 با خنده های شاد یانه از جا بلند میشوند و برفهای
 هم دیگر را پاک میکنند

Лугатлар

فرار سیدن	етмоқ, етиб олмоқ.	دستکش چرمین	чарм қўлқоп
حکمفرما	хукмронлик, хукмфармолик.	چکمه	этик.
میدرخشید	ярқираш, чақнаган.	اطفال	болалар
رودخانه	дарё	خوش حال	хурсанд, қувноб.
		سورتمه	чана.
		یخ زمین میخورند	юмалаш йиқиладилар.

134 машқ. Юқоридаги матнни ўзбек тилига таржима қилинг.

77 дарс. Ҳайвонлар баҳси

135 машқ. Қуйидаги матнни овоз чиқариб ўқинг, талаффуз нормаларига аҳамият беринг:

Асб, гов ва саг мобоҳэсэ микарданд. Асб
гофт: Арбоб маро аз ҳамэ биштар дуст дорад.
Бэ эллатэ он кэ ман дар кэштзор захмат мика-
шам, коху сибзамини ва хизом ҳамл миконам.
Вали гов гофт: -На, арбоб маро биштар дуст
дорад, ман таҳийэконандэе фэзое хонэводэам.

Аммо саг гофт: -На, арбоб маро аз ҳамэе
шомо дусттар дорад, зиро кэ ман посэбонэ хо-
нэ ҳастам ва моваффақэятэ шэкорэ у дар дастэ
ман аст. Ин эддэохо бэ гушэ арбоб расид ва
гофт: -Бо ҳам мождэлэ накони́д, ҳамэе шомо
бароям йексон ҳастид, зиро кэ ҳар кодом ва-
зи́фэе моайяниро анжом мидахид.

136 машқ. Қуйидаги матнни кўчириб олинг:

اسب و گاو و سگ مباحثه میکردند. اسب گفت: ارباب
 مرا از همه پیشتر دوست دارد، بعلت آنکه من در کشتن از زحمت
 میکشم، گاو و سیب مینی و نیز دم حمل میکنم. ولی گاو گفت:
 نه، ارباب مرا بیشتر دوست دارد، من تهیه کننده غذای
 خانواده ام. اما سگ گفت: نه، ارباب مرا از همه شما
 دوستتر دارد، زیرا که من پاسبان خانه هستم و موفقیت
 شکار او در دست من است. این همه ادعاها
 بگوش ارباب رسید و گفت: - با هم مجادله نکنید، همه
 شما برایم یکسان هستید، زیرا که هر کدام وظیفه
 معینی را انجام میدهید

Лугатлар

مباحثه	баҳс	تهیه کننده	тайёрламоқ.
علت	сабаб, ваз.	غذا	таом, овқат.
زحمت	меҳнат.	خانواده	оила
حمل	кўтариш, ташиш.	پاسبان	қоровул

شکار

ов.

مجادل

тортишув, баҳс.

ادعا

даъво, талаб.

یکسان

бир хил

137 машқ. Юқорида келтирилган матни ўзбек тилига таржима қилинг.

78 дурс. Бизнинг хонамиз

138 машқ. Пастда келтирган матни овоз чиқариб ўқинг, талаффузига аҳамият беринг:

Отоқэ мо бозорғ ва роушан аст. Дар васатэ
отоқ миз ва дар атрофэ он сандалихо қарор
ғарзэфтэ аст. Дар йек тарафэ отоқ дивон ва
дар тарафэ дигар қафасэе кэтоб розоштэ шодэ
аст. Болое миз голхо қарор дорад, кафэ отоқ-
ро бо қоли пушидэанд. Дар йек гушэ ганжэ ва
гушэе дигар наздэ панжарэ телвизйун истодэ
аст. Дар паҳлуе дивон сандалие роҳати-коно-
по ва мизэ кучэқи вокэъ аст. Дар ин отоқ мо
минэшиним ва эстэроҳат миконим. Отоқэ дига-
ри ҳам дорим кэ дар он тахтэхобхо моужуд
аст кэ он жо дарсҳоямонро ҳозэр кардэ ва го-
ҳи бози миконим. Ин отоқэ хобэ мост.

139 машқ. Куйидаги матни кўчириб олинг:

اطاق ما بزرگ و روشن است . در وسط اطاق ميز
و در اطراف آن صندلي ها قرار گرفته است . در يك طرف
اطاق ديوان و در طرف ديگر قفسه كتاب گذاشته شده
است بالاى ميز گلها قرار دارد ، كف اطاق باقالى
پوشيده است . در يك گوشه گنبه و گوشه ديگر نيز
پنجره تلويزيون ايستاده است . در پهلوى ديوان
صندلي راحتى - كانا پا و ميز كوچكى واقع است .
در اين اطاق ما مينشينيم و استراحت ميكنيم .
اطاق ديگرى هم داريم كه در آن تخت خواب ها موجود است كه
آن جا در سهايمانرا حاضر كرده و گاهى بازى ميكنيم .
اين اطاق خواب ما است .

Дуғатлар

روشن	ёруғ	پنجره	дереза.
وسط	ўрта, марказ.	تلهويزيون	телевизор.
صندى	стул	پهلوه	ён
تقفه	жавон, этажерка.	صندى راحتى - كاناپا	кресло
كف الطاق	пол	استراحت	дам олиш.
گىگىف	идиш товоқ	تمتخت خواب	каравот.
	жавони, буфет.		

I40 машқ. Юқорида келтирган матнни ўзбек тилига таржима қилинг.

79 дars. Борча ошхонасида **مالون غذاخوری کوکستان**

I4I машқ. Қуйидаги матнни овоз чиқариб ўқинг, талаффуз нормаларига аҳамият беринг:

Мо дар кудакэстон ҳар руз зоҳр барое сар-
фэ ноҳор бэ солунэ фэзохури миравим. Дар он
жо қаблан ноубатчиҳо мизҳоро ҳозэр миконанд.
Онҳо қошук, чангол, бошқоб ва эстэкон барое
ҳар нафар миғозоранд. Ноҳорэ эмрузэ мо суп ва
чулу хурэшт аст, кэ хэйли лазим ҳозэр шодэ.
Баъд аз сарфэ ноҳор барое мо одатан шарбатэ
лиму миоваранд кэ хэйли хонак ва ширин аст.

Мо аз ошпазхое худ хэйли моташаккерим, кэ
хамшэ фэзохое хошмазэ ва бо лаззат ҳозэр
миконанд.

I4I машқ. Куйидаги матни кўчириб олинг:

мадродкостан бер рорзхер брэй сфр набар бэ салон غذاخوری
میردیم و در آن جا قبله نوبتچی ها میزها را حاضر میکنند آنها قاشق
چنگال بشقاب و استکان برای هر نفر میگذارند ناهار امروز ما
سوپ و چلو خورشت است که خیلی لذیذ حاضر شده بعد از صرف
ناهار برای ما عادتاً شربت لیموی آورند که خیلی خنک و شیرین است
ما از آشپزپای خود خیلی متشکریم که همیشه غذای خوشمزه و
بالذت حاضر میکنند

Луғатлар

салон غذاخوری	- столовая, буфет	چنگال	- вилка
овқатланиш зали.		бشقاب	- тарелка
мадродкостан	- болалар борчаси.	چلو خورشت	- соусли
ظهر	- пешин, туш вақти.	гўшт, қайла, котлет.	
сфр набар	- емоқ.	خنк	- совуқ

I43 машқ. Юқорида келтирган матни ӯзбек тилига таржима қилинг.

80 дарс. Ошхонада

I44 машқ. Қуйидаги матни овоз чиқариб ўқинг, талаффуз нормаларига аҳамият беринг:

Дар ошпазхона - матбаҳ

Мо дар манзэл ошпазхонаи дорим. Дар он фэрре гози барқарор шодэ кэ барое похтанэ фэзоҳое мохталэф бэкор миравад. Ҳоло дар матбаҳэ мо йек миз, ганжэ, йек раф моужуд аст. Ҳар руз модарам ё модарбозоргам дар ошпазхона барое мо фэзоҳое лазиз оmodэ миконанд. Дар йек тарафэ очок "фарр" обгушт мипазад, дар тарафэ дигар кэтри гозоштэ шодэ кэ дар он чоъи ҳозэр мишавад. Хоҳарам ва ман аглаб бэ модарамон комак миконим. Лолэ зарфҳоро мишунд, ман сибзамини пуст миканам.

I45 машқ. Қуйида келтирган матни кўчириб олинг:

در آشپزخانه - مطبخ

مادر منزل آشپزخانه ای داریم در آن فرگازی
برقرار شده که برای پختن غذا های مختلف بکار میرود
حالا در مطبخ ما یک میز گنجه یک دف موجود است
هر روز مادرم یا مادر بزرگم در آشپزخانه برای ما
غذا های لذیذ آماده میکنند در یک طرف اچاق
(فر) آبگوشت میپزد، در طرف دیگر کتری گذاشته
شده که در آن چائی حاضر میشود خواهرم و من هم
اغلب به مادرمان کمک میکنیم لاله ظرفهارا
میشوید من سبب زمینی پوست میکنم

Дуғатлар

آشپزخانه	- ошхона	رف	раф, полка.
مطبخ	- ошхона	اچاق	- учоқ, печка, плита
فرگازی	- газ плитаси.	آبگوشت	- шўрва
مختلف	- турли, хилма-хил.	کتری	- чойник.

I46 машқ. Юқорида келтирган матнни ўзбек тилига таржима қилинг.

8I дарс. Куз

I47 машқ. Қуйида келтирган матнни баланд овоз билан ўқинг, талаффузига аҳамият беринг:

Поъиз

Авохэрэ поъиз аст. Ҳаво сард шодэ, борон миборад, бодэ тонди мивазад, дарахтон орён шодэ, алафҳо хошк гаштэанд. Заминро баргҳое хошкэ зардэ талоъи пушидэ аст. Кэштзорҳо ва жангалҳоро сокут фаро гэрэфтэ аст. Паррандэгон ҳамэ париданд, аммо гонжэшкҳо бо жик-жикашон ва зорҳо бо рор-рорашон дар ҳамэ жо ин сокутро мишэкананд. Дар ин фасл донэшомузон бэтахсилэ худ эдомэ мидэҳанд.

I48 машқ. Қуйида култирган матнни кўчириб олинг:

پائيز

اواخر پائيز است هوا سرد شد باران مبارک باد

تندی میوزد، درختان عریان شده علفها خشک
گشته اند. زمین را برگهای خشک زرد طلائی پوشیده است
کشتزارها و جنگل بار اسکوت فرا گرفته است پرندگان
همه پریدند اما گنجشک ها با جیک جیک شان وزاغها
با غار غار شان در همه جا این سکوت را میشکنند در این
فصل دانش آموزان بتحصول خود ادامه میدهند

Луғатлар

پائیز	-куз	سرد	-совуқ
اواخر	-охирлар,	عریان	-яланғоч.
	сўнг.	گنجشک	-чумчуқ.

149 машқ. Юқорида келтирган матнни ўз-
бек тилига таржима қилинг.

82 дарс. Мен эрталаб нима қиламан?

150 машқ. Қуйида келтирган матнни баланд
овоз билан ўқинг, талаффузига аҳамият беринг:

Собҳэ ман

Ҳар руз собҳ зуд боланд мишавам, бэ вар-

ээш машгул мигардам, пас аз он рахтэ хобэ
худодро жамъ миконам ва барое шосту шу бэ наз-
да рушуъи рафтэ даст ва сурат ва гарданамо
мишуям. Пас аз он бо хоулэ даст ва руямро
кошк миконам. Баъд поштэ мизэ ғазохури минэ-
минам. Ман одатан нон, карэ, панирро бо чое
иририн хэйли дуст дорам. Пас аз сарфэ собҳонэ
лабосамро мипушам. Кифамро бардоштэ бэ да-
вэстон миравам.

151 машқ. Қуйидаги матнни кўчириб олинг:

صبح من
هر روز صبح زود بلند میشوم، بوززش مشغول میگردم
پس از آن رخت خواب خود را جمع میکنم و برای
شست و شو بنزد درو شوی رفته دست و صورت
و گردنم را میشویم پس از آن با حوله دست و رویم را
خشک میکنم بعد پشت میز غذا خوری میشینم
من عادتاً نان، کره، پنیر را با چای شیرین خیلی

دوست دارم پس از صرف صبحانه لباسم را میپوشم.
کیفر برداشته به دبیرستان میروم.

Луғатлар

صبح	-тонг, сахар пайти.	حوالہ	-сочиқ.
ورزش	-спорт, гимнас-	خشک کردن	қуритмоқ,
	тикаси, бадан тарбияси.		артмоқ.
روخت خواب	-кўрпа-тўшак, стол атрофи,	پشت مينر	ётадиган ўрин.
شست و شو	-ювиниш.	صبحانه	-нонушта.
روشنی	-умивальник.	کره	-сариеғ.
صورت	-юз, афт.	کیف	-портфель.

152 машқ. Юқоридаги матнни ўзбек тилига таржима қилинг.

83 дарс. Гаплашмоқ

153 машқ. Қуйидаги матнни баланд овоз билан ўқинг, талаффузига аҳамият беринг:
Роушан ту мадодэ сорх дори? На, Ростам мадодэ сорх надорам. Шояд рангэ сорх дори? На, рангэ сорх ҳам надорам. Поккон чэ тоур? Он ҳам нист.

Шас ҳич чиз надори Роушан? На мэдод, на ранг
на поккон. Ман ҳамэ чиз дорам, вали ҳоло фа-
ромуш кардам кэ дар киф бэгзорам. Ман ҳам ҳа-
мэ чиз дорам, вали осулан бэхич кас наמידэхам.
Дабир баъд аз шониданэ ин соҳбат гофт: Ростам
ту хэйли биэнтэзоми, аммо ту Роушан рафиқэ
хуби нисти.

154 машқ. Қуйидаги матни кӯчириб олинг:

گفتگو

روشن تو مداد سرخ داری؟ نه، رستم مداد سرخ ندارم
شاید رنگ سرخ داری؟ نه، رنگ سرخ هم نیست پاک کن
چه طور؟ آن هم نیست پس هیچ نداری روشن؟
نه مداد، نه رنگ، نه پاک کن من همه چیز دارم ولی فراموش
کردم که در کیف بگذارم من هم همه چیز دارم ولی اصولاً بهیچ
کس نمیدهم دبیر بعد از شنیدن این صحبت گفت:
رستم تو خیلی بی انتظامی، اما تو روشن رفیق خوبی نیستی.

Дуғатлар

مداد	-қалам.	وبير	-ўқитувчи.
پاک کن	-ўчирғич.	بيلىق	-дидсиз, бе-
كيف	-портфель.		табъ, завқсиз.

155 машқ. Юқорида келтирган матни ўзбек тилига таржима қилинг.

84 дарс. Тугма

دگر

156 машқ. Қуйидаги матни баланд овоз билан ўқинг, талаффузига аҳамият беринг:

Рузи догмэе пироханэ Ростам кандэ шод.
Бэназдэ хоҳараш рафт ва гофт: -Шахло ин дог-
мее маро бэдуз! -Ками сабр кон Ростам, ман
дарсҳоямро ҳозэр конам, баъд мидузам. Ростам
хэйли сабр кард ва тоқаташ тоқ шод ва бэназ-
дэ модараш рафт. -На-нэжун ин догмэе маро
бэдуз, хэйли хоҳэш миконам. -Пэсарам қадри
сабр кон. Мибини кэ ноҳор мипазам. Баъд ми-
дузам. Ростам хэйли монтазэр шод, ҳавсалааш
сар омад. Сузаннахи гэрэфт ва догмэро духт.
- Нэгоҳ, конид кэ чэ жури ман догмэро қашанг

духтам. Шахло ва модараш бэ ҳамдигар нэгоҳи .
карданд ва бо лабханд гофтанд:-Офарин Ростам!

157 машқ. Қуйидаги машқни кўчириб олинг:

دگمه

روزي دگمه پيرابن رستم کنده شد. بنزد خواهرش
رفت وگفت :- شهلای این دگمه مرادوز!
کمی صبر کن رستم من در سهامیرا حاضر کنم بعد میدوزم.
رستم خیلی صبر کرد و طاقتش طاق شد و بنزد مادرش رفت
نه نه چون این دگمه مرادوز خیلی خواهرش میکنم.
پسرم قدری صبر کن میبینی که نهار میپزم. بعد میدوزم
رستم خیلی منتظر شد حوصله اش سر آمد سوزن نخی
گرفت و دگمه را دوخت . - نگاه کنید که چه جوری من
دگمه را قشنگ دوختم. شهلای مادرش به همدگر نگاهي
کردند و بالبخند گفتند :- آفرین رستم!

پيرايڻ - кўйлак.

منتظر - кутувчи
интизорлик.

کنڊن юлмоқ, узмоқ,

суғуриб олмоқ.

نہ نہ جان - онажон.

حوصلہ نہی - чидам, ҳафсала.
سوزن - игна билан ип.

طاقت - тоқат, чидам

چہ جوری - қандай.

نہار - тушлик.

تشنگ - чиройли

لبخند - табассум.

I58 машқ. Юқоридаги матни ўзбек тилига таржима қилинг.

85 дарс. Кундузлари нима қиламан?

I59 машқ. Қуйидаги матни баланд овоз билан ўқинг, талаффузига аҳамият беринг:

Рузҳо чэ кор миконам?

Мо ҳар руз дар дабэстон чаҳор-панж соат дарс михоним. Мо дар дарс бэхондан, навэштан, ҳэ-соб, наққоши ва ғайрэхо машғул мишавим. Ҳан-гомэ танаффус бози миконим. Соатэ I2 бэхонэ бар мигардим. Ман пас аз сарфэ ноҳор ками дар ҳаёт бози кардэ баъд дарсҳоямро ҳозэр мико-

нам. Аслан латифзо, ҳакоётро ҳэйли дуст до-
рам ва аксар бэхонданэ онҳо машғул мишавам.

160 машқ. Қуйидаги матнни кўчириб олинг:

روز با چه کار میکنم؟

Маҳр рӯз дар дӯстӣ чӣ ҳаҷар - беш ҳаҷат дарс минаваним
маҳр дарс нахуандан, нахуштан, ҳисаб, нақашӣ ва ғайра
машғул минашويم. ҳаҷам танфас бавзӣ минаким. ҳаҷат 12
наҳане бринағрдим. - мин псал аз сарф наҳар кми дар ҳият
бавзӣ куҳре баъд дар семайра ҳаҷар минаким. اصلاً لطيفه
ҳаҷайат راҳили دوست دارم واکثر بنخواندن آنها
مَشغول ميشوم

луғатлар

دستان - бошланғич
мактаб.

ҳаҷам - вақт, он.

ҳият - ҳовли.

ҳисаб - ҳисоб, арифметика.

اصلاً - аслида.

нақашӣ - қизмачилик.

161 машқ. Юқоридаги матнни ўзбек тилига

таржима қилинг. - 174 -

96 дарс. Кечалари нима қиламан

I62 машқ. Қуйидаги матнни баланд овоз билан ўқинг, талаффузига аҳамият беринг:

Шабҳо чэ миконам

Ҳангомэ шаб ҳамэе аъзое хонэводэе мо дар манзэл жамъ мишаванд. Модарам фэзо мипазад. Пэдарам дар похтанэ хурок бэ у комак минамояд. Ман ҳам бо у ағлаб машғул мишавам. Хоҳарам дарсҳояшро ҳозэр миконад. Баъд ҳамэ बारे хурданэ шом доурэ миз минэшиним. Одатан баъд аз шом бэ хонданэ афсонэ мипардозам ва пас аз шосту шу дар соатэ 10 михобим.

I63 машқ. Қуйидаги матнни кўчириб олинг:

شبه‌ها چه می‌کیم
هنگام شب همه اعضای خانواده ما در منزل جمع میشوند
ما درم غذا می‌پزد پدرم در پختن خوراک با دکتیمک می‌نماید
من، هم با او اغلب مشغول می‌شوم خواهرم درسهایشرا

حاضر میکند بعد ہمہ برای خوردن شام دور میر
مینشینیم عادتاً بعد از شام بہ خواندن افسانہ
میپردازم و پس از شست و شو در ساعت
۱۰ میخوابم

Ўзатлар

خانواده	- оила, хонадон.	اغلب	- кўпинча.
منزل	- турар жой, уй, манзил.	شام	- шом, кечки овқат
خوراک	- овқат.	عادتاً	- одатда.

I64 машқ. Юқоридаги матнни ўзбек тилига

таржима қилинг.

87 даре. Икки олма

I65 машқ. Қўйидаги матнни баланд овоз

билан ўқинг, талаффузига аҳамият беринг:

Ду сиб

Модарам ду сибэ сорхэ бозорг овард. Ро-

ушан сибҳоро дид, пише ход фэкр кард кэ йек

сиб молэ ман аст, дигар молэ хоҳараш, вали

модар ҳар ду сибро бəхоҳараш дод. Бə Роушан
гофт: -Ту сибҳоятро баҳор хурдэи. У гофт:
- Дар баҳор сиб набуд кə ман хурдэ бошам.
Модараш ганжэро боз кард ва шохэе хошкшодэи-
ро бə у нэшон дод ва порсид: -Ин шохэро кə
шəкастэ аст? Роушан бо таъажжоб нəгоҳи бəшо-
хэ кардэ гофт: -Ман, аммо дар он вақт ин шохэ
фақат йек голэ кучэки дошт. Модараш жавоб дод:
- Ори, аммо аз ин голэ кучэки момкэн буд кə
сиби бəрасад. Ҳоло фаҳмиди кə ту сибатро чə
тоур дар баҳор хурди!

166 машқ. Қуйидаги матнни кўчириб олинг:

دوسيب

مادرم دوسيب سرخ بزرگ آورد روشن سيب بارا
ديد پيش خود فكر كرد كه يك سيب مال من است و سيب ديگر
مال خواهرش دلي مادر برد و سيب را بخواهرش داد
بروشتن گفت: تو سيبهايترا لچار خورده اي او گفت:

دربهار سيب نبود که من خورده باشم مادرش گنجہ را
باز کرد و شاخہ خشک شدہ را باو نشان داد و پرسيد:
- اين شاخہ را که شکستہ است؛ روشن با تعجب نگاہي
بشاخہ کردہ گفت: من . اما در آن وقت اين شاخہ
فقط يک گل کوچکی داشت . مادرش جواب داد: آری
اما از اين گل کوچکی ممکن بود کہ سيبی برسد . حالا
فهميدی کہ تو سيبترا چہ طور در بہار خوردی!

Дуғатлар

پیش خود -ўзича
مال من -меники.
менинг нарсам.

باز کردن -очмоқ.
چہ طور -қандай,
қандай қилиб.

167 машқ. Юқоридаги матни ўзбек тилига таржима қилинг.

88 дарс. Кексаларга ёрдам бериш керак!

168 машқ. Қуйидаги матни баланд овоз билан ўқинг, талаффузига аҳамият беринг:

Бэ пирон комак бояд кард!

Нанэе мо пир шод, аммо хэйли захмат ми-
кашад. У навэхое худро бо навозэш ва молотэ-
фатэ зээди парварэш мидэхад. Бэхамин эллат
ноубовэгон уро хэйли дуст доранд ва эхтэром
мигозоранд. Вақти бозорг мишаванд бэ ноубэе
худ бэмодарбозоргашон комак миконанд. Хосроу
ва Эродэ аксар бэназдэ нанэжонэ худ мираванд
ва бэ у дар корэ рофту рубэ манзэл мадад ми-
расонанд. Эродэ кафэ хонэро мишуйад, Хосроу
қолиҳоро таккон мидэхад. Онҳо дар ҳозэр на-
муданэ ғэзоҳо ҳам бэмодарбозоргашон комак
минамоянд.

169 машқ. Қуйидаги матнни кӯчириб олинг:

بہ پیران کمک باید کرد
نه نه ما پیر شد، اما خیلی زحمت میکشد. اونوه های
خود را با نوازش و ملاطفت زیادی پرورش میدهند بهمین
علت نوباوگان او را خیلی دوست دارند و احترام میگذارند

وقتى بزرگ ميشوند به نوبه خود بمادر بزرگشان کمک
 ميکنند. خسرو اراده اکثر بنزد نه نه جان خود ميروند
 و به او در کار رفت و روب منزل مدد ميبرسانند اراده
 کف خانه را ميشويد، خسرو قالی بار ايتکان ميدهد آنها
 در حاضر نمودن غذا با هم بمادر بزرگشان کمک زياد
 مينمايند

Лугатлар

етиштириш,	پورش	она, катта она.	نه نه
парвариш қилиш.		қари, чол, кекса.	پير
йигит,	نوباوگان	меҳнат, заҳмат.	زحمت
ўспирин.		набера, невара.	نوه
навбат.	نوبه	эркалаш, меҳр.	نوازش
буви, катта она	مادر بزرگ	меҳрибонлик.	
супурги,	رفت و روب	илтифот, мар-	ملاطفет
супуриб тозаламоқ.		ҳамат, меҳрибонлик.	
пол	کف خانه	қоқилмоқ,	تکان
		силкитмоқ.	

170 машқ. Юқоридаги матнни ўзбек тилига таржима қилинг.

89 дарс. Бизнинг оила

171 машқ. Қуйидаги матнни баланд овоз билан ўқинг, талаффузига аҳамият беринг:

Хонэводэе мо

Хонэводэе мо бозорг ва аз ҳафт нафар эборат аст: пэдар ва модар, жадд ва жаддэ, бародар ва хоҳару ман. Пэдарам ҳануз жавон аст ва дар кулхуз кор миконад. Модарам ҳам жавон будэ ва озвэ кулхуз аст. Дар кулхузэ мо аслан памбэ микоранд. Модарам бо мошинэ памбэчини памбэ мичинад. Пэдарам кэштзорэ памбэро обёри миконад. Жадд ва жаддэе ман пир ҳастанд. Онҳо дар корэ хонэ бэ мо комак миконанд. Хоҳарэ бозоргам дар кэлосэ чаҳорум таҳсил миконад. Ман ҳам ҳамин сол бэ дабэстон рафтам. Бародарэ кучэкам бэ кудакэстон миравад. Мо ээндэгие осозштэ ва роҳати дорим.

172 машқ. Пастдаги матнни кўчириб олинг:

خانواده ما بزرگ و از هفت نفر عبارت است
 پدر و مادر، جد و جده، برادر و خواهر و من. پدرم هنوز
 جوان است و در کلخوز کار میکند. مادرم هم جوان
 بوده و عضو کلخوز است. در کلخوز ما اصلاً پنبه میکاردند
 مادرم با ماشین پنبه چینی پنبه میچیند پدرم کشتزار
 پنبه را آبیاری میکند. جد و جده من پیر هستند
 آنها در کارخانه بامالک میکنند خواهر بزرگم در
 کلاس چهارم تحصیل میکند من هم همین سال
 بدبستان رفتم برادر کوچکم بکودکستان میرود
 ما زندگی آسایشته و راحتی داریم.

Дуғатлар

جد - экинзор. - کشتزار
 - бобо, бува. - جد

جدّه - буви. - جمع
 - йиғиш, жам, кўплик. -

اصلاً - аслда - آبیاری
 - суғориш, ирригация -

پنبه - пахта. - کودکستان
 - болалар ботчаси -

173 машқ. Юқорида келтирилган матни ўзбек тилига таржима қилинг.

90 дарс. Светофор

174 машқ. Қуйидаги матни баланд овоз билан ўқинг, талаффузига аҳамият беринг:

Чароғэ роҳнамо

дабирэстонэ мо дар хэёбонэ порэздэхоми
воқэъ аст. Дар ин хэёбон аз собхэ зуд то
нимэе шаб утумубилхэ, утубусхэ, тэромвохэ,
утубусхэе барқи доиман дар ҳаракатанд. Рузи
полисэ роҳнамоёи бэ дабистон омад ва аз
мо порсид: Бачэхэ, оё шомо аз қавоздэ убу-
ра морур эттэлэ дорид? Ҳамэе бачэхэ бо
сэдое боланд гофтанд: Мотталэим! мотталэим!
Полис бо ҳолатэ таважоб пуз чанди задэ, гофт:
- Ҳоло мибиним этэлэётэ шомо то чэ андозэ
аст. Аз кифаш модэлэ чароғэ роҳнаморо бирун
овардэ, порсид: -Ин рангэ сорх, чэ бояд кард?
Ҳамэ посох доданд: Мо бояд таваққоф коним то
васоэлэ нақлие убуру конад. Саҳиҳ аст! Ҳоло

рангэ сабэ намоён шод, дар ин ҳол чэ хоҳид кард? Йеки гофт: -Мо бояд бэгзарим ва васоз-
лэ нақлие мотаваққоф мишавад. Полис дар жа-
воб чонин эзҳор кард: -Офарин, Маълум миша-
вад кэ аз қавоздэ убуро морурэ роҳ эттэлоьо-
ти дорид!

175 машқ. Қуйидаги матнни кӯчириб олинг:

چراغ راہنمائی

دبیرستان مادر خیابان پر از دحامی واقع است. در این
خیابان از صبح زود تا نیمه شب اتومبیل ها، اتوبوس ها
ترا مو اها، اتوبوس های برقی دائماً در حرکتند روزی
پلیس راهنمایی دبیرستان آمد و از ما پرسید: بچه ها آیا
شما از قواعد عبور و مرور اطلاع دارید؟ همه بچه ها با صدای
بلند گفتند: مطلعیم! مطلعیم! پلیس با حالت تعجب
پوز چندی زده گفت: - حالا میبینیم اطلاعات شما
تا چه اندازه است؟ از کیفش مدل چراغ راهنما را

بیردن آورد پرسید: - این رنگ سرخ، چه باید کرد؟
 همه پاسخ دادند: - ما باید توقف کنیم تا وسایل
 نقلیه عبور کنند. صحیح است! حالا رنگ سبز نمایان
 باشد، در این حال چه خواهید کرد؟ یکی گفت: ما باید
 بگذریم و وسایل نقلیه متوقف میشوند. پلیس
 در جواب چنین اظهار کرد: - معلوم میشود که از
 قواعد عبور و مرور راه اطلاعاتی دارید!

Луғатлар

خیابان	кӯча, боғкӯча.	اتوبوس برقی	тролейбус.
پرازو حام	шовқинли, сершовқин, гувиллаган.	پلیس راهنمایی	ГАИ милицияси
واقع است	жойлашган.	قواعد	қоидалар.
نیمه شب	ярим кеча.	عبور	ўтиш, кечиб
اتومبیل	автомобиль	عبور و مرور	қатнов, ҳа-
اتوبوس	автобус		ракат, ўтиш.
تراموا	трамвай.	چهارراه	чорраҳа.

اطلاع - хабар, дарак

информация

مطلع - хабардор

پوززون - илжаймоқ,

илжайиш, кулиб қўйиш.

مدل - модель, қолип

پاسخ - жавоб.

توقف - тўхташ, тўхтамоқ.

وسایل - восита.

نقلیه - транспорт.

متوقف - тўхтаган.

тўхтамоқ.

I76 машқ. Юқоридаги матни ўзбек тилига таржима қилинг.

9I дарс. Бизнинг Ватанимиз

I77 машқ. Қуйидаги матни баланд овоз билан ўқинг, талаффузига аҳамият беринг:

Миҳанэ мо

Миҳанэ мо Эттэходэ Шурави кэшварэ паҳно-
варист. Ҳангоми кэ дар ноқотэ шэмоп шаб фа-
ро мирасад дар гушэе дигар собҳ мишавад. Вақ-
ти кэ дар сибри хамэ жоро барф пушидэ руе
обҳо ях бастэ аст, дар самтэ жануб борҳо
сабзу хоррам, голҳо шокофтэ мишаванд ва дар
кэштзорҳо бэ зероят шоруь миконанд. Аз Ховар

то Бохтарэ кэшварэ мо бояд бо қатор дар зар-
фэ чанд руз мософэрат кард. Дар мамлэкатэ мо
мардом бо мэллэятэ мохталэф: рус ва украини,
тожик ва молдови, узбак ва горжи ва ғайрэ
дустонэ бо хам зэндэги миконанд, агарчэ за-
бон ва орфо одобэ гуногун доранд, вали ҳада-
фэшон дар ҳаёт йекист.

178 машқ. Қуйидаги матнни кўчириб олинг:

میهن ما

میهن ما اتحاد شوروی کشور پهناور سیست، ینگامی که در
نقات شمال شب فرا میرسد در گوشه دیگر صبح میشود وقتی که
در سبزی همه جا را برف پوشیده، روی آبهای یخ بسته است،
در سمت جنوب باغها سبز و خرم، گلها شکفته میشوند و در
کشتزارها با بذر اعلت شروع میکنند از خاور تا باختر کشور
ما باید قطار در طرف چند روز مسافرت کرد در مملکت
ما مردم با ملیت مختلف، روس و اوکراینی، تاجیک

و مالداوى، از بىك، گرجى و غيره دوستانه با هم زندگى
مىكنند. اگر چه زبان و عرف و آداب گوناگون دارند ولى
هدفشان در حيات يکى است

Лугатлар

ميهن - ватан.	شکفته - очилган,
اتحاد - Иттифок	гуллаган.
شوروى - Совет	زراعت - деҳқончилик
پهناور - кенг, ёйик.	شروع - бошланиш,
هنگام - вақт, он	бошламоқ.
نقاط - нуқтадар	خاور - Шарқ.
فرارسيد - етиб олмоқ,	باختر - Ғарб, Бақтрия.
گوشه - бурчак.	قطار - поезд.
سيبرى - Сибирь .	طرف ... ичида.
	مسافرت - сафар, саёҳат
پوشيدن - ёпмоқ.	مليت - миллийлик.
بسته - боғлиқ.	مختلف - турли, хилма-хил
ёпиқ, боғламоқ.	گرجى - грузин
سمت - тараф, томон.	هدف - нишон, мақсад.

179 машқ. Юқорида келтирган матни уzbek тилига таржима қилинг.

92 дарс. Доктор мактабимизда

180 машқ. Қуйидаги матни баланд овоз билан ўқинг, талаффузига аҳамият беринг:

Дуктур дар дабирэстон

Эмруз дуктур бэ дабирэстонэ мо омад. Ҳамэ донэшомузонро муойэнэ кард. Сэпас бэ омузгор гофт: Бэхтар он аст кэ Парвиз ва Рашидро дар нимкатэ аввал бэншонид, бэ эллатэ онкэ чашмэ Парвиз заъиф аст, қоввэе шонавоие Рашид сост аст. Бэ мо ҳам дуктур чонин дастур дод: Бачэхо хангомэ танаффос даричэхое панжарэро боз конид! Шабҳо қабл аз хоб дандонхоро тамиз кардэ даст ва ру ва поҳоро хуб бэшуйид. Ин йеки аз шароъэтэ лозэмэе бэхдошт аст.

181 машқ. Қуйидаги матни кўчириб олинг:

دكتور د دبیرستان

امروز دکتر به دبیرستان ما آمد همه دانش آموزان ما اینه

کرد سپس به آموزگار گفت: بخت آنست که پرویز
 ورشید را در نیمکت اول بنشانید، بعلت آنکه چشم
 پرویز ضعیف است، قوه شنوایی رشیدست است
 بما، هم دگر چنین دستور داد: بچه ها هنگام تنفس
 در بچه های پنجره را باز کنید! شبها قبل از خواب
 دندانها را تمیز کرده، دست و رو پاها را خوب بشوئید
 این یکی از شرائط لازم بهداشت است.

Луғатлар

دانش آموز - ўқувчи.	دستور - қўлланма
معاینه - кўриш, қараш.	دریچه - форточка.
معاینه طبّی - врач қараши.	پنجره - дөреза.
سپس - кейин.	قبل - олд, олдин.
آموزگار - ўқитувчи.	شوئید - ювинг.
نیمکت - парта.	شرائط - шарт, шароит
ضعیف - кучсиз, заиф.	لازم - керак, лозим
شنوایی - эшитиш.	بهداشت - гигиена, санитария

182 машқ. Юқоридаги матнни ўзбек тилига таржима қилинг.

93 дарс. Махсус истилоҳлар

183 машқ. Қуйида келтирган матнни овоз чиқариб ўқинг, талаффузига аҳамият беринг:

Эстэлоҳотэ хос

Эстэлоҳотэ форси маслэ забонҳое дигар хосусиятҳое моъайани доранд: Масалан, барое эбросэ соруро табассом, ҳаяжон, таърифу таҳсин, танаффор, надомат ва ғайрэ эстэлоҳотэ мохталэф бархурд миконим. Чанд намунае ин каламотро мотазаккэр мишавим:

-Салом арз миконам! Эзҳорэ эродат минамоям!
Лотфатон кам нашавад! Марҳамататон эзёд!
Собҳ бэхайр! Шабатон хуш!

Каламоти ҳастанд кэ моаррэфиконандэе мо-саррат ва хушнуди ҳастанд, масалан:

- Аз лотфатон хэйли моташаккэрам! Бэ колбэе дарвишиё мо қадам ранжэ фармоъид! Қадам болое чашм! Хэйли маъзарат миҳоҳам кэ натавонэстам

хэдмат бэрасам! Эжозэ бэфармоид кэ бо шомо
ходохофэзи намоим! Баъзи ҳолотэ таҳассоромиз
чонин каламот эзҳор мишавад: Оҳ! Афсус! Воҳ-
воҳ! Вовайло! Эстэлоҳотэ таъриф ва тамжид бэ
ин тарз эброз мишавад: Баҳ-баҳ! Офарин! Аҳ-
санти! Чэ хуб! Чэ ҳошмазэ! Чэ хушгол!

184 машқ. Қуйидаги матни кўчириб олинг:

اصطلاحات خاص

اصطلاحات فارسی مثل زبانهای دیگر خصوصیت معینی
دارند؛ مثلاً، برای ابراز سرور و تبشُّم، هیجان، تعریف و
تحسین، تنفّر، ندامت و غیره به اصطلاحات مختلف
برخور می‌کنم. چند نمونه این کلمات را متذکر میشویم:
سلام عرض می‌کنم! اظهار ارادت مینمایم! لطفتان
کم نشود! مرحمتتان زیاده! صبح بخیر! شب‌تان خوش
کلماتی هستند که معرفی‌کننده مسرت و خشنودی هستند
مثلاً از لطف‌تان خیلی متشکرم!

بکلبه درویشی ما قدم رنجه فرمائید! قدم بالای چشم! خیلی
معذرت میخواهم که نتوانستم خدمت برسم! اجازه بفرمائید که
باشما خدا حافظی نمایم. بعضی حالات تحسیر آمیز چنین
کلمات اظهار میشود: آه، افسوس، واه- واه، وادید
اصطلاحات تعریف و تمجید به این طرز ابراز
میشود: به- به، آفرین، احسنت، چه خوب، چه
خوشمزه، چه خوشگل.

Дураатлар

اصطلاح - истилоҳ,	تمسین - мақтов, таҳсин
терминлар.	учрашув - بر خورو
اصطلاحات - терминология.	туқнашув, учраш.
خاص - хос, махсус.	کلمات - сўзлар
ابراز - аъҳор қилиш,	متذکر - зикр қилмоқ.
кўрсатмоқ, аъҳор этмоқ.	эслатувчи, эслаш.
سرور - сардор	

بکلبه درویشی ما قدم رنجہ فرمائید - таништир - معرفتی کننده

моқ, таништириш.

Дарвишона кулбамизга

Кадам ранжида қилинг! - шодлик, қувонч - مسرت

ҳасратли - تحسّر آمين

мақтов - تمجيد

سلام عرض میکنم!

Салом етқураман!

اظہار ارادت مینمایم!

Мойиллик изҳор қиламан!

لطفتان کم نشود

Лутфингиз кам бўлмасин!

مرحمتان زیاد

Кўп марҳаматли!

صبح بخیر

Хайрли тонг!

شبتان خوش

Хайрли тун!

از لطفتان خیلی متشکرم

Лутфингиздан бе-

ҳад миннатдорман!

قدم بالای چشم

Кадамнингиз кўз устига!

خیلی معذرت میخواهم که
نتوانستم خدمت برسم

Жуда маъзур тутасиз ки

хизматингизни килаолма-

ажازه نفرمائید که باشما
خدا حافظی نمایم

Ижозат бергайсиз сиз

билан хайрлашсам!

офарин, бора-احسنت

калло, жуда соз!

چه خوب - қандай яхши!

چه خوشتره - қандай мазали!

چه خوشگل - қандай чиройли!

185 машқ. Юқоридаги матнни ўзбек тилига таржима қилинг.

94 дарс. Форс тили дарси

186 машқ. Пастдаги матнни баланд овоз билан ўқинг, талаффузига аҳамият беринг:

Дарсэ забонэ форси

Фаррош занг мизанад. Мо бэкэлос миравим,
омузгор ворэдэ кэлос мишавад. Мо хамаги бонд
шодэ мигуъим: Салом! Омузгор жавоб мидэхад:
-Салом бачэхо, эмруз кэшэкчи кист?

Ростам бархостэ бэфорси посох мидэхад:

- Эмруз новбэе ман аст. Кэлос пок, тахтэ ва
коҳнэ ҳозэр аст. Омузгор: Аҳсант! Кэ нист?

Новбэчи жавоб мидэхад: Роушан дар намоёшотэ
телвизийун шэркат миконад ва Мадинэ ҳам ма-
риз аст. Бэфармо бэншин, офарин бэ ту. Бэ забонэ
форси хуб ҳарф мизани. Ҳоло кэтобҳорро боз
конида, дарсэ эмрузе мо "Гофтугу" аст.

— 187 машқ. Қуйидаги матнни кўчириб олинг:

درس زبان فارسی

فراش زنگ میزند. ما بکلاس میرویم. آموزگار وارد

کلاس میشود ما همگی بلند شده میگوئیم: سلام!

آموزگار جواب میدهد سلام. بچه ها: امروز کشکچی کیست؟

رستم برخاسته بفارسی پاسخ میدهد: امروز نوبه من است.

کلاس پاک، تخته و کهنه حاضر است آموزگار: احسنت!

که نیست؟ نوبه چی جواب میدهد: روشن درنمایشات

تلویزیون شرکت میکند و مدینه هم مریض است

بفرمانشین آفرین بتو! بزبان فارسی خوب حرف

میزنی. حالا کتابهارا باز کنید، درس امروز ما

”گفتگو“ است.

Лугатлар

زنگ - қўнғироқ.

وارد - кирувчи.

بلند شدن - турмоқ.

کشکچی - наватчи,

فراش - швейцар,
фаррош.

برخاستن - турмоқ.

پاسخ	- жавоб.	شرکت	- ширкат.
نوبه	- навбат.	مریض	- касал, бемор.
پاک	- тоза.	بفرما	- марҳамат.
تخته	- доска	حرف زدن	- гапирмоқ.
تمايشات	- кўрсатув.	باز کردن	- очмоқ.

188 машқ. Юқоридаги матнни ўзбек тилига таржима қилинг.

95 дарс. Биз мактабга борамиз

189 машқ. Қуйида келтирган матнни баланд овоз билан ўқинг, талаффузига аҳамият беринг:

Мо бэ дабирэстон миравим

Таътилотэ зэмэстонэ бэпоён расид. Мо хэй-
ли хуб эстэроҳат кардим. Боз бэ дабирэстон
миравим. Чун ҳаво сард аст ва зэмэстон эдэ-
мэ дорад, Ростам полтуе гарм ва колоҳ, пус-
тин ва дасткашэ чармин ва чакмэ пушидэ аст.
Ман полту, русари, дасткаш ва кафшэ зэмэсто-
ние гарм дар бар дорам. Модарам бэ биморэс-
тон ва пэдарам бэ корхонэ миравад. Модарбо-

зоргам бэ марозэ барое харид равон мишавад.

Дар хэёбонхо мардом зээданд. Бозоргон бэ кор
ажэлэ миконанд ва донэшомузон зуд зуд равно-
нэе дабирэстон мишаванд. Ин ҳам мадрасэе мо.
Дабирэстонэ мо хэйли роушан ва гарм аст. Ха
мэе дабирон ва ҳамшоғэрдон дар ин жо ҳозэр
хастанд.

190 машқ. Қуйидаги матни кўчириб олинг:

ما به دبیرستان میرودیم
تعطیلات زمستانه بپایان رسید ما خیلی خوب
استراحت کردیم. باز به دبیرستان میرودیم چون
هوای سرد است و زمستان ادامه دارد رستم پالتوی گرم
و کلاه، پوستین و دستکش چرمین پوشید و است. من
پالتو و دوسری، دستکش و کفش زمستانی گرم دربردارم
ما درم به بیمارستان و پدرم به کارخانه میرود ما در بزرگم
به مغازه برای خرید روان میشود. درخیا بانها مردم زیاده

بزرگان به کار عجله میکنند و دانش آموزان زود زود
روان دبیرستان میشوند این هم مدرسه ما دبیرستان
ماخیلی روشن و گرم است . همه دبیران و همشاگردان
در آنجا حاضر هستند

Луғатлар

تعطیلات	-каникул.	چکمه	- этик.
استراحت	-дам олиш.	پالتوی روسری	-бош кийими,
باز	-яна, тагин.		пальто.
کلاه	-бош кийим.	کفش زمستانی	-қишлик
پوستین	-шуба, пүстин.	بیمارستان	пояфзал -касалхона
دست کش چرمین	- чармли	مغازه	- магазин.
	құлқоп	عجله کردن	- шошилмоқ,
دبیر	-ўқитувчи.		қовлиқмоқ.
سرد	- совуқ.	همشاگردان	-синфдошлар.

191 машқ. Юқорида келтирган матнни ўзбек тилига таржима қилинг.

96 дарс. Янги йил

192 машқ. Қуйидаги матнни баланд овоз билан ўқинг, талаффузига аҳамият беринг:

Солэ ноу

Бэзуди солэ ноу фаро мирасад. Дар мад-
расе мо маросэмэ жашнэ солэ 'ноу баргозор
мишавад. Мо барое орозшэ кожэ солэ ноуи бо-
зичэхо мисозим. Коғаз ва ранг ва сэришт,
қайчи ва памбэ миғирим, дохтарон миборранд
ва ранг мизананд, пэсарон нақоши миконанд.
Ростам дар наққоши маҳоратэ бисазоғи дорад,
парвонэхое зибое рангоранг миқашад ва дох-
тарон барфдонэхо дорост миконанд. Ҳамэ бо
ҳам таронэ миконанд, таронэхоғи кэ дар ай-
ёмэ жашн покубон ва дастзанон доурэ кож
таранном минамоянд. Оё шомо ҳам бачэхо ин
жур барое эстэқболэ идэ солэ ноу омонэ ми-
шавид?

193 машқ. Қуйидаги матнни кўчириб олинг:

سال نو

بزودی سال نو فرامیرسد در مدرسه ما مراسم جشن

سال نو برگزار میشود ما برای آرایش کاج سال
 نوئی بازیچه هایم سازیم کاغذ و رنگ و سریش قیچی
 و پنبه میگیریم، دختران میبزنند و رنگ میزنند، پسران
 نقاشی میکنند رستم در نقاشی مهارت بسزائی دارد.
 پروانه های زیبای رنگارنگ میکشد و دختران برف
 دانه ها درست میکنند. همه با هم ترانه مینخوانند
 ترانه هایی که در ایام جشن پاکوبان و دست زنان
 دور کاج ترنم مینمایند آيا شما هم بچه ها این جور
 برای استقبال عید سال نو آماده میشوید؟

Луғатлар

فرار سیدن	- етиб келмоқ	کاج	- арча.
برگزار شدن	- бўлиб	بازیچه ها	- ўйинчоқлар.
وترموқ، وترказموқ.		سریش	- клей، елим.
بەزاش، آرایش کردن		پنبه	- пахта.
بەзамоқ، оро бермоқ.		پروانه	- капалак.

بادشت و جنگل های سبز و نهرم پوشیده است
 درمیان ما شهرهای بزرگ و زیبا خیلی زیاد است
 که در آنها کارخانه های عظیم، مدارس، دانشگاه ها
 موجود است. روستاهای وطن ما آباد بوده از
 کلخوزها و سوخوزها عبارت است. در کشور
 به سنادر ما مردم با ملتهای مختلف: از بک تاجیک
 روس، تاتار، یهودی و غیره دوستانه با هم
 زندگی میکنند. اگر چه هر ملت دارای زبان ملی خود
 میباشد اما غیر از زبان ملی خود زبان روسی را هم
 میاموزند و به این زبان با هم حرف میزنند

Луғатлар

Совет Ўзбекистони. - ۱۹۷۹ -
 - ۱۹۷۹ -
 - ۱۹۷۹ -

бой - شروتمند

дарё - رودخانه

улур - عظیم

буюк, катта, азим.

- 206 -

دانشگاه - университет.   اکناف - чекка, чет, атроф.
 روستا - қишлоқ.   سلسله - занжир, қатор
 پيھناور - кенг, ёйиқ.   احاطه - ўрам, қамраш.
 مدارس - мадрасалар,
 ўрта мактаблар.

200 машқ. Ўқоридаги матнни ўзбек тилига таржима қилинг.

99 дарс. Ҳар нарса ўз жойида яхши

201 машқ. Қуйидаги матнни овоз чиқариб ўқинг, талаффузига аҳамият беринг:

Ҳар чиз бэжое хиш никуст

Ман масъалэро ҳал накардэ, давидам тую
 бор то бо бачэхо бози конам. Доштам мидави-
 дам, моаллэмамонро дидам. Истодам. У бэ ман
 гофт: - Чэ микони? Кожо интоур мэслэ бод
 мидави? - Ҳэж жо. Миравам тую бор.

Побэпое моаллэм бэ роҳ афтодам ва пишэ худам
 фэкр микардэм: "Лобод ҳамин ҳоло аз ман хо-
 ҳад порсид: Масъалэро ҳал кардам ё на. Жаво-
 баш чист? Ман ҳам намитавонэстам чизи бэ-
 гуям, чункэ ҳануз ҳал накардэам. Вали мо-

аллэм гофт: -Ҳаво хубист ва ман ғоуран дон-
болашро гэрэфтам: -Балэ, хэйли хубаст, вали
дэл туге дэлам набуд ва митарсидам ногаҳон аз
масъалэ бэпорсад. Вали у бо ҳамон қэёғзе хан-
дон гофт: -Дэморат чэ қэрмэз шодэ! - Дэморэ
ман ҳамишэ қэрмэз аст. Чэ конам, дэморам ин-
тоур аст. - Чэ мигуи, ту бо ин дэмор миҳоҳи
зэндэгони кони? Ман ваҳшат задэ порсидам:
- Пас чэ бояд бэконам?-Бояд онро бэғруши ва
йек дэморэ ноу бэхари. -Шомо шухи миконид. У
дуборэ бэман хандид, вали ман монтазэр будам
кэ бэлохэрэ чэ вақт у дар борэе масъалэ аз
ман хоҳад порсид, вали у дар ин борэ суъоли
накард. Лобод ғаромуш кардэ буд. Ғардое он
руз, моғаллэм дар кэлос маро сэдо кард ва гоғ
- Хуб масъалэатро бэёвар бэбинам. Маълум шод,
кэ ғаромуш накардэ аст.

202 машқ. Қуйидаги матнни кўчириб олинг:

هرچیز بجای خویش نیکوست

من مسئله را حل نکرده دویدم توی باغ تا بابچه با
بازی کنم داشتم میدویدم . معلمبان را دیدم
ایستادم او بمن گفت : چه میکنی ؟ کجا اینطور
مثل باد میدوی ؟ - هیچ جا . میروم توی باغ .
بابای معلم براه افتادم و پیش خود فکر میکردم :
لابد همین حالا از من خواهد پرسید مسئله را حل
کرده ام یا نه . جوابش چیست ؟ من هم نمیتوانم چیزی
بگویم ، چونکه هنوز حل نکرده ام . ولی معلم گفت :
- هوای خوبی است ... و من فوراً دنبالش را گرفتم :
- بلی خیلی خوبست - ولی دل توی دلم نبود و
میترسیدم ناگهان از مسئله پرسد ولی او با
همان قیافه خندان گفت : دماغت چه قرمزه شده !

- دماغ من همیشه قرمز است چه کنم دماغم اینطور است
 - چه میگوئی، تو باین دماغ میخوای زندگی کنی؟
 من وحشت زده پرسیدم: پس چه باید بکنم؟
 - باید آنرا بفروشی و یک دماغ نو بخری.
 - شما شوخی میکنید. او دوباره بمن خندید ولی
 من منتظر بودم که بالاخره چه وقت او دوباره
 مسئله از من خواهد پرسید. ولی او در این باره
 سوالی نکرد. لابد فراموش کرده بود.
 فردای آنروز معلم در کلاس مرا صدا کرد و گفت:
 - خوب مسئله ات را بیاور ببینم.
 معلوم شد که او فراموش نکرده است.

خویش - ўз, ўзи.

پا پا - из-изидан.

توی - ич, ичкари.

لابد - албатта.

واشتم میدوید - чопар эдим,

فوراً - даррав, тезда.

чошиб турмоқ.

قرمز - қизил.
وحشت - қўрқув.

صدا کردن - чақириш,
чақирмоқ.

203 машқ. Юқоридаги матни ўзбек тилига таржима қилинг.

100 дарс. Парта остида

204 машқ. Қуйидаги матни баланд овоз билан ўқинг, талаффузига аҳамият беринг:

Зирэ нэмкатэ кэлос

Ҳаминкэ моаллэм бэ тарафэ тахтэе сээҳ баргашт, ман фаври рафтам зирэ нэмкат. Ҳоло чэ хоҳад шод? Вақти моаллэм бэбинад кэ ман райбам задэ таажоб хоҳад кард. Жолэбаст у чэ фэкр хоҳад кард? Ҳатман аз ҳамэ хоҳад порсид кэ ман чэ шодам ва он вақт ҳамэ мизананд зирэ хандэ! Тақрибан нэсфэ дарс гозашт ва ман ҳамонтоур нэшастэ будам. Пишэ худам фэкр микардам: "Пас чэ вақт у хоҳад дид кэ ман дар кэлос нистам?" Зэмнан зирэ нэмкатэ кэлос нэшастан ҳам дошвор буд. Поштам шадидан дар гэрэфт. Бояд йекбор эмтеҳон

конид то бəфəхмид! Сорфə кардам, вали моал-
лəм таважжəхи накард. Ҳəс кардам дигар на-
митавонам бəншинам. Серəжə хам мораттабан
бо пояш бəпоштам мизад. Тоқатам тоқ шод ва
натавонəстам то охəрə дарс эдомə бəдəхам.
Аз зирə нəмкат даромадам ва бəмоғаллəм гоф-
там: Пётр Пётрувич, бəбахшид...

- Чə шодə? пое тахтə миxoҳи бəёи?

- Хайр, маро бəбахшид, ман зирə нəмкат нə-
шастə будам.

- Хуб, чəтоур буд, зирə нəмкат нəшастан ро-
ҳат буд? Ту эмруз хəйли сокəт нəшастə буди.

Хубаст ҳамишə сарə дарс ҳаминтоур боши.

205 машқ. Қуйидаги матнни кўчириб олинг:

زیرینمکت کلاس
ہمیںکہ معلم بطرف تختہ سیاہ برگشت، من فوری
رفتہم زیرینمکت حالا چہ خواہد شد؟ وقتی معلم
ببیند کہ من غییم زوہ تعجب خواہد کرد جالب است

او چه فکر خواهد کرد؟ حتماً از همه خواهد پرسید که
من چه شده‌ام آنوقت همه میزنند زیر خنده!
تقریباً نصف درس گذشته و من همانطور
نشسته بودم. پیش خودم فکر میکردم: "پس
چه وقت او خواهد دید که من در کلاس نیستم؟"
صمناً زیر نیمکت کلاس نشستن هم دشوار بود.
پشتم شدیداً در گرفت. باید کیبار امتحان کنید
تا بفهمید! سرفه کردم. ولی معلم تو جبهه
نگرد. حس کردم دیگر نمیتوانم بنشینم. سر یا ترا
هم مرتباً با پایش پشتم میزد. طاقتم طاق شد
و نتوانستم تا آخر درس ادامه بدهم از زیر
نیمکت در آمدم و بمعلم گفتم: پتر پتر و بیج،
بخشید... چه شد؟ پای تخته میخوابی بیانی؟

خیر، مرا بسخشید، من زیر نیمکت نشسته بودم ..
 خوب، چطور بود، زیر نیمکت نشستن راحت بود؟
 تو امروز خیلی ساکت نشسته بودی. خوبست
 همیشه سر درس همین طور باشی

Лугатлар

زیر - ост,	شدید - кучли.
غیب - яширинмоқ.	سرفه - йўтал.
تعجب - ажабланиш.	توجه - диққат.
حتماً - албатта, сўзсиз.	مرتباً - кетма-кет.
نصف - ярим.	درآمدن - кирмоқ.
صمناً - дарвоқеъ.	پای تخته - доска ёнида.
پشت - орқа.	ساکت - жимжит, тинч.
جالب - жалб этувчи.	سر درس - дарсда.

206 машқ. Юқоридаги матнни ўзбек тилига таржима қилинг.

سوپ . مواد لازم
گوشت یا استخوان یک چارک ، کرفس چند ساقه پیاز
یک عدد هویج یک عدد ، جعفری چند ساقه ، برگ
بو یک عدد ، میخک ، فلفل سیاه چهار عدد ، نمک
نصف قاشق غذاخوری ، آب چهار فنجان (پیاله)
آرد یک قاشق غذاخوری ، خامه یکسیر ، طرز تهیه :
آرد را کمی در روغن یا کره سرخ کنید ، گوشت را بشوئید
و چند قطعه کنید و با پیاز تفت دهید . کرفس و
هویج را خرد کنید ، بشوئید و با جعفری و میخک و
برگ بو و فلفل سیاه و نمک و چهار فنجان آب
بگذارید . چند ساعت با حرارت کم بپزید . بخته
که شد از صافی رد کنید و در سوپ خوری بریزید
و خامه را آن بیفزائید .

سوپ لوبیا سفید

مواد لازم: لوبیای سفید ۳۵۰ گرام کاهوی بزرگ
یک دانه، کره ۵۰ گرام، سیب زمینی ۳۵۰ گرام آبلیمو
۳ یا ۴ قاشق سوپخوری، نمک و فلفل قدری،
طرز تهیه: لوبیا را بشوئید و آب پز کنید، نیمه پز که
شد پوست سیب زمینی را بگیرید و خرد کنید،
بشوئید و آب آن اضافه کنید. پخته که شد از صافی رد
کنید آب آن را پیمانه کنید هر قدر از ۲ لیوان
کمتر بود آب بیفزائید و روی آتش بگذارید.
کاهو را برگ برگ کنید برگهای آن را به صورت
رشته بارک ببرید و در سوپ بریزید. چند جوش
که زد آب لیمو و کره را در آن بریزید و بگذارید در آن
یک جوش بزند نمک و فلفل را در آن بریزید و در
سوپخوری بکشید.

کوکو سبزی - 216-

مواد لازم: سبزی کوکو ۷۵۰ گرام مغز گردو ۳۵۰ گرام
تخم مرغ ۱۲ عدد، نمک فلفل و ادویه مقدراری، روغن به
اندازه کافی، جوش شیرین یک قاشق چایخوری طرز تهیه:
سبزی کوکو را خوب تمیز کنید و بشوئید و بگذارید آبش
برود. بعد آنرا خوب ساطوری کنید و آبش را بگیرید و
کمی روغن را داغ کنید و سبزیها را در روغن نیمه سرخ کنید
آنگاه تخم مرغها را خوب بزنید و نمک و فلفل و کمی
ادویه و جوش شیرین به آن اضافه کنید و بهم بزنید
مغز گردو را پوست کنده و ریز کنید و بمایع اضافه نمائید
و بعد سبزی را که نیمه سرخ شد داخل این مایع کنید و
بهمه را با هم خوب مخلوط کنید روغن را در ماهی تا به داغ
نموده و مایع کوکو را در روغن بریزید و زیر و رویش را
آتش قرار دهید تا بپزد.

خورش. مسمای بادنجان

مواد لازم: بادنجان ۱۲ عدد، روغن ۴۰۰ گرام، کوجه فرنگی نیم کیا
 جوجه ۴ عدد، غوره ۲۰۰ گرام، زعفران کمی. طرز تهیه:
 جوجه‌ها را با قدرت شسته و داخل شکمش را خالی نمائید.
 پشت دمش را بگیرید بایک پیاز و کمی پوست پرتقال
 انرا باز کنید و نمک بزنید، بگذارید بپزد. بادنجان‌ها را
 پوست کرده کمی نمک بپاشید. روغن را در ظروف ریخته
 بادنجان‌ها را اسرخ نموده جوجه‌ها را که پخته و آماده گردید هر
 جوجه را چهار قسمت نموده در روغن بادنجان چرخ دهید و
 غوره دم گرفته را شسته در روی جوجه‌ها بریزید که کمی سرخ
 شود کوجه فرنگی را حلقه حلقه بریده نصفش را روی جوجه و
 غوره بچسبید و بادنجان‌ها را درسته روی جوجه‌ها را
 بگذارید و بقیه کوجه فرنگی‌ها را روی بادنجان‌ها بچسبید
 و آب جوجه را اضافه کرده بگذارید بپزد و کمی زعفران

در حال جوشیدن است اضافه کنید تا دو باره کف
کنید و چند بار این عمل را تکرار کنید تا شکر بکلی سفید
شود، بعد از روی آتش بردارید و صاف کنید. این
زحمات دیگر لزومی نخواهد داشت. طرز تهیه؛
ابتدا روی سرکه کمی آرد بریزید و بگذارید ته نشین
شود و سرکه صاف شود. بعد شکر جوشیده را که
صاف کرده اید دوباره روی آتش قرار دهید و سرکه
را که ته نشین شده، آهسته بطوریکه با آرد ها مخلوط
نشود رویش را در ظرف خالی کنید و به شکر که در حال
جوشیدن است اضافه کنید و از روی آتش بردارید

سائیده هم روی آن بریزید

سکنجبین. مواد لازم

شکر ۳ کیلو، سرکه یک کیلو، تخم مرغ ۳ عدد (برای
سفید کردن سرکه) دستور سفید کردن شکر: اگر شکر را
ابتدا با آب مطابق معمول بگذارید بجوشد رنگش زرد
خواهد شد، ولی اگر بخواهید سکنجبین شما سفید رنگ
شود باید ابتدا شکر را با تخم مرغها خوب مالش دهید
(برای هر یک کیلو شکر یک عدد تخم مرغ لازم است)
بعد آب با اندازه کافی روی آن بریزید و روی
آتش قرار دهید و مرتب بهم بزنید تا بجوش
آید و کف سیارنگی روی آن بایستد این کفها را
باید بگیرید و برای اینکه باز هم بهتر سفید شود سفیده
تخم مرغ را در کمی آب سرد مخلوط کنید و کم کم به شکر که

زمین با سرعت ۳۰ کیلومتر در ثانیه در مدت یکسال شمسی بدور خورشید میچرخد و آنرا حرکت انتقالی زمین مینامند. در عین حال بطوریکه دیدیم زمین در مدت یکشبهانه روز یکدفعه بدور خود میگرد و آنرا حرکت وضعی زمین نام نهاده اند. جرم خورشید ۳۳۰ هزار برابر جرم زمین است. هواپیما نیکه بتواند دور کره زمین را در مدت سه شبهانه روز طی کند برای گردش دور خورشید باید در حدود یکسال در پرواز دائمی باشد. خورشید عبارت از کره عظیم سوزان و نورانی است که هر چیز در آن در حال سرخ شده میباشد، خورشید منبع پایان ناپذیر حرارت و نور است. رشد نباتات در اثر گرما و نور خورشید صورت میگیرد

ماه

ماه نزدیکترین جرم سماوی نسبت بنزین است. قطر کره ماه چهار مرتبه و جرم آن ۸۰ مرتبه از زمین کوچکتر میباشد مسافت زمین تا ماه برابر ۳۸۰ هزار کیلومتر است امواج رادیو این فاصله را در مدت ۲۵ ثانیه طی مینماید سطح کره ماه از کوه هائی مستور است که ارتفاع بعضی از آنها با هشت کیلومتر میرسد در کره ماه آب هوا وجود ندارد و بنابراین قابل زیست حیوانات و رشد نباتات نمیشد ماه روی مدار بیضی شکل خود با سرعت ۱ کیلومتر در ثانیه دور زمین میچرخد. ماه در هر روز حدود ۱۵ دقیقه دیرتر از روز قبل طلوع مینماید. ماه از یک طرف تحت تأثیر قوه جاذبه زمین بطرف آن جذب شده و از طرف دیگر اثر نیروی گریز از مرکز از زمین دور میشود نتیجه این دو نیرو ماه را در فاصله فعلی از زمین نگاه داشته است.

برف هم عبارت از آب است . ذرات آبی که در ترکیب ابرها هستند در هوای سرد بصورت برف فرور یخته روی زمین کوه و جنگلها را با یک پرده سفید میپوشاند . سرف نیز مانند یخ در فصل بهار آب شده روی خانه ها و نهرهای کوچک از هر جانب جاری میشود

تگرگ

در بعضی اوقات بهار یا تابستان تگرگ میبارد . علت ایجاد تگرگ آنست که گاهی بخار آب تحت تاثیر جریان شدید هوا بطبقات بالائی جو صعود کرده و در آنجا بشکل دانه های تگرگ درآمده فرو میریزد بارش تگرگ معمولاً شدید ولی مدت آن کوتاه است تگرگ غالباً به کشتزارها و باغات و بستانهها

خسارت وارد می‌آورد. گندم، جو و سایر حبوبات مزارع
و همچنین محصولات باغها را تلف مینماید

اصفهان

فاصله تهران تا اصفهان چهارصد و بیست کیلومتر است
و شهرهای قم و دلیجان در سر راه قرار دارند.

اصفهان در عصر صفویه دوران طلایی خود را طی کرده
و میگفتند چشم و چراغ شهرهای خاور میانه بود. در آن
دوره پایتخت کشور بود. در زمان شاه عباس بود که
میگفتند اصفهان نصف جهان است. اصفهان محل کار

است، جای کسب است، شهر صنعتی ایران است.
مردم اصفهان اغلب اهل مطالعه هستند، تا آثر معروفی
در اصفهان است که مردم اصفهان علاقه زیادی بدین
نمایشنامه‌های آن دارند. اصفهانیان معتقدند که

شهرشان منبع و معدن نمک است و چندتا از این
نمک پاره، پاره به تهران صادر کرده اند که اکنون از
بازرگانان معروف سینما و تئاتر ایران است.

اصفهانیان بشوخ بودن و متلک بذک گفتن معروفند. زبان
اصفهانیان بامزه و باملاحت است و یکی از محصولات
اصفهان که به خارج نیز صادر میشود نکته سنجی و حاضرجوابی
و متلک گوئی آنان است که محصول ذوق لطیف طبع
شیرین آنان بشمار میرود. بزودی کوره های رفیع ذوب
آهن در کنار مناره های زیبای اصفهان قد بر خواهد
افراشت. تأسیس کارخانه ذوب آهن که با کمک
اتحاد شوروی مطابق موافقت نامه بین اتحاد شوروی
و ایران احداث میشود قبل از هر چیز دیگر بتوسعه
عمرانی و صنعتی منطقه مرکزی کشور ایران کمک خواهد کرد.

مجموعه عظیم ذوب آهن که در اصفهان تأسیس میشود در اطراف خود فعالیت وسیعی ایجاد خواهد کرد. برای تأسیس کارخانه ذوب آهن و بهره برداری از آن احداث یک خط آهن هشتصد کیلومتری مورد نیاز است. با اتصال این خط آهن به شبکه اصلی خطوط راه آهن سراسر مملکت اصفهان به وسيله چند رشته خط آهن از یک سو به تهران و خطوط خراسان و آذربایجان و از طرف دیگر به بنادر خلیج فارس متصل خواهد گشت. سد بزرگی بروی زاینده رود ساخته خواهد شد. کارخانه های برق سازی در نزدیکی کارخانه بوجود خواهد آمد بسیاری از مؤسسات فرعی که مربوط به تأسیس کارخانه ذوب آهن باشد و از آن جمله کارخانه های برق تازه و مؤسسات شیمیائی و کارخانه های مختلف باید ایجاد شود.

علاوه بر آن یک شهر بزرگ برای قبول بیش
از شصت هزار نفر جمعیت احداث خواهد شد ،
با انعقاد موافقت نامه دائر بر کمک فنی اتحاد شوروی
به ایران در احداث کارخانه ذوب آهن و غیره آرزوهای
دیرین ملت ایران برای احداث صنایع سنگین
برآورده میشود

شیراز

شهر شیراز در جلگه ای واقع شده که کوه های فارس
آن را در میان گرفته است . فاصله شیراز از تهران
۹۰۴ کیلومتر و از بندر بوشهر یعنی کناره خلیج فارس
۲۸۰ کیلومتر میباشد . هوای شهر بسیار دلکش و
فرحبخش است . مخصوصاً با فرارسیدن بهار این
شهر دیدنی است . شیراز از شهرهای بسیار
قدیمی است که در دوره ،خامنش دهمی در پیرامون

شهر استخر بوده و در کتیبه های تحت جمشید بنام
" شیرازیش " از آن نام برده شده ولی از دوره بنی امیه
بتدریج رو به توسعه گذاشته و جانشین شهر قدیمی
استخر شده است. در شیراز از اثار تاریخی متعددی
مانند مسجد جامع عتیق (دوره صفاری) و بناهای دوره
زند وجود دارد. آرامگاه شعرای شیرین زبان فارسی
یعنی سعدی و حافظ که در سالهای اخیر ساخته شده در
جوار شهر قرار دارد. آرامگاه حافظ نزدیک شهر و سبک
معماری آن کاملاً شرقی است. نقاط دیدنی و
گردشگاه های معروف شیراز عبارت از سعدیه،
حافظیه، موزه پارس، باغ ملی، باغ ارم، خلیلی، تالار آینه،
ساعت گل و غیره. از معروفترین غذا های شیراز قرمه
سبزی، حلیم باد نجان و کوفته سبزی را میتوان نام برد

جاجیم، نقره کاری، ابریشیم دوزی، قالی و خاتم کاری
نیز از جمله محصولات و فراورده های معروف شیراز هستند
صنایع دستی شیراز مانند خاتم کاری و قلمزنی معروف است
شیراز دارای کارخانجات متعدد نخ تابنی و پارچه بانی
و سیمان سازی میباشد. علاوه بر این در ۴۵
کیلومتری شمال شیراز کارخانه معتبر قندی در
مرد دشت دائر است. شیراز دارای دانشگاه است.
در اطراف شهر باغات میوه متعددی وجود دارد.
جمعیت شیراز با حومه قریب ۲۰۰ هزار نفر است
(سال ۱۳۴۶) مردم اغلب بذلگوی و شاعر پیشه و
خوشگذرانند. شیراز مرکز استان فارس است.
نام فارس از قوم پارس گرفته شده که بعد از ورود به
ایران در این سرزمین ساکن شده و نام آنها بر روی این

منطقه باقیمانده است فارس، همواره مرکز جنبشهای
تاریخی و سیاسی بوده و در تاریخ پیش از اسلام
سلسله‌های، بنحاشی و ساسانی از این خطه برخاسته‌اند

مادر

مادر. تو را دوست دارم. بلکه تا سر حد ستایش
می ستایم. چیلد گران و غلبا ز تو طیه بی شرمانه‌ای
علیه دوستی مای چینند و بر صمیمیت و مهربانی تو شک
میبزنند. آنها طاقت لبخند محبت آمیز تو را نسبت
بیکتا فرزندت ندارند. مادر. تو را تهدید میکنند؛ هیولا
جنگ را بسویت میفرستند تا شاید فرزندت را که
یگانه گوهر زندگی و یکتا اثر دوران عشق و صمیمیت
تست از آغوشت برانند.

مادر چه تصمیم گرفته ای؟

آیا مرا بدست دژ خیمان پست جنگ افروزمی سپاری!
آیا زحمات هجده ساله ات را نادیده میگیری!

یا اینکه بپای منخیزی؟

مادر، بپای خیز! بپای خیز که فرزند جوانت درخت آرزوهای
جوانیش بر شکوفه است، نگذار غنچه های نوشکفته

آرزوهایش را پرپر کنند و از پیروزی خصمانه خود بر حالت
مرگبارت بجنذزنند.

مادر، تصمیم بگیر!

جنگ افروزان در هر نقطه جنگی بپایمی کنند و بر حال شما
مادران ترجیحی مینمایند. آنان بگوشت دم توپ احتیاج
دارند و بزور جوانان را از مادران میربایند.

مادر نوبت تست!

فرزندت را برای شکار میخوانند بمیدان برند.

آماده شو جنگ فردزان تشنه بخون فرزند تواند، آیا

حاضری خواسته های آنانرا بپذیری؟

مادرم میخوانم زندگی کنم، میخوانم بیشتر تو را ببوسم،

دستهای پرچینیت را که حکایت از ذاکاریهاست

نسبت بمن می کنند بیشتر ببوسم، میخوانم با تو باشم،

زودتر تصمیم بگیر!

مادر، مادران جهان بپا خاسته اند، در زیر لوای پر

افتخار صلح برای حفاظت فرزندانشان گرد آمده اند.

گوش فراده، ترا میخوانند. میگویند:

مادران برای حفظ کودکان خود در راه صلح مبارزه کنید

مادر، اگر در قاموس مادریست علاقه بفرزند بید می شود.

دعوت مادران صلح دست را بیدار.

اگر بفرضندت علاقه داری در راه مبارزه مادران
تشریک صاعی کن، بر علیه جنگ متحد شو، فرزند
خود و دیگران را حراست نما، جنگ افروزان را رسوا سازا!
مادر ترا بپاداران فرزند مرده و فرزندان مادر مرده و
عروسان شوهر مرده گره ای سوگند میدهم که در راه صلح
مبارزه نما. مادر فریادهای صلح درستان پشت جنگ
افروزان را می لرزاند. تو هم برای حفاظت تنها فرزندت
با آنها همگام و همصدا شو. مادر تصمیم بگیر. فرزندت
میخواهد زندگی کند.

Шарҳ берилмаган сўзларнинг луғати

آب پز - сувда қайнаш, сувда пиширилган.	آرامگاه - мақбара, дахма, қабр.
ابتدا - бошланиш, ибти- до, бошда, дастлаб.	ار شاع - I. баландлик, юқори, 2. ўрим-йғим, пайти
آبليمو - лимон суви.	ارزن - сўк.
اتصال - бирлашиш, қўшиш, бириктириш, улаш.	ار سال - жўнатиш, юбориш.
اثر - I. таъсир, 2. асар, ёдгорлик, хотира. 3. Из, таассурот қолдирмоқ.	استان - чекка, ўлкалар, пойтахтдан узоқ жой, область.
احتياج - эҳтиёж, талаб, керак, лозим.	آشكوبه - қабат, этаж.
احداث - яратиш, қуриш.	اضافه كردن - қўшма, қўшиш, қўшилмоқ.
اخبار - хабарлар, хабардор қилиш.	اطفال - болалар.
ادبار - бахтсизлик, бадбахтлик.	اطلاعات - хабарлар, информация.
ادويه - дори=дармон.	اطوار - усуллар, тарз, равиш.
آرا - оро бермоқ, безамоқ, ясатмоқ.	

ағлб - к̄упинча	баргларга - برك برك کردن ажрамоқ.
сӯзлар, талаффуз. - الفاظ	пудина, ялпиз. - برك بو
тўлқинлар. - امواج	эчки. - بز
1. Мажлис чақи- руви, 2. Шартнома тузиш. - انعقاد	баззоз, сав- догар, олиб сотар, дўкандор. - بزآز
вақтлар, ҳолат, димоғ, табъ - اوقات	зиёфат, тўй. - بزم
ижод, яратиш. - ايجاد	маккажўхори. - بلال
елкан, елпиғич. - بادبان	шаҳарлар. - بلاد
артиш, артмоқ. - باز کردن	шаҳар, эл, хабар- дор, биладиган, билмоқ - بلد
буғ - بخار	бандар, порт. - بنادر
тўлин ой. - بدر	порт. - بندر
ҳазиллашмоқ, қизиқчилик, мутоиба. - بذله گفتن	бўстон, боғ. - بوستان
йўқотиш. - برباد	ота шаҳар. - بوشهر
электроника. - برق سازی	бутунлай. - به کلی
муассисаси. -	мато, порча, бўлак. - پارچه
боғ, полиз - ستان	покет, конверт, пачка. - پاكٹ
инсоният. - بشر	
қувонч, - بشارت	
шодлик, хурсандлик. -	

- پاشيد - сочмоқ, тўкмоқ.   تحديد - чегаралаш.
- پاکدامنى - иттифок, софлик   تخم - уруф, тухум.
- پاکيزگى - покизалик   تدریج - аста-секин
- پایان ناپزیر - охири йўқ,
кетми кўринмас.
- پزیرفتن - қабул қилмоқ.
- پرقال - апельсин.
- پرچین - I. пуражинг,
2. ров, панжара.
- پرواز - учиш, парвоз
- پزشک - врач, табиб.
- پیرامون - I. атроф,
2. тўғрисида, ҳаққида.
- پوست - тери, қобиқ, пўст.
- پیروزی - ғалаба, ютуқ.
- мувоффақият.
- پیمان - аҳд, аҳднома.
- پیمانہ - I. қадаҳ, паймона,
2. ўлчов,
- تئاتر - театр.
- تپیدن - дукилламоқ,
юрак ўриши.
- تذاکر - I. тазкиралар,
2. эслаш, таъкидлаш
- تراز - паст-баландлик,
даража.
- رحم - раҳм, раҳм қи-
лиш, ачинмоқ.
- تشریک - I. қатнаш,
ўртоқлашиш, ҳамдард.
- تصمیم گرفتن - қарор, қарор
қабул қилиш.
- تف - ҳарорат.
- تفت دادن - қовурмоқ,
қиздирмоқ.
- تگرک - дўл.
- تلخ - аччиқ.
- تلف - йўқотиш, йўқ
қилмоқ, йўқ бўлмоқ.

٤
-тоза, тозаламоқ.

تہا - ёлғиз.

1. воситачилиқ,
2. орқали, ёрдамида,
воситасида.

سۇيىقاسد - сўйиқасд, фитна.

кенгайтириш,
ривожлантириш.

1. тўхтамоқ,
тисартирмоқ, 2. тиндир-
моқ, лойқани тиндирмоқ.

تہیہ - тайёрлаш.

جاجیم - икки томони
рангли ва юпқа гиламча.

جارى شدن - оқмоқ, оқиш.

جانبہ - тортиш, ўзига
тортмоқ, тортилмоқ.

جدال - уруш, жанжал,

جذب - тортиш, тортилмоқ.

جذر - илдиз, томир,
ўзак, негиз.

осмоний жисм-
лар, юлдузлар.

1. оқим, жараён,
2. ток.

جعفری - петрушка.

جغد - бойқуш.

جلگہ - водий, пастлик.

جمعیت - халқ, аҳоли,
коллектив.

جنبشہا - ҳаракатлар.

جوار - қўшни, ёнма-ён.

جوش زدن - қайнаш, қўз-
ғалиш.

جوش شیرین - таом соддаси.

1. нодонлик,
адабсизлик, тарбия-
сизлик.

چتر باز - парашютчи.

چرخ دادن - айланмоқ,
айлантирмоқ, чархла-
моқ.

237 - خاكرويه - супринди, - нега? - چرا؟

ахлат. - җолиб, жасур. - چيبره

- қуёш. - خرشيد

Хитой мамлакати - җин - خاسارت зиён, зарар, - حدسيات тахмин-фараз, шикаст. - قيلموق, ният, мўлжар.

- чегара, ҳад - حدود - чарчаган, чарчамоқ. - حرارت

- иссиқ, иситма, температура. - خصمانه адоват, ғазаб, душманлик. - حراست

- қўриқлаш, ҳимоя қилмоқ. - خطوط - чизик, йўл, хат. - حرکت انتقالی

кўчма ҳаракат - قضايت қўриқлаш. - خاھن темир йўл. - حفاظت

- сақлаш. - حفظ - мамлакат, эл, юрт, ноҳия. - خورده

- бақалажон ҳалими, икра. - خورش гўшти таом. - دامان

- район, шаҳар атрофидаги жой. - دانشگاه

- яқунловчи, сўнгра. - دانشگاه дорилфунун. университет. - سۇنгра

- сливки, қаймоқ. - دبيرستان - ўрта мактаб. - خامه

- шарқ. - خاور

درب - эшик, дарвоза.	رابطه - алоқа.
درج - киритмоқ, ёзиб қўймоқ.	راد - олий ҳиммат. сахийлик.
درجات - даража	راءس - бош, -та.
درز - чок.	راهنما - йўлбошчи.
درسته - ўзи, ўзини.	ربط - боғлаш, боғлама
دزخيم - жаҳлланмоқ, аччиқ-ланмоқ, разабламоқ.	ربودن - тортиб олмоқ, тортмоқ.
دستور - қўлланма, дастур, режим.	رجال - арбоблар.
دوات - сиёҳдон, довод.	رد کردن - ўтказмоқ.
ده - қишлоқ.	қайтариш, рад қилиш.
دهقان - оғиз.	رشته - ип, тола, соҳа, тармоқ.
دیدنی - кўрмоқ, кўришга келмоқ.	رشد - ўсиш, балоғат.
ذخيره - жамғарма.	رفيع - юксак, баланд,
ذرات - зарра, атом. молекула.	رود - ариқ, дарё
ذکر - эслаш, тилга олиш.	زعفران - шафран.
ذوباعن - металлургия заводи.	ژاپون - Япония.
	ژنرال - генерал.
	ژوئن - июн ь.

- سار - туя, чуғирчик.   - سرما - совуқ
 - ساربان - туябоқар, туялар-   - سطح - сатқ, юза,
 ни бир жойдан бошқа   текислик.
 узоқ жойга олиб борувчи.   - سفید - тухунинг оқи.
 - ساقه - банд, поя, тана.   - سقط - I. чиқинди, таш-
 - سائر - бошқа, қолган,   ландиқ, брак, 2. сўкиш,
 ҳоказо.   ҳақорат қилиш.
 - سائيدن - артмоқ, уқаламоқ.   - سگجيين - сиркадан
 - سبزی - алаф, кўкат, кўк   тайёрланган ичимлик.
 ўсимликлар.   - ساوى - I. осмоний,
 - ستان - олмоқ, тартиб   2. ҳаворанг.
 олмоқ, таламоқ.   - سنگين - оғир, вазмин.
 - سبك - I. енгил, 2. илдим.   - سوپ - шўрва, суп.
 3. енгиллик.   - سوپ خورى - ликоп, тарелка
 - سد - тўсиқ, девор.   - سوكد - қасам, онт.
 - سخ نمودن - қовурмоқ,   - سهل - I. Енгил, осон,
 қизартмоқ,   2. текслик, водий, да-
 - سرد - совуқ, совумоқ.   ла, яланглик.
 - سرعت - тезлик.   - سيب زمينى - картошка.
 - سرکه - сирка, вино   - سيمين سازى - цементсозлик.
 укуси.

- شکوفه - гул, чечак.
 شمشاد - узун дарахт.
 شیمیائی - химиявий.
 صادر کردن - экспорт,
 ташқарига чиқарувчи.
 صافی - сўзғич, дуруш-
 лат, ўтказмоқ.
 صدر - I. кўкрак, 2.
 бошланиш, раис.
 صریح - аниқ, очиқ-ойдин,
 ошкоро.
 صعود - кўтарилиш.
 صفر - ноль
 صنایع - оғир саноат.
 صنایع دستی - қўл саноати.
 صنعتی - индустрия саноати.
 صنعی ер-сунъи йўлдош.
 طبّاخ - ошпаз.
 طبقات - синфий
 طربناك - шодлик, хурсанд-
 чилик, завк, шавк.
 طرز шакл, тарз, кўриниш,
 форма, услуб, расм.
 طلوع - чўқиш, кўтарилиш.
 طول - узунлик, бўй,
 давом этиш, узоқлик.
 طی - I. ўраш, қатлаш,
 2. ўтиш, юриш, 3. ўтмоқ
 ظروف - I. идиш, товоқ.
 2. қозон, 3. давом, ич.
 ظہور - кўриниш, пайдо
 бўлиш, юз бериш,
 юзага келиш, ошкор
 қилиш, маълум қилиш.
 عبور - ўтиш, кечиш,
 қатнов, ҳаракат.
 عرفان - I. мистика, фал-
 сафа, 2. билим,
 билармонлик.
 عروس - келин.
 علت - I. сабаб, баҳона,
 важ, 2. касаллик,
 бетоблик.

عليه - I. унда, унга, уни устидан, 2. У киши- га.	چۇكىش, ھарқ - فرو رفتن бўлиш, тушиб кетиш
عمرانى - ободончилик, аҳолиси кўп жой.	فضا - Ҳазо, очиклик, космик бўшлиқ.
غالباً - кўпинча.	قورال ساپا - қора қаламбир
غرض - мақсад, ғараз.	فنلاند - Финландия.
فاصله - оралик, интервал.	قاب - I. дeреза, 2. Ғилоф, жилд, қутти 3. таом, ликобча.
فرا رسيدن - етиб олмоқ, келмоқ, қамрамоқ, ўрганмоқ.	قابله - I. қайладон, 2. кичик зарф, судок, сквородка.
فرانسه - I. Ғранциялик, Ғранцуз тили.	کارچ - I. карч, тилим. 2. замбуруф, қўзиқорин
فراوردن - маҳсулот, саноат маҳсулотлари.	قاشق چايشورى - чой қошиғи.
فرحبخش - қувончли, севинчли.	قاشق غزاخورى - таом қошиғи
فرنگستان - Ғарбий Европ- па.	قاموس - I. луғат, ко- мус, энциклопедия, 2. Океан.
فرعى - иккинчи даража- ли, асосий бўлмаган.	قبل - олд, олдин, бунгача.

- экинзор - کشتزار. қўкат қовурмаси. قرمه سبزی
қора кўпик. - كف سياه
кичкина, кичик. - کوچيك
қўра. - كوره
қовурилган ту- - كو كو
хум, тухум куймок,
тоғ. - توه
одам, қадам,
қадам ташламоқ. - گام
вақт, жой, баъзан. - گاه
айланиш жойи
сайр, томоша. - گردشگاه
ёнғоқ. - گردو
қочмоқ. - گريز
помидор. - گوجه فرنگي
бешик. - گهواره
байроқ. - لوا
оқ лóвия. - لوبيا سفيد
лимон. - ليمو
- ليوان. стаканга ўх-
шаган идиш.
- қози, судья,
суд. - قضا
I. диоганал чи-
зиқ, 2. томон, ўлка. - قطر
пдрча, бўлак. - قطعه
ўймакорлик,
гравировка. - قلمزنى
етарли. - كافى
бутунлай, тўлиқ. - كاملا
крест салат,
узун баргли карам. - كاهو
кабк, каклик. - كبك
кўплик. - كثر
I. ифлослик, кир-
лик, 2. қалин. - كثيف
устидаги ёзув,
устига ёзилган ёзув. - كتيه
карафс, силдирей. - كرفس
I. сариёғ, 2. яна. - كره
ер курраси. - كره زمين

مالش - суртиш, уқалаш.	مزارع - деҳқончилик.
ماهى تابه - сквородка, балиқ	دهقون, зироаткор.
пиширадиган идиш.	مژدگانى - суюнчи.
مايه - суюқ.	مژده رسان - хушхабар
متعدى - кўп, кўп сонли.	келтирадиган одам.
ملاك - I. масхара, мазок,	مژه - киприк.
2. мутояба, анекдот.	مساعى - ҳарорат,
محاسب - I. ҳисобчилик,	тиришиш, уриниш.
2. ҳисоб олиш.	مستور - ёпиқ, берк,
مختلف - турли, хилма-хил.	яширилган.
مخلوط - аралашган,	مسما - сабзавот ва
қоришган.	гўшдан тайёрланган
مدار بيضا شكل - I. ўқ, мар-	таом тури.
каз, 2. орбита, эллипсшакл	مشتري - I. харидор,
орбита.	2. Юпитер.
مربوط - боғлиқ, тегишли	مشتري - кенгаш,
مرتب - тартибли,	маслахат.
мунтазам.	مطابق - мос, мувофиқ.
مرقد - гўр, қабр, ма-	مطالعه - мутолаа аҳли.
зор, мақбара, марқад.	مطن - Ватан.

معتقد - ишонч, ишончли	تورتيب - тортиб
ЭЪТИҚОД.	олмоқ, тортмоқ.
معمول - амалда бор,	1. туман, 2. булут
одатдаги, ишлатиладиган.	نچار - дурадгор.
معمولا - одатда, амалда.	نخ باني - йигирув,
ملخ - чигиртка.	йигириш.
منطقه - зона, минтақа.	نخل - хурмо дарахти.
مواد - 1. модда, 2.	1. тартиб, 2. ҳар-
нарсa.	бий хизмат, 3. тузум
مواد لازم - зарурий нарсa-	نظير - ўхшаш.
лар.	نقط - нуқта.
موافقت نامه - 1. розилик,	نيم كت - парта, стул.
2. мувофиқлик, 3. Ёзма	نيرو - қуч, қудрат.
розилик.	نيم پز - ярим пиширган.
مؤبد - абадлик.	واجب - зарур, керак.
مؤسسات - муассисалар,	وزير - вазир, министр.
идоралар, ташкилотлар.	وسيله - восита.
مىخك - 1. қалампирумунчок,	ولگرد - дайди.
2. чиннигул.	هلو - шафтоли.

ههكارى	-хамкорлик.	هواپىما	- самолёт.
ههواره	- доим.	هويىچ	- сабзи.
هنرىبشه	- I.санъатчи, 2.	هيو لا	- модда, материя.
артист, ҳунарманд.		يخچال	- I.музлик,
			2.холодильник.

Суз боши.....!	3
I дарс. Форс алифбосининг хусусиятлари...	5
2 дарс. "Алиф", "бе", "дол" ҳарфлари.....	7
3 дарс. "Ре" ҳарфи.....	9
4 дарс. "Зе" ҳарфи.....	II
5 дарс. "Нун" ҳарфи.....	I2
6 дарс. "Мим" ҳарфи.....	I4
7 дарс. "Син" ҳарфи.....	I5
8 дарс. "Те" ҳарфи.....	I7
9 дарс. "Вов" ҳарфи.....	I9
I0 дарс. "Лом" ҳарфи.....	2I
I1 дарс. "Йо" ҳарфи.....	23
I2 дарс. "Шин" ҳарфи.....	27
I3 дарс. "Ноф" ҳарфи.....	28
I4 дарс. "Гоф" ҳарфи.....	30
I5 дарс. "Пе" ҳарфи.....	32
I6 дарс. "Жим" ҳарфи.....	34
I7 дарс. "Че" ҳарфи.....	36
I8 дарс. "Хе" ҳарфи.....	39

19 дурс. Ҳутти "ҳе" ҳарфи.....	40
20 дурс. Ҳавваз "ҳе" ҳарфи.....	43
21 дурс. "Э" товуши.....	45
22 дурс. "Ғе" ҳарфи.....	47
23 дурс. "Ҳоф" ҳарфи.....	50
24 дурс. Ташдид аломати <u> </u>	53
25 дурс. "Айн" ҳарфи.....	55
26 дурс. Танвин аломати <u> </u>	60
27 дурс. "Ғайн" ҳарфи	62
28 дурс. "Сод" ҳарфи.....	64
29 дурс. "Зод" ҳарфи.....	67
30 дурс. "То" ҳарфи.....	69
31 дурс. "Зо" ҳарфи.....	71
32 дурс. Ҳамза аломати.....	73
33 дурс. "Зол" ҳарфи.....	75
34 дурс. "Же" ҳарфи.....	77
35 дурс. "Се" ҳарфи.....	79
36 дурс. Форс тилининг баъзи хусусиятлари	82
37 дурс. Форс сонларининг шакллари.....	84

38 дарс. Изофа. "з" товуши.....	85
39 дарс. Отларнинг кўплик формалари...	87
40,41 дарслар. Араб кўплик формаларининг баъзи бир қоидалари.....	91
42 дарс. Табиат жисмларининг отлари...	99
43 дарс. Ернинг устки қатлами.....	100
44 дарс. Вакт.....	102
45 дарс. Тақвим	103
46 дарс. Одам ва унинг аъзолар номлари.	105
47 дарс. Инсон ёши.....	106
48 дарс. Кийимлар номи.....	108
49 дарс. Безак, зеб-зийнат номлари.....	109
50 дарс. Ҳайвонлар ва қушлар номлари...	111
51 дарс. Сабзавот ва мевалар номлари.	113
52 дарс. Сабзавот ва мевалар номлари..	115
53 дарс. Уй-рўзғор буюмлар номлари.....	116
54 дарс. Уй-рўзғор буюмлар номлари.....	117
55 дарс. Ошхона буюмларининг номлари..	119
56 дарс. Уй-рўзғор буюмларнинг номлари.	120

57 дарс. Сифат, шакл, хосият.....	I22
58 дарс. Предметнинг шакли, йўл ва қандайлиги.....	I23
59 дарс. Одамнинг сифати ва хосияти...	I25
60 дарс. Феъл ва ҳаракат босқичлари....	I26
61 дарс. Соцда ҳаракатлар номлари.....	I28
62 дарс. Ҳаракат ва ҳолат номлари.....	I30
63 дарс. Ҳаракат ва ҳолат сўзлар.....	I31
64 дарс. Ҳаракат ва ҳолат.....	I33
65 дарс. Ҳаракат ва ҳолат.....	I34
66 дарс. Аҳвол, афкор, алоқа.....	I36
67 дарс. Аҳвол, афкор, алоқа.....	I38
68 дарс. Сезмоқ, ҳис қилмоқ.....	I39
69 дарс. Сизги ва эҳсос феъллар.....	I41
70 дарс. Муомила, муносабат, рафтор... I43	
71 дарс. Рафтор, муносабат, муомила... I44	
72 дарс. Рафтор, муносабат, муомила... I46	
73 дарс. Олмош.....	I48
74 дарс. Равиш.....	I50

75 дaрс. Coaт	153
76 дaрс. Қиш	155
77 дaрс. Ҳайвонлар баҳси.....	157
78 дaрс. Бизнинг хонамиз.....	159
79 дaрс. Боғча ошхонасида.....	161
80.дaрс. Ошхонада.....	163
81.дaрс. Куз	165
82 дaрс. Мен эрталаб нима қиламан?...	166
83 дaрс. Гаплашмоқ.....	168
84 дaрс. Тугма.....	170
85 дaрс. Кундузлари нима қиламан?....	172
86 дaрс. Кечалари нима қиламан?.....	174
87 дaрс. Икки олма.....	175
88 дaрс. Көксаларга ёрдам беринг!....	177
89 дaрс. Бизнинг оила.....	180
90 дaрс. Светофор.....	182
91 дaрс. Бизнинг Ватанимиз.....	185
92 дaрс. Доктор мактабимизда.....	188
93 дaрс. Махсус истилоҳлар.....	190

94 дарс. Форс тили дарси	194
95 дарс. Биз мактабга борамиз.....	196
96 дарс. Янги йил.....	198
97 дарс. Москва.....	201
98 дарс. Совет Ўзбекистони.....	203
99 дарс. Ҳар нарса ўз жойида яхши.....	206
100 дарс. Парта остида.....	210
Форс таомлари.....	214
Оқ ловия шўрвоси.....	215
Кўкат қовурмаси.....	216
Гўштли таомлар. Бойимжон қовурмаси....	217
Исканжабин.....	218
Қуёш	220
Ой	221
Қор.....	222
Дўл	222
Исфохон.....	223
Шероз.....	226
Она	229
Шарҳ берилмаган сўзлар луғати.....	233.

БК 81.2 форс

Хафиз Каримович Ахраров

ПЕРСИДСКИЙ ЯЗЫК

на персидско-узбекском языках

Такризчилар:

Тош ДД Шарк куллиёти эрон филологиясининг

доценти Ж.Э.Хазраткулов

Тош ДД Шарк куллиёти афрон филологияси

доценти О.З.Шокиров .

Китоб муаллифнинг ўз ҳисобидан босилди

Государственный комитет Таджикской ССР по
делам издательств, полиграфии и книжной
торговли ИЗДАТЕЛЬСТВО "МАОРИФ"

734063, г. Душанбе, ул. Айни, 126

Босишга рухсат этилди. 15.03.92. Формати 60X84¹ 16. Офсет
ва босма усулида босилди. Шартли б.л. 16,5. Тиражи 10000. Зак.
№ 885. Озод нарх.

Область газеталарининг М. В. Морозов номидаги босмахонаси
ва бирлашган нашриёти. Самарқанд, ш. У. Турсунов кўчаси,
82. 1992 й.